

ကျန်းမာရေးနှင့်မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာ
အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာမူဘောင်
မြန်မာနိုင်ငံတွင် မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော
ကျန်းမာရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ဥပဒေရေးရာ အကျိုးဆက်များကို
ဦးတည်ဖြေရှင်းရန်
ပြီးပြည့်စုံသောချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှု

ကျန်းမာရေးနှင့်မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာ
အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာမူဘောင်
မြန်မာနိုင်ငံတွင် မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော
ကျန်းမာရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ဥပဒေရေးရာ အကျိုးဆက်များကို
ဦးတည်ဖြေရှင်းရန်
ပြီးပြည့်စုံသောချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှု

မာတိကာ

ဥယျောဇဉ်	၁
ကျေးဇူးတင်လွှာ	၃
အတိုကောက်စကားလုံးများ	၅
အနှစ်ချုပ်	၉
ဦးစားပေးနည်းဗျူဟာ ၁ - မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကို ကာကွယ်တားဆီးခြင်း	၁၁
ဦးစားပေးနည်းဗျူဟာ ၁ အတွက်အကြံပြုချက်များ	၁၃
ဦးစားပေးနည်းဗျူဟာ ၂ - အန္တရာယ်လျော့ချခြင်း	၂၁
ဦးစားပေးနည်းဗျူဟာ ၂ အတွက်အကြံပြုချက်များ	၂၄
ဦးစားပေးနည်းဗျူဟာ ၃ - အထောက်အထားအခြေပြု မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေး	၃၆
ဦးစားပေးနည်းဗျူဟာ ၄ - ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းသို့	
ပြန်လည်ဝင်ဆံ့ပေါင်းစည်းရေး	၄၅
ဦးစားပေးနည်းဗျူဟာ ၄ အတွက်အကြံပြုချက်များ	၄၈
ဦးစားပေးနည်းဗျူဟာ ၅ - ဥပဒေများ၊ မူဝါဒများနှင့် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေသော ပတ်ဝန်းကျင်	၅၃
ဦးစားပေးနည်းဗျူဟာ ၅ အတွက်အကြံပြုချက်များ	၅၅
ကိုးကားချက်များ	၆၂

ဥပျာဇဉ်

တရားမဝင်မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကြောင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း အထူးသဖြင့် လူငယ်ထုအတွင်း သက်ရောက်နေသော ကျန်းမာရေး စိန်ခေါ်မှုများနှင့် နောက်ဆက်တွဲအကျိုးများမှာ မြန်မာနိုင်ငံ ရင်ဆိုင်နေရသော ကျန်းမာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကဏ္ဍ၏ ရှေ့ပြေးပြဿနာများအနက်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာနသည် ကျန်းမာရေး၊ လူမှုဝန်ထမ်း၊ ပညာရေး၊ ပြည်ထဲရေးနှင့် သတင်းပြန်ကြားရေး အစရှိသောကဏ္ဍများ အပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများအန္တရာယ် တားဆီးကာကွယ်ရေးဗဟိုအဖွဲ့နှင့်အတူ ပူးပေါင်းညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရမည့် ကဏ္ဍပေါင်းစုံတုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုတစ်ရပ်ကို ပြန်လည်အသက်သွင်းဖော်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။

ကျန်းမာရေးနှင့် မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာမူဘောင် (၂၀၂၀) သည် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကို ကျန်းမာရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ဥပဒေရေးဆိုင်ရာ အပြန်အလှန် ဆက်စပ်နေသည့် ရှုထောင့် များမှတစ်ဆင့် ဦးတည်ဖြေရှင်းပေးမည့် ပြီးပြည့်စုံသည့် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုတစ်ခု ဖော်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် ကြိုးပမ်းမှုတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဤမူဘောင်တွင် ပါဝင်သော ဦးစားပေးနည်းဗျူဟာများမှာ ပထမအချက်အနေဖြင့် လူငယ်များအကြား မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကို တားဆီးကာကွယ်ရေး၊ ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် တရားမဝင်မူးယစ်ဆေး သုံးစွဲသူများ၊ အထူးသဖြင့် မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးသူများကို ဦးစားပေးလျှော့ချပေးရေး၊ တတိယအချက်အနေဖြင့် အန္တရာယ်ရှိသော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုရှိသူများအတွက် မိမိဆန္ဒအလျောက် ရွေးချယ်နိုင်မည့် အထောက်အထားအခြေပြု နည်းလမ်းများနှင့် မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါ ကုသနည်းများ ရှာဖွေပေးရေး၊ စတုတ္ထအချက်အနေဖြင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရန်နှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတွင် ပြန်လည်ဝင်ဆံ့ပေါင်းစည်းနိုင်ရန် စသည့် ဝန်ဆောင်မှုများ လိုအပ်နေသူများအတွက် ဆောင်ရွက်ပေးရေး၊ ပဉ္စမအချက်အနေဖြင့် အထူးသဖြင့် လူမှုစီးပွားအခက်အခဲများနှင့် လုံခြုံမှုမရှိသော အခြေအနေများ ကြုံတွေ့နေရသောသူများ၊ ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများကို လက်လှမ်းမှီအသုံးပြုရာတွင် အဟန့်အတားရင်ဆိုင်နေရသော သူများအတွက် ‘ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး’ နှင့် ‘ဝန်ဆောင်မှု များ ရယူအသုံးပြုနိုင်သည့် အခွင့်အရေး’ ကို အလေးပေးသည့် လက်ရှိလုပ်ဆောင်နေသည့် အမျိုးသားအဆင့် မူဝါဒများနှင့် ဥပဒေပြန်လည်ပြင်ဆင်မှုတို့ကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရေးတို့ ပါဝင်ပါသည်။

နိုင်ငံအတွင်း လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသော တရားမဝင်မူးယစ်ဆေးများကြောင့် တစ်ဦးချင်း၊ မိသားစုနှင့် လူမှုစီးပွားဆိုင်ရာ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးရှိနေသည် မှန်သော်လည်း ထိုသို့ပြီးပြည့်စုံသော တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုတစ်ခု၏ ဗဟိုချက်တွင် လူတို့၏ ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးကို အဓိကထားရှိရန် လိုအပ်ကြောင်း သဘောထားတူညီမှုများ ပိုမိုရရှိလာသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ သို့ပါ၍ နိုင်ငံတော်အစိုးရ၊ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် နိုင်ငံတဝှမ်းရှိ လူထုကိုယ်စားလှယ်များအနေဖြင့် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲခြင်း၏ ကြီးမားလှသောဆိုးကျိုးများကို တွေ့ကြုံခံစားရနိုင်ချေရှိသောသူများနှင့် တွေ့ကြုံခံစားနေရသူများအပေါ် အာရုံစိုက်အလေးပေးကြရန် အရေးကြီးပါသည်။

ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန၏ လမ်းညွှန်မှုအောက်တွင် ရေးဆွဲခဲ့သည့် ဤမူဘောင်ကို ပံ့ပိုးမှုပေးခဲ့သည့် Joint United Nations Programme on HIV/AIDS (UNAIDS) အားလည်းကောင်း၊ UNAIDS နှင့်အတူ လက်တွဲဆောင်ရွက်ခဲ့သော WHO နှင့် UNODC တို့အားလည်းကောင်း ကျေးဇူးအထူးတင်ရှိပါသည်။ ကျန်းမာရေးနှင့် မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာမူဘောင်ရှိ အကြံပြုထားသော လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်

ရာတွင် UNESCO၊ UNICEF၊ UNFPA နှင့် အခြားသော အဖွဲ့အစည်းများမှ ထပ်မံရရှိသည့် မဟာဗျူဟာကျပံ့ပိုးမှုများသည် လည်း လွန်စွာအရေးပါပါသည်။ ဤရည်မှန်းချက်မြင့်မားသည့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များသည် ၂၀၃၀- ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးမှုပန်းတိုင်များ (SDG) ဆီသို့အရောက်လှမ်းနိုင်မည့် မူဘောင်နှင့် တွန်းအားများကို ဖြစ်ပေါ်စေမည် ဖြစ်ပါသည်။

နိဂုံးချုပ်အနေဖြင့် ဤမူဘောင်ဖြစ်ပေါ်လာရေးအတွက် ငွေကြေး၊ နည်းဗျူဟာနှင့် အသိပေးတင်ပြတောင်းဆိုမှုတို့အတွက် ပံ့ပိုးမှုများကို လုပ်ဆောင်ပေးခဲ့ကြသော Access to Health Fund အပါအဝင်မိတ်ဖက်အားလုံးကို ကျေးဇူးတင်ကြောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။ ဤမူဘောင်သည် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ၊ ကွန်ရက်များ၊ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရအရာရှိများ၊ ဖွံ့ဖြိုးရေး မိတ်ဖက်များအစရှိသော လူ့အရင်း အမြစ်များစွာ၏ ဗဟုသုတနှင့် သဘောထားအမြင်တို့ ပေါင်းစပ်ထားသည့် ရလဒ်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဤမူဘောင်အောက်တွင် ကျွန်ုပ်တို့အတူတကွ လက်တွဲလုပ်ဆောင်ကြခြင်းဖြင့် ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်ဆီသို့ အရောက်လှမ်းနိုင်ရန် ကတိကဝတ်အပြင် လိုအပ်သော လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်နှင့် ဘဏ္ဍာငွေများ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် သန္နိဋ္ဌာန်ချပြီးဖြစ်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။

MH
10.11.20

ဒေါက်တာ မြင့်ထွေး

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး

ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ကျန်းမာရေးနှင့် မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာအမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာမူဘောင်အား ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ ခုခံကျ/ကာလသားရောဂါတိုက်ဖျက်ရေးစီမံချက်နှင့် မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေးနှင့် သုတေသနဌာနတို့၏ ဦးဆောင်မှုနှင့် လမ်းညွှန်မှုအောက်တွင် ရေးဆွဲခဲ့ပါသည်။

ဤကျန်းမာရေးနှင့် မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာမူဘောင်ရေးဆွဲရန် ပြုလုပ်ခဲ့သောတွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများတွင် မိမိတို့၏ တန်ဖိုးရှိသောအချိန်အပြင် အရေးပါသောအချက်အလက်နှင့် သဘောထားယူဆချက်များပေး၍ တက်ကြွစွာပါဝင်ပံ့ပိုးပေးခဲ့ကြသော ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၊ လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်တွင်းပြည်ပမှ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ (NGOs)၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးမိတ်ဖက်များ၊ ကုလသမဂ္ဂမူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာရုံး (UNODC) နှင့် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ (WHO) နှင့် အခြားသောကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ၊ ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါပိုးရှိသူများနှင့် မူးယစ်ဆေးအသုံးပြုသူများကွန်ရက်တို့မှ ကိုယ်စားလှယ်များကို အထူးပင်ကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကုလသမဂ္ဂ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီ/အေအိုင်ဒီအက်စ် ပူးပေါင်းအစီအစဉ် (Joint United Nations Programme on HIV/AIDS - UNAIDS) ဌာနရုံးမှလည်း ကျန်းမာရေးနှင့်မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာမူဘောင်ရေးဆွဲမှုအတွက် ပံ့ပိုးကူညီပေးခဲ့ပါသည်။ UNAIDS မြန်မာ၏ ဌာနဒါရိုက်တာဖြစ်သူ Oussama Tawil ၏ ခေါင်းဆောင်မှုအောက်တွင် Anne Bergenstrom နှင့် Geraldine Cazorla (HIV ကာကွယ်ရေးအကြံပေး) တို့ ပူးပေါင်း၍ အစီရင်ခံစာကို ရေးသားခဲ့ပါသည်။ ဤမူဘောင်ရေးသားစဉ်နှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်မှုပြုလုပ်စဉ်တလျှောက် နည်းပညာပံ့ပိုးမှုများ ပေးအပ်ခဲ့သည့် ဒေါက်တာထွန်းညွန့်ဦး (ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ ခုခံကျ/ကာလသားရောဂါတိုက်ဖျက်ရေးစီမံချက်) နှင့် ဒေါက်တာနန္ဒမျိုးအောင်ဝမ်း (စီမံချက်မန်နေဂျာ/တာဝန်ခံဆရာဝန်ကြီး၊ မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေးနှင့် သုတေသနဌာန)၊ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် UNAIDS မြန်မာရုံးမှ လုပ်ဖော်ကိုင်ဘက်များကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ကြောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။

ဤမူဘောင်ရေးဆွဲရန် ပြုလုပ်ခဲ့ရသည့် ဆွေးနွေးဆန်းစစ်မှုနှင့်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုအတွက် ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးခဲ့သော Three Millennium Development Goal (3MDG) Fund နှင့် Access to Health Fund တို့ကိုလည်း လှိုက်လှဲစွာ ကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။

အတိုကောက်စကားလုံးများ

ADB	Asian Development Bank အာရှဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်
AEM	AIDS Epidemic Model ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါ ကပ်ရောဂါအသွင်ဖြစ်ပွားမှု စံပုံစံ
AHEAD	Association for Health Adolescent Development ဆယ်ကျော်သက်လူငယ်များဖွံ့ဖြိုးရေးအဖွဲ့
AHRN	Asian Harm Reduction Network အာရှဒေသဆိုင်ရာမူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ဆက်နွှယ်သောအန္တရာယ်လျော့ပါးရေးအဖွဲ့
AIDS	Acquired immunodeficiency syndrome ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါ
ART	Antiretroviral therapy ခုခံအားကျဆင်းမှုရောဂါပိုးထိန်းဆေးကုထုံး (အေအာရ်တီကုထုံး)
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအသင်း (အာဆီယံ)
ATS	Amphetamine-type stimulants အမ်ဖက်တမင်းအမျိုးအစားစိတ်ကြွဆေး
CBO	Community-based organization လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်း
CBT	Community-based treatment လူထုအခြေပြုကုသမှု
CCDAC	Central Committee for Drug Abuse Control မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသောဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေး ဗဟိုအဖွဲ့
CSO	Civil society organization အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်း
DDTRU	Drug Dependency Treatment and Research Unit မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေးနှင့် သုတေသနဌာန
DIC	Drop-in centre နားခိုရာစခန်း
DPAG	Drug Policy Advocacy Group မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒပြောင်းလဲခြင်း ထောက်ခံဆွေးနွေးရေးအဖွဲ့
DTC	Drug Treatment Centre မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေးဌာန
FSW	Female sex worker အမျိုးသမီးလိင်လုပ်သား

GFATM	Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါ၊ တီဘီနှင့် ငှက်ဖျားရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး ကမ္ဘာ့ရန်ပုံငွေအဖွဲ့
HBV	Hepatitis B အသည်းရောင်အသားဝါဘီရောဂါ
HCV	Hepatitis C အသည်းရောင်အသားဝါစီရောဂါ
HIV	Human immunodeficiency virus ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါပိုး (အိပ်ချ်အိုင်ဗီ)
HTS	HIV testing services ခုခံအားကျဆင်းမှုရောဂါပိုးစစ်ဆေးသည့်ဝန်ဆောင်မှုများ
IBBS	Integrated Biological and Behavioural Survey ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါပိုးကူးစက်ဖြစ်ပွားမှုအခြေအနေနှင့် အန္တရာယ်ရှိသောအပြုအမူကျင့်သုံးမှု အခြေအနေများ ပုံမှန်ဆန်းစစ်ခြင်း စစ်တမ်း
ICAP	ICAP at Columbia University ICAP ကိုလံဘီယာတက္ကသိုလ်
IEC	Information, education and communication သတင်းအချက်အလက်ပေးခြင်း၊ အသိပညာပေးခြင်းနှင့်ဆက်သွယ်ပြောဆိုခြင်း
INCB	International Narcotics Control Board အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာမူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများထိန်းချုပ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့
INGO	International nongovernmental organization နိုင်ငံတကာအစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်း
KPSC	Key population service centre အဓိကဦးတည်အုပ်စုအတွက်ဝန်ဆောင်မှုပေးသောဌာန
MANA	Myanmar Anti-Narcotics Association မြန်မာနိုင်ငံမူးယစ်ဆေးဝါးဆန့်ကျင်ရေးအသင်း
MDM	Médecins du Monde
MHSCC	Myanmar Health Sector Coordinating Committee မြန်မာနိုင်ငံ ကျန်းမာရေးပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှု ကော်မတီ
MMT	Methadone maintenance therapy မက်သာဒုန်းကုထုံး
MOE	Ministry of Education ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန
MOHA	Ministry of Home Affairs ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန
MOHS	Ministry of Health and Sports ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန
MOU	Memorandum of understanding နားလည်မှုစာချွန်လွှာ

MSF-H	Médecins sans Frontières - Holland နယ်စည်းမခြားဆရာဝန်များအဖွဲ့ - ဟော်လန်
MSM	Men who have sex with men အမျိုးသားချင်းလိင်ဆက်ဆံသူများ
MSSY	MANA's Silver Star Youths မြန်မာနိုင်ငံမူးယစ်ဆေးဝါးဆန့်ကျင်ရေးအသင်း၏ ငွေကြယ်ပွင့်လူငယ်အဖွဲ့
MSWRR	Ministry of Social Welfare, Relief and Resettlement လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာန
MYET	MANA's Youth Empowerment Teams မြန်မာနိုင်ငံမူးယစ်ဆေးဝါးဆန့်ကျင်ရေးအသင်း၏ လူငယ်အားမာန်အဖွဲ့
NAP	National AIDS Programme ခုခံကျ/ကာလသားရောဂါတိုက်ဖျက်ရေးစီမံချက်
NDNM	National Drug Users Network Myanmar မြန်မာနိုင်ငံမူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများကွန်ရက်
NFPE	Non-formal Primary Education Programme ကျောင်းပြင်ပမူလတန်းပညာရေးစီမံချက်
NGO	Nongovernmental organization အစိုးရမဟုတ်သော လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်း
NPS	New psychoactive substances စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးအသစ်
NSF	National Strategic Framework အမျိုးသားအဆင့်မဟာဗျူဟာမူဘောင်
NSP	Needle and syringe programme ဆေးထိုးအပ်၊ ဆေးထိုးပြွန်ဖြန့်ဝေပေးခြင်းနှင့် သိမ်းဆည်းပေးခြင်းအစီအစဉ်
N/S	Needle and syringe ဆေးထိုးအပ်နှင့် ဆေးထိုးပြွန်
NSP III	National Strategic Plan on HIV and AIDS 2016-2020 ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့်မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း ၂၀၁၆-၂၀၂၀
OST	Opioid substitution therapy မက်သာဒုန်းဖြင့်ကုသမှု
PLHIV	People living with HIV ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါပိုးရှိနေသူများ
PMTCT	Prevention of mother-to-child transmission of HIV မိခင်မှသန္ဓေသားသို့မဟုတ်ကလေးသို့ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါပိုးကူးစက်မှုကိုကာကွယ်တားဆီးခြင်း
PR	Principal Recipient ရန်ပုံငွေအဓိကလက်ခံရရှိသည့်အဖွဲ့
PrEP	Pre-exposure prophylaxis ခုခံအားကျဆင်းမှုရောဂါပိုးနှင့်ထိတွေ့အပြီးရောဂါကူးစက်မခံရစေရန်ကာကွယ်ခြင်း

PSI	Population Services International အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူထုရေးဝန်ဆောင်မှုအဖွဲ့
PWID	People who inject drugs မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများ
PWUD	People who use drugs မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ
SAP	Subregional Action Plan ဒေသခွဲအဆင့်လုပ်ငန်းအစီအစဉ်
SARA	Substance Abuse Research Association မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါသုတေသနအသင်း
SD	Strategic direction ဦးစားပေးနည်းဗျူဟာ
SDG	Sustainable Development Goals ရေရှည်တည်တံ့သောဖွံ့ဖြိုးမှုပန်းတိုင်များ
SOP	Standard operating procedures စံလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ
STI	Sexually transmitted infection လိင်မှတစ်ဆင့်ကူးစက်တတ်သောရောဂါ
TB	Tuberculosis တီဘီရောဂါ
TSG	Technical Support Group နည်းပညာပံ့ပိုးရေးအဖွဲ့
UN	United Nations ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ
UNAIDS	Joint United Nations Programme on HIV/AIDS ကုလသမဂ္ဂ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီ/အေအိုင်ဒီအက်စ် ပူးပေါင်းအစီအစဉ်
UNFPA	United Nations Population Fund ကုလသမဂ္ဂ လူဦးရေရန်ပုံငွေအဖွဲ့
UNGASS	United Nations General Assembly Special Session
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာရုံး
UNOPS	United Nations Office for Project Services ကုလသမဂ္ဂစီမံကိန်းများဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုရုံး
USAID	United States Agency for International Development အမေရိကန်နိုင်ငံတကာဖွံ့ဖြိုးရေးအေဂျင်စီ
WHO	World Health Organization ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့
3MDG	Three Millennium Development Goal Fund ထောင်စုနှစ်သုံးခုဖွံ့ဖြိုးမှုပန်းတိုင်ရန်ပုံငွေ

အနှစ်ချုပ်

ဘိန်းစိုက်ပျိုးမှုလျော့ကျလာသည်ဟု မှတ်တမ်းအရသိရှိရသော်လည်း^၁ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုသည် မြန်မာနိုင်ငံပြည်သူ့ ကျန်းမာရေးကဏ္ဍတွင် အဓိကရစိုက်ရမည့်ကိစ္စရပ်တစ်ခုအဖြစ် ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ လွန်ခဲ့သောဆယ်စုနှစ်များ အတွင်း ဘိန်း၊ ဘိန်းဖြူနှင့် လက်ရှိပိုမိုများပြားလာသော မက်အမ်ဖက်တမင်းသုံးစွဲမှုများ အတော်အသင့်ကြီးမားလာပြီး^၂ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ၊ ၎င်းတို့၏မိသားစုများနှင့် ၎င်းတို့နေထိုင်ရာပတ်ဝန်းကျင်အတွက် ကြီးမားသော ကျန်းမာရေး၊ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေး ထိခိုက်မှုများဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပါသည်။ ကချင်ပြည်နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းနှင့် စစ်ကိုင်းတိုင်း ဒေသကြီးတို့တွင် ခုခံအားကျဆင်းမှုရောဂါ၊ တီဘီရောဂါ၊ အသည်းရောင်အသားဝါရောဂါအပြင် အဆိုပါဒေသများ၌ မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများများပြားသောကြောင့်ဆေးလွန်ခြင်းဖြစ်ပွားမှုအရေအတွက်များပြားခြင်းတို့အဓိကဖြစ်ပွား နေပါသည်။ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူအများစုသည် လူသူရောက်ရှိရန်ခက်ခဲသည့်အပြင် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများ အမြဲ မရရှိနိုင်သည့် ဝေးလံခေါင်ဖျားသောနယ်စပ်ဒေသများတွင် နေထိုင်ကြပါသည်။ သို့သော်လည်း မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုနှင့် ယင်း၏နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများသည် တစ်နိုင်ငံလုံးအနေနှင့် ရရှိပြုရမည့်ကိစ္စရပ် ဖြစ်ပါသည်။

အဆိုပါစိန်ခေါ်မှုများကိုတုံ့ပြန်ရန် မြန်မာနိုင်ငံရှိမူးယစ်ဆေးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများအသုံးပြုခြင်း ကြောင့် ကျန်းမာရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာ အပြန်အလှန်ဆက်စပ်ဖြစ်ပေါ်နေသည့် နောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက် များကို ပိုမိုထိရောက်စွာ အရေးယူတုံ့ပြန်နိုင်ရန်ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် UNAIDS သည် ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစား ဝန်ကြီးဌာန၏ ဦးဆောင်မှုအောက်တွင် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၊ လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချ ထားရေး ဝန်ကြီးဌာနတို့နှင့်ပူးပေါင်းကာ ကျန်းမာရေးနှင့် မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာမူဘောင် ရေးဆွဲခြင်းကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။^၃ အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ထုတ်ဝေထားသည့် စာတမ်းအများအပြားအား ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် အကျိုးတူပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သူများစွာတို့ထံမှ အကြံဉာဏ်များ ရယူခြင်းတို့ဖြင့် အချက်အ လက်များ စုစည်းတင်ပြထားခြင်း ပါဝင်ပါသည်။

ကျန်းမာရေးနှင့် မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာအမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာမူဘောင်တွင် ဆန်းသစ်တီထွင်မှု၊ ထိရောက်မှုအား ကောင်းသောလုပ်ငန်းများအား လေ့လာအတုယူ၍ အရှိန်အဟုန်မြှင့်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် လိုအပ်မည့် အရင်းအမြစ်များ နှင့် စွမ်းဆောင်ရည်များ ရှာဖွေစုဆောင်းရာတွင် ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် မဟာဗျူဟာလမ်းညွှန်ချက် (၅) ရပ်ကို ဖော်ထုတ်ထားပါသည် -

- ၁) မူးယစ်ဆေးကိုစမ်းသပ်သုံးစွဲခြင်း သို့မဟုတ် သုံးစွဲခြင်းမရှိသေးသော လူငယ်များအတွင်း မူးယစ်ဆေးစမ်းသပ် သုံးစွဲမှုကို တားဆီးကာကွယ်ခြင်း

i ဤမူဘောင်သည် (တရားမဝင်) မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာ UNODC ၏အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကိုမှီငြမ်းထားပါသည် (ကိုးကား - UNODC၊ မူးယစ် ဆေးဆိုင်ရာအခေါ်အဝေါ်များနှင့်သတင်းအချက်အလက်များ၊ ကုလသမဂ္ဂနိုင်ငံများ၊ နယူးယောက်၊ ၂၀၁၆)။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ မူးယစ်ထိ န်းချုပ်မှုအခင်းအကျင်းအရ 'မူးယစ်ဆေး' ဆိုသည်မှာသဘာဝအတိုင်းရသည့်ဖြစ်စေ၊ တဆင့်ပြန်လည်ထုတ်လုပ်ထားသည့် ဖြစ်စေ ၁၉၆၁ သဘောတူညီချက်ပါ စာရင်း ၁ နှင့် ၂ တွင်ဖော်ပြထားသောမည်သည့်ဆေးကိုမဆို ဆိုလိုပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အဓိက တွေ့ရသော (တရားမဝင်) မူးယစ်ဆေးအနွယ်ဝင်များမှာဘိန်းဖြူ၊ မက်အမ်ဖက်တမင်းနှင့်ဘိန်းတို့ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင်ဆေးခြောက်အသုံးပြု မှုနှင့်စိတ် ငြိမ်ဆေးများအလွဲသုံးစွဲမှုတို့ကိုလည်း သတင်းရရှိထားပါသည်။ တရားဝင်မူးယစ်ဆေးအနွယ်ဝင်ဖြစ်သော အရက်နှင့် ဆေးရွက်ကြီးသည် ကမ္ဘာအနှံ့ ဖျားနာနှုန်းနှင့်သေဆုံးနှုန်းတို့အပေါ် သိသာထင်ရှားသောဆိုးကျိုးများသက်ရောက်နေသည်မှန်သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် အရ က်နှင့်ဆေးရွက်ကြီးကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော ကျန်းမာရေးနှင့်လူမှုရေးအကျိုးဆက်များကိုဦးတည်ဖြေရှင်းသည့် လုပ်ငန်းများကိုမူ ဤမူ ဘောင်တွင်ထည့်သွင်းထားခြင်းမရှိသေးပါ။

- ၂) မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲဖူးသောသူများနှင့်/သို့မဟုတ် မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲဖူးသောသူများအတွက် အန္တရာယ်လျှော့ချခြင်း
- ၃) အန္တရာယ်ရှိသော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုရှိသူများ သို့မဟုတ် မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါလူနာများအတွက် မိမိဆန္ဒအလျောက် ရွေးချယ်နိုင်မည့်အထောက်အထားအခြေပြု မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသပေးခြင်း
- ၄) ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတွင်ပြန်လည်ဝင်ဆံ့နိုင်ရေးအတွက်လုပ်ဆောင်ပေးခြင်း
- ၅) ဥပဒေများ၊ မူဝါဒများနှင့်အထောက်အပံ့ဖြစ်စေမည့်ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ရပ်ဖန်တီးပေးခြင်း

ဤမူဘောင်တွင် မဟာဗျူဟာလမ်းညွှန်ချက်တစ်ခုစီအတွက် နိုင်ငံတကာမှရရှိနိုင်သော သက်သေအထောက်အထားကို စုစည်းတင်ပြထားခြင်း၊ နိုင်ငံအတွင်းအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်နေသော စီမံကိန်းများနှင့် စီမံချက်များ၏ အနှစ်ချုပ်များကို ဖော်ပြပေးထားခြင်း၊ အဓိကလိုအပ်ချက်/ကွာဟချက်များနှင့် အဟန့်အတားများကို ဖော်ထုတ်ပေးထားခြင်းနှင့် ဦးစားပေး လုပ်ငန်းစုများကိုအဆိုပြုပေးထားပါသည်။

ကျန်းမာရေးနှင့် မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာအမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာမူဘောင်သည် အမျိုးသားအဆင့်မူဝါဒများ၊ အစီအစဉ်များ၊ နည်းဗျူဟာများကို အားဖြည့်ပေးသည့်အပြင် နိုင်ငံတော်အစိုးရမှလက်ခံကျင့်သုံးနေသော နိုင်ငံတကာနှင့် အာရှဒေသမှ ကြေညာချက်များ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်များ၊ ကတိကဝတ်များနှင့်လည်း အပြည့်အဝကိုက်ညီမှုရှိပါသည်။ ဤကျန်းမာရေးနှင့် မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာအမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာမူဘောင်တွင် မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်မှုလျှော့ချရေး၊ ထိန်းချုပ်ရေးနှင့် အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးရေး စသည့်ကဏ္ဍများမပါဝင်ပါ။

ဦးစားပေးနည်းဗျူဟာ ၁ - မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကို ကာကွယ်တားဆီးခြင်း

မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကို ကာကွယ်တားဆီးခြင်းဆိုသည်မှာ လူတစ်တစ်ယောက်ချင်းစီအနေဖြင့် မူးယစ်ဆေးကို စမ်းသပ်သုံးစွဲခြင်း သို့မဟုတ် စတင်သုံးစွဲစေနိုင်သည့် ထိခိုက်လွယ်သော အန္တရာယ်ရှိသည့်အရာများကို ဦးတည်ဖြေရှင်းပေးရန် ရည်ရွယ်ထားသော ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ပဏာမကာကွယ်တားဆီးရေးတွင် မူးယစ်ဆေးစတင်သုံးစွဲမှုနှင့် အန္တရာယ်ရှိသော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုဆီသို့ ကူးပြောင်းသွားနိုင်သည့်အလားအလာများကို ကာကွယ်တားဆီးသော သို့မဟုတ် နှောင့်နှေးစေသော မည်သည့်လုပ်ငန်းမျိုးမဆို ပါဝင်ပါသည်။³ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှု ကာကွယ်တားဆီးရေးလုပ်ငန်းများကို ပုံစံမျိုးစုံဖြင့်အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရာတွင် မိသားစု၊ ကျောင်း၊ လုပ်ငန်းခွင်၊ လူထုအတွင်း၊ သတင်းမီဒီယာ၊ အားကစားနှင့်အပန်းဖြေဝန်ဆောင်မှုများ စသည်ဖြင့်ပါဝင်သည်။⁴

မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှု ပထမအဆင့်တားဆီးကာကွယ်ရေး (primary prevention of drug use) နှင့်ပတ်သက်၍ ထိရောက်မှုရှိကြောင်း သက်သေအထောက်အထားများမှာ များမကြာသေးမီက စတင်တွေ့ရှိထားပြီးဖြစ်သော်လည်း လက်ရှိဆောင်ရွက်နေသော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုသောသူများအတွက် အန္တရာယ်လျော့ချရေးလုပ်ငန်းများ၏ ထိရောက်မှု၊ သက်သေအထောက်အထားများ ရရှိနိုင်မှုတို့နှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက နည်းပါးနေသေးပါသည်။

လူမှုဝန်းကျင်တွင် ဝင်ဆံ့နိုင်ပြီးလက်ခံနိုင်သည့် ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုများအပေါ် အခြေခံထားသည့် ကျောင်းတွင်းဘဝတွက်တာကျွမ်းကျင်စရာ အသိပညာပေးခြင်းသည် ဆယ်ကျော်သက်အရွယ်များအကြား တရားမဝင်ဆေးဝါးများစတင်အသုံးပြုခြင်းကို ကာကွယ်တားဆီးရာတွင် အထိရောက်ဆုံးနည်းလမ်းများဖြစ်မည်ဟု မှတ်ယူထားကြပါသည်။^{5, 6, 7} သို့ရာတွင်မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင်စာသင်ကျောင်းများတွင်အသုံးများသောအခြားချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုအချို့မှာမူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကို ထိထိရောက်ရောက် တားဆီးကာကွယ်နိုင်သည်ဟူသော အထောက်အထားများစွာမတွေ့ရပါ။⁸ ယင်းတို့တွင် ဗဟုသုတဆောင်းပေးသည့် ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုများ သို့မဟုတ် မူးယစ်ဆေးနှင့်ပတ်သက်သော အထွေထွေဗဟုသုတများပေးခြင်း၊⁹ ယခင်မူးယစ်ဆေးအသုံးပြုဖူးသူ သို့မဟုတ် ရဲဝန်ထမ်းတို့မှ ‘မူးယစ်ဆေးနှင့် ပတ်သက်သော ပညာပေးသူများ’ အဖြစ် ကျောင်းများတွင် ဟောပြောခြင်း၊¹⁰ ကြောက်ရွံ့မှုကို လှုံ့ဆော်သော ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုများနှင့် ထိတ်လန့်ဖွယ်ရှုပ်ပုံများ (ဥပမာ ပိုစတာများ)¹¹ သို့မဟုတ် ကျောင်းများတွင် ကျောင်းသားများအား ကျပန်း မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှု စစ်ဆေးခြင်း^{12, 13} စသည့်နည်းလမ်းများ အဓိကပါဝင်သည်။

သတင်းမီဒီယာလှုပ်ရှားမှုအသွင်ဖြင့် လူငယ်များအတွင်း တရားမဝင်မူးယစ်ဆေးအသုံးပြုခြင်းကို ကာကွယ်တားဆီးရန် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်အသုံးပြုခဲ့ကြပါသည်။ သို့သော်လည်း မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှု ကာကွယ်တားဆီးရာတွင် သတင်းမီဒီယာများ၏ ထိရောက်မှုကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းမဖော်ထုတ်နိုင်သည့်အပြင် ၎င်းတို့သည် မူးယစ်ဆေးအသုံးပြုမှုနှင့်ဆက်စပ်နေသော အမှုအကျင့်များအပေါ် တိုက်ရိုက်လွှမ်းမိုးနိုင်ခြင်းလည်း မရှိပါ။¹⁴ အလားတူပင် မူးယစ်ဆေးအသုံးပြုမှု ကာကွယ်တားဆီးရေးအတွက် အားကစားနှင့် အခြားသောအပန်းဖြေလုပ်ငန်းများ (ညပိုင်းဖော်ဖြေသည့် ပွဲလမ်းသဘင်များ၊ ပွဲတော်များစသည်ဖြင့်) မှတဆင့် အသုံးပြုသည့်နည်းလမ်းများ ရေပန်းစားသော်လည်း¹⁵ ၎င်းတို့၏ ထိရောက်မှုကို တိတိကျကျဆန်းစစ်သည့် လေ့လာဆန်းစစ်မှုအနည်းငယ်သာရှိပါသည်။¹⁶

လက်တွေ့အားဖြင့် ကမ္ဘာ့အနှံ့အပြားတွင် လက်ရှိဆောင်ရွက်နေသည့် မူးယစ်ဆေးကာကွယ်တားဆီးရေးလုပ်ငန်းအများအပြားသည် အထောက်အထားကိုအခြေပြုသောလုပ်ငန်းများမဟုတ်ကြပါ။ ထို့ကြောင့် မူးယစ်ဆေးကာကွယ်တားဆီးရေးလုပ်ငန်းများအနေဖြင့် မိမိဒေသနှင့်လိုက်လျောညီထွေရှိပြီး အထောက်အထားအခြေပြုသော နည်းလမ်းများနှင့် သင်ထောက်ကူပစ္စည်းများကိုအသုံးပြုကြရန် လွန်စွာအရေးကြီးလှပါသည်။ လိုက်လျောညီထွေရှိပြီး ထိရောက်မှုရှိသောလုပ်ငန်းများ ဖော်ဆောင်နိုင်ရန်၊ ပိုမိုစွမ်းဆောင်ရည်ပြည့်ဝသည့် မူးယစ်ကာကွယ်တားဆီးရေးဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ အများအပြားပေါ်ထွက်လာစေရန်၊ မူးယစ်ကာကွယ်တားဆီးရေး အတတ်ပညာရှင်များနှင့် မူဝါဒချမှတ်သူများ၏ ဗဟုသုတများ၊ ကျွမ်းကျင်မှုများနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်တို့ကို အားဖြည့်ပေးရန်လည်း မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပါသည်။¹⁷

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အဓိကအားဖြင့် စာသင်ကျောင်းများတွင် သတင်းအချက်အလက်များ ဖြန့်ဝေပေးခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးနှင့် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသော အန္တရာယ်များအကြောင်း အသိအမြင်ဖွင့်ပွဲများ စီစဉ်ပေးခြင်းတို့မှတစ်ဆင့် လူငယ်များအတွင်း မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကိုကာကွယ်တားဆီးရန် နိုင်ငံတော်အစိုးရ၊ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများမှ ဖော်ထုတ်ပြီး အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်လျက်ရှိသော လုပ်ငန်းများစွာ ရှိပါသည်။

အဆိုပါလုပ်ငန်းများ၏ထိရောက်မှု သို့မဟုတ် ကုန်ကျစရိတ်အရ အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုတို့ကို ပြန်လည်သုံးသပ်မှုများ လုံးဝမရှိခဲ့သေးသော်လည်း စာတမ်းများအား ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှု ကာကွယ်တားဆီးရေးတွင် ပါဝင်နေသော အဓိကသတင်းအချက်အလက်ပေးသူများနှင့် အကျိုးတူပူးပေါင်းပါဝင်သူများထံမှ လေ့လာသုံးသပ်ချက် တို့အရ အရေးကြီးသော အောက်ပါကွာဟချက်များကို ဖော်ထုတ်သိရှိခွင့်ရရှိခဲ့ပါသည်။ -

- စာသင်ကျောင်းများနှင့် အခြားသက်ဆိုင်ရာလူထုအတွင်း အထောက်အထားအခြေပြု မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှု ကာကွယ်တားဆီးရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရန် ဆက်စပ်လွှမ်းခြုံမှုရှိသည့် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှု ကာကွယ် တားဆီးရေး မဟာဗျူဟာမရှိခြင်းနှင့်အပြင် ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့မှုအနည်းငယ်သာရှိခြင်း၊ ကျွမ်းကျင်ဝန်ထမ်း များနှင့် လူစွမ်းအားအရင်းအမြစ်များ မလုံလောက်ခြင်း။
- မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကို ကာကွယ်တားဆီးရေးတွင် ထိရောက်မှုမရှိကြောင်း ပေါ်လွင်နေသည့်နည်းလမ်းများဖြင့် လက်ရှိဆောင်ရွက်နေသော လုပ်ငန်းများနှင့် စီမံကိန်းများကိုသာ လိုအပ်သည်ထက်ပို၍မှီခိုအားထားနေခြင်း၊ အထူးသဖြင့် အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးမှုမရှိသည့် သင်ကြားမှုများ၊ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် အန္တရာယ်များနှင့် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲခြင်းကြောင့် ‘စာရိတ္တ’ ကို ထိခိုက်စေနိုင်သည်ဟူသော အချက်အလက်များ ကိုသာ အလေးပေးထားသည့် သင်ထောက်ကူပစ္စည်းများ၊ ‘မူးယစ်ဆေးနှင့် ပတ်သက်လာလျှင် လုံးဝငြင်း ဆိုရမည်’ ဟူသောအချက်အလက်များ။
- လက်ရှိလုပ်ငန်းများကို စောင့်ကြည့်လေ့လာပြီး ပြန်လည်သုံးသပ်ပေးနိုင်မည့် နည်းလမ်းများမရှိခြင်းနှင့်ရလဒ် အနေဖြင့် ယင်းတို့၏ ထိရောက်မှုကိုဖော်ပြပေးနိုင်မည့် သိပ္ပံနည်းကျသောအထောက်အထားများ မရှိခြင်း။

အဆိုပါစိန်ခေါ်မှုများကို ဦးတည်ဖြေရှင်းရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မူးယစ်ကာကွယ်တားဆီးရေးလုပ်ငန်းများ၏ ထိရောက်မှု ကို မြှင့်တင်ရန် အောက်ပါဦးစားပေးလုပ်ငန်းများကိုဖော်ထုတ်ထားပါသည်။ -

- ၁။ အထောက်အထားအခြေခံသည့် ဦးတည်ဆောင်ရွက်မည့် မူးယစ်ကာကွယ်တားဆီးရေးလုပ်ငန်းများကို နေရာဒေသအဆင့်အသီးသီးတွင် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ခြင်းအားဖြင့် မူးယစ်ဆေးစတင်သုံးစွဲခြင်း ကို တားဆီးကာကွယ်သွားရန်။
- ၂။ စာသင်ကျောင်းများ၊ လုပ်ငန်းခွင်များနှင့် လူထုအတွင်း အထောက်အထားရှိသည့် မူးယစ်ကာကွယ်တား ဆီးရေးလုပ်ငန်းများ ပုံဖော်ရေးဆွဲရန်၊ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရန်နှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်မှုများ လုပ် ဆောင်နိုင်ရန် ခေတ်နှင့်လျော်ညီသော အသိပညာဗဟုသုတများ၊ ကျွမ်းကျင်မှုများနှင့် ပြည့်ဝသောမူး ယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကာကွယ်တားဆီးရေးဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ ထူထောင်သွားရန်။
- ၃။ အထောက်အထားနှင့် သုတေသနတို့အပေါ်အခြေခံထားပြီး ပီပြင်စွာရေးဆွဲထားသော သတင်းမီဒီယာ လှုပ်ရှားမှုများမှတစ်ဆင့် လူငယ်များနှင့် အများပြည်သူအတွင်းတွင် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုနှင့် ဆက်စပ်နေ သော အန္တရာယ်ရှိသည့်နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများအကြောင်းအသိအမြင်ဖွင့်ပေးရန်။
- ၄။ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကာကွယ်တားဆီးရေးနှင့်ပတ်သက်သောအနာဂတ်မူဝါဒများနှင့်စီမံချက်လုပ်ငန်းများ အတွက် သတင်းအချက်အလက်ရရှိစေရန်၊ ကြိုတင်ပြင်ဆင်နိုင်ရန်၊ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်နိုင်ရန် နှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်နိုင်ရန် သက်သေအထောက်အထားများရှာဖွေသွားရန်။

ဦးစားပေးနည်းဗျူဟာ ၁ အတွက် အကြံပြုချက်များ

SD1.1 အထောက်အထားအခြေခံသည့် ဦးတည်ဆောင်ရွက်မည့် မူးယစ်ကာကွယ်တားဆီးရေးလုပ်ငန်းများကို နေရာဒေသအဆင့်အသီးသီးတွင် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်း အားဖြင့် မူးယစ်ဆေးစတင်သုံးစွဲခြင်းကို တား ဆီးကာကွယ်သွားရန်။

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
01.1.1 - ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေး စနစ်များတွင် အထောက်အထားများ အခြေခံသည့် မူးယစ်ကာကွယ် တားဆီးရေးလုပ်ငန်းများ ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းနိုင်ရန် ကူညီပံ့ပိုးပေးနိုင်မည့် ကဏ္ဍပေါင်းစုံ ပူးပေါင်းညှိနှိုင်း ပါဝင်သော လုပ်ဆောင်မှု တစ်ရပ်ရေးဆွဲပြီး အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ရန်	- နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့်တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အဆင့်နှစ်ခုစလုံးတွင် သက်ဆိုင်ရာ ကဏ္ဍများနှင့်ပူးပေါင်းညှိနှိုင်း၍ ကဏ္ဍပေါင်းစုံ ပါဝင်သော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှု ကာကွယ်တားဆီးရေး အမျိုးသားအဆင့်မဟာဗျူဟာတစ်ရပ်နှင့် ကဏ္ဍပေါင်းစုံ ပူးပေါင်း ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရေးနည်းလမ်းများ ရေးဆွဲရန်။ မဟာဗျူဟာဖော်ထုတ်ရာ တွင် လုပ်ငန်း အစပျိုးသုတေသန (များ) (formative research(es)) (SD1.4-01.4.2 တို့ကို ရည်ညွှန်းသည်) မှ တွေ့ရှိချက် များနှင့် အကြံပြုချက်များ၊ မူးယစ်ကာကွယ်တားဆီးရေးလုပ်ငန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရာမှ ရရှိလာသော သင်ခန်းစာများ (01.1.2, 01.1.3 နှင့် 01.4.1 တို့ကိုမှီငြမ်းပါ) ကို မှီငြမ်းအသုံးပြုသွားမည်။ - အရင်းအမြစ်များ စုစည်းရာတွင် ပံ့ပိုးပေးရန်၊ ကဏ္ဍပေါင်းစုံပါဝင်သော မူးယစ်ဆေး သုံးစွဲမှု ကာကွယ်တားဆီးရေး အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာ အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်နိုင်စေရန်နှင့် ကြီးကြပ်လမ်းညွှန်မှုများ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ကဏ္ဍစုံ/ဝန်ကြီး ဌာနစုံ ပါဝင်သောကော်မတီတစ်ရပ်ထူထောင်သွားရန်။	ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြန်ကြားရေး ဝန်ကြီးဌာန၊ အလုပ်သမား၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီးဌာန၊ သက်ဆိုင်ရာ မြန်မာနိုင်ငံ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေး ဗဟိုအဖွဲ့မှ ဌာနများ	ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့အစည်းများ

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
01.1.2 - မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှု ဆိုင်ရာ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများ မြှင့်မားလျက်ရှိနေသော ဒေသများတွင် လူထုအခြေပြု မူးယစ်ကာကွယ်တားဆီးရေး လုပ်ငန်းများ ပို၍ရရှိအောင် လုပ်ဆောင်သွားရန်နှင့် ယင်း တို့အား ပို၍လက်လှမ်းမှီ အသုံးပြုလာနိုင်စေရန်	• မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုနှင့် ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါကြောင့် ထိခိုက်မှုများသော ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီးများတွင် 'ဖြစ်ပွားမှုများ သည်' ဟူ၍ အမျိုးအစား သတ်မှတ်ထားသော မြို့နယ်/ကျေးရွာ အားလုံး၌ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကို ကာကွယ်တားဆီးရန် ရည်ရွယ်၍ သက်သေအထောက်အထားရှိသောⁱⁱ လူထုအခြေပြုလုပ်ငန်းများ ပုံ ဖော်ရေးဆွဲရန်၊ အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ရန်နှင့် ပြန်လည်သုံး သပ်ရန်။ • လူထုအခြေပြု မူးယစ်ကာကွယ်တားဆီးရေးလုပ်ငန်းများကို ပုံဖော် ရေးဆွဲခြင်း၊ စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းနှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း တို့တွင် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ၊ လူငယ်ကိုယ်စားပြုများ၊ အရပ် ဘက်အဖွဲ့အစည်း (CSO) အဖွဲ့ဝင်များ၊ ဆရာ/မများ၊ မိဘများ၊ လူထုနှင့် ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ အပါအဝင် သက်ဆိုင်ရာ အကျိုးတူ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သူများအားလုံးကိုပါဝင်စေရန်။	ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြန်ကြားရေး ဝန်ကြီးဌာန၊ အလုပ်သမား၊ လူဝင်မှု ကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အား ဝန်ကြီးဌာန၊ သက်ဆိုင်ရာ မြန်မာနိုင်ငံ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေ သော ဆေးဝါးများအန္တရာယ်တားဆီး ကာကွယ်ရေးဗဟိုအဖွဲ့မှ ဌာနများ	ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ၊ လူထုခေါင်းဆောင်များ/ CSO မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ၊ လူငယ်ကိုယ်စားလှယ် များ (ကျောင်းနှင့် တက္ကသိုလ်များမှ)
01.1.3 - စာသင်ကျောင်းများ၊ တက္ကသိုလ်များနှင့် လုပ်ငန်းခွင် များရှိ လူငယ်များအတွင်း မူး ယစ်ဆေးသုံးစွဲမှု၏ နောက် ဆက်တွဲအကျိုးဆက်များကို ပိုမိုသိမြင်လာစေရန်နှင့် ပိုမို ကျန်းမာသော ဘဝနေထိုင်မှု ဘဝကို ရွေးချယ်နိုင်ရန် ကိုယ် ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်စွမ်းများ မြှင့်မားလာစေရန်	• စာသင်ကျောင်းအခြေပြု ဘဝတွက်တာကျွမ်းကျင်စရာ ပညာပေး စီမံချက်လုပ်ငန်းများ၊ ကျောင်းပြင်ပမူလတန်းပညာရေးစီမံချက်များ နှင့် ကျောင်းပြင်ပလူငယ်များအတွက် စဉ်ဆက်မပြတ်ပညာရေးနှင့် သင်ယူလေ့လာမှုစီမံကိန်းများအား စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ပြီးသောအချိန်တွင် ပြီးပြည့်စုံသောပြန်လည်သုံးသပ်မှုများ လုပ်ဆောင်သွားရန်။ • ပြန်လည်သုံးသပ်မှုတွေ့ရှိချက်များ/အကြံပြုချက်များအပေါ် အခြေ ခံ၍ စီမံချက်လုပ်ငန်းများအား လိုက်လျောညီထွေပြင်ဆင်သွားပြီး လုပ်ငန်းများကို နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်အညီ ဖော်ထုတ်သွားရန် (SD1.2-01.2.1 ကို မှီငြမ်းပါ။)	ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီး ဌာန၊ ကျောင်းကျန်းမာရေးအဖွဲ့နှင့် အမျိုးသားအဆင့် ဆယ်ကျော်သက် ကျန်းမာရေးစီမံချက်	ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

ii သက်သေအထောက်အထားရှိသည်မှာ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကာကွယ်တားဆီးရေးဆိုင်ရာနိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်ကိုက်ညီသော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကာကွယ်တားဆီးရေးလုပ်ငန်းများကို ရည်ညွှန်းပါသည်။ ဒုတိယအကြိမ်ပြန်လည်ထုတ်ဝေခြင်း။ WHO နှင့် UNODC, ၂၀၁၄။

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
	• အသုံးပြုနေသော သင်ကြားရေးစနစ်များသည် ဘဝတွက်တာ ကျွမ်းကျင်စရာ အရည်အသွေးစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန် (ဥပမာ-အများပါဝင်နိုင်သော ကျွမ်းကျင်မှုတည်ဆောက်ပေးသည့် ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှု) မူးယစ်ကာကွယ် တားဆီးရေးပညာပေး အစီအစဉ်များကို တာဝန်ယူထားရသော ပညာရေးဝန်ထမ်းများ အတွက် သင်တန်းများနှင့် နည်းပေးလမ်းပြမှုများ လုပ်ဆောင်ပေးရန် (SD1.2-01.2.1 ကိုလည်း ခိုငြိမ်းပါ။) • တရားမဝင် မူးယစ်ဆေးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အသုံးပြုခြင်း၊ လက်ဝယ်ထားရှိခြင်း၊ ဖြန့်ဖြူးခြင်းတို့နှင့် စပ်ဆိုင်သော လမ်းညွှန်ချက်များကို စာသင်ကျောင်းများနှင့် တက္ကသိုလ်များ အတွက် ရေးဆွဲရန်။ အဆိုပါ လမ်းညွှန်ချက်များသည် ကာကွယ်ရေး ကို အလေးပေးပြီး အရေးယူခြင်းကို မဦးတည်သော ချဉ်းကပ် ဆောင်ရွက်မှုများအပေါ်ⁱⁱⁱ အာရုံစိုက်အလေးပေးသင့်ပါသည်။ • စာသင်ကျောင်းများ၊ တက္ကသိုလ်များ၊ လုပ်ငန်းခွင်များအစရှိသည့် နေရာများတွင် လူအုပ်စုတူ သတင်းအချက်အလက်ပေးခြင်းနှင့် ပညာပေးခြင်းလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် လူအုပ်စုတူ ပညာပေးကွန်ရက်များ ထူထောင်သွားရန်။	လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာန (ကျောင်းပြင်ပ လူငယ်များ) အလုပ်သမား၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီးဌာန၊ (အလုပ်လုပ်နေသော လူငယ်များအတွက်)	

iii UNODC. မူးယစ်ဆေးအလွဲသုံးမှုကာကွယ်တားဆီးရန်အတွက် စာသင်ကျောင်းအခြေပြုပညာရေး၊ နယူးယောက် - ကုလသမဂ္ဂ၊ ၂၀၀၄ https://www.unodc.org/pdf/youthnet/handbook_school_english.pdf

SD1.2 စာသင်ကျောင်းများ၊ လုပ်ငန်းခွင်များနှင့် လူထုအတွင်း အထောက်အထားရှိသည့် မူးယစ်ကကွယ် တားဆီးရေးလုပ်ငန်းများ ပုံဖော်ရေးဆွဲရန်၊ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်မှုများ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ခေတ်နှင့်လျော်ညီသော အသိပညာဗဟုသုတများ၊ ကျွမ်းကျင်မှုများနှင့် ပြည့်ဝသော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကာကွယ် တားဆီးရေးဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ ထူထောင်သွားရန်။

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
01.2.1 - မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှု ကာကွယ်တားဆီးရေး လုပ်ငန်းများကို ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် နေရာဒေသ အသီးသီးတွင် လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် အရည်အချင်း ပြည့်မှီသော သူများ အများအပြားရရှိအောင် လုပ်ဆောင်သွားရန်။	- နိုင်ငံတကာအကြံပြုချက်များနှင့် ကိုက်ညီပြီး လူအုပ်စုတစ်ခုချင်းစီ (ကျောင်းသားများ၊ မိသားစုများ၊ လူထုများ၊ ...) ၏ လိုအပ်ချက်၊ (ဒုက္ခသည်များနှင့် နိုင်ငံတွင်း နေရပ်စွန့်ခွာနေထိုင်ကြသူများ အပါအဝင်) စိန်ခေါ်မှုရှိသောအခြေအနေတို့နှင့် ကိုက်ညီမှုရှိသော သင်တန်းသင်ရိုးညွှန်းတမ်းများကို ဖော်ထုတ်ရန်။ - မူးယစ်ဆေးကြောင့် ရောဂါဖြစ်ပွားမှုမြင့်မားသည့်နေရာဒေသများကို အလေးပေး၍ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကာကွယ်တားဆီးရေးတွင် ပါဝင်လုပ်ကိုင်နေကြသော ဆရာ/မများ၊ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ၊ I/NGO များ၊ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့်အခြားသော သက်ဆိုင်ရာ အကျိုးတူပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သူများအတွက် လုပ်ငန်းခွင်သင်တန်းများ စဉ်ဆက်မပြတ် ပေးအပ်သွားရန်။ (မဟာတွဲအဆင့်၊ တက္ကသိုလ်ဘွဲ့အဆင့်၊ ဒီပလိုမာအဆင့်နှင့်/သို့မဟုတ် အသိအမှတ်ပြု လက်မှတ်ရအဆင့်တို့၌) “မူးယစ်ဆေးနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ သင်ကြားလေ့လာမှု” တို့နှင့် ပတ်သက်သော ပညာရှင်ဆိုင်ရာသင်တန်းသင်ခန်းစာများရေးဆွဲပြီး အဆိုပါ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများကို လက်ရှိတက္ကသိုလ်များ သို့မဟုတ် အခြား သော သက်ဆိုင်ရာ စာသင်ကြားရေးအစီအစဉ်များတွင် ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းသွားရန်။	ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ မြန်မာနိုင်ငံ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသောဆေးဝါးများအန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေးဗဟိုအဖွဲ့	ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
	• အောက်ပါတို့လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် လုံလောက်သောဗဟုသုတနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုရှိသော သုတေသနပညာရှင်များ စုစည်းထားရန် - ▶ မူးယစ်ကာကွယ်တားဆီးရေးလုပ်ငန်းများ၏ ထိရောက်မှု (နှင့် ကုန်ကျစရိတ်အရ အကျိုးရှိမှု) ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း အပါအဝင်သုတေသနများ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်။ ▶ လုပ်ဆောင်သူအသီးသီး (ဆရာ/မများ၊ I/NGO များ၊ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ စသည်) တို့အတွက် သင်တန်းများ နှင့် နည်းပေးလမ်းပြမှုများလုပ်ဆောင်နိုင်ရန်။		
01.2.2 - မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှု တားဆီးကာကွယ်ရေးတွင် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများနှင့် ယခင်က သုံးစွဲဖူးသောသူ များပိုမိုပါဝင်လာအောင် အားပေးမြှင့်တင်ပြီး အလေ့အကျင့်ကောင်းများ ဖလှယ်ခြင်းကို အားပေးရန်။	• မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများနှင့် ယခင်ကသုံးစွဲဖူးသူများကို မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကာကွယ် တားဆီးရေးလုပ်ငန်းများ စတင်ပုံဖော်ရေးဆွဲသည့်အချိန်မှစ၍ ပါဝင်စေရန်။ • တိုက်ရိုက်/လက်တွေ့သင်ယူလေ့လာခြင်းမှ ရရှိလာသော အတွေ့အကြုံများနှင့် အောင်မြင်မှုရှိထားပြီးသော အထောက်အထားအခြေပြုလုပ်ငန်းများ စသည့် နှစ်မျိုးစလုံးအပေါ်အခြေခံ၍ အသိပညာဗဟုသုတတည်ဆောက်ခြင်းအားဖြင့် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကာကွယ်တားဆီးရေးတွင် အကောင်းဆုံးအလေ့အကျင့် ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုများကို မီးမောင်းထိုးပြပြီး အားပေးမြှင့်တင်ရန်။	ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြန်ကြားရေး ဝန်ကြီး ဌာန၊ မြန်မာနိုင်ငံ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေး ဗဟိုအဖွဲ့၊ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစား ဝန်ကြီးဌာန၊	မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ/ မူးယစ်ထိုးသုံးစွဲသူများ နှင့် ယခင်က သုံးစွဲဖူးသူများ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

SD1.3 အထောက်အထားနှင့် သုတေသနတို့အပေါ် အခြေခံထားပြီး ဝီပြင်စွာရေးဆွဲထားသော သတင်းမီဒီယာလုပ်ရုံး မှုများမှတစ်ဆင့် လူငယ်များနှင့် အများပြည်သူအတွင်းတွင် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုနှင့် ဆက်စပ်နေသော အန္တရာယ်ရှိသည့် နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများအကြောင်းအသိအမြင်ဖွင့်ပေးရန်။

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
01.3.1 - မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကို ကာကွယ်တားဆီးခြင်းနှင့် ကျန်းမာသော လူနေမှုဘဝပုံစံများကို အားပေးဖြင့်တင်ခြင်းတို့တွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်လာစေရန် လူမှု ကွန်ရက်အပါအဝင် သတင်းမီဒီယာများကို စည်းရုံးလှုံ့ဆော်သွားရန်။	- လူငယ်များနှင့် အများပြည်သူတို့အကြား မူးယစ်ဆေးနှင့် ပတ်သက်သော အသိအမြင်တိုးစေရန်၊ မြန်မာနိုင်ငံရှိ သတင်းမီဒီယာများမှ လက်ရှိအသုံးပြုနေသော လုပ်ရုံးမှုများ၊ လုပ်ငန်းများနှင့် နည်းဗျူဟာများ (ပုံနှိပ်နှင့် ရုပ်မြင်သံကြားဆိုင်ရာပစ္စည်းများအပါအဝင်) ကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ပြီး ယင်းတို့၏ ထိရောက်မှုများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်။ - ပညာပေးခြင်းလုပ်ငန်းများနှင့် ပညာပေးအချက်အလက်များ ရေးသားပြင်ဆင်ရာတွင် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများနှင့် ယခင်အသုံးပြုဖူးသူများအပြင် ကျောင်းများနှင့် တက္ကသိုလ်များမှ လူငယ်များနှင့် ကျောင်းသားကိုယ်စားလှယ်များ၊ လူငယ်လုပ်သားများကိုပါ ပါဝင်စေရန်။ - မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ တိကျပြီးထင်မြင်ချက်ကင်းသော သတင်းအချက်အလက်များ/သတင်းများပေးအပ်နိုင်ရန် သတင်းမီဒီယာများကို သင်တန်းများပေးပြီး နည်းပေးလမ်းပြလုပ်ဆောင်သွားရန်။ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲခြင်းနှင့် မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါအား ကုသသည့်ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ အများပြည်သူအတွင်းရှိနေသော အယူအဆလွဲများကို ထုတ်ဖော်ပြီး ပပျောက်အောင်ပြုလုပ်ရန်။	ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစား ဝန်ကြီးဌာန (ကျန်းမာရေး အသိပညာဖြင့်တင်ရေးဌာနခွဲ)	မီဒီယာများ၊ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ/ မူးယစ်ထိုးသုံးစွဲသူများ နှင့် ယခင်မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ၊ လူငယ် ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
	• မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှု ကာကွယ်တားဆီးရေးအတွက် ပညာပေးလုပ်ငန်းများကို ပံ့ပိုးပေးရန်နှင့် ကျန်းမာသော လူနေမှုဘဝပုံစံအတွက် လူငယ်များ မူးယစ်ဆေး ရှောင်ကြဉ်လာအောင် တိုက်တွန်းအားပေးနိုင်ရန် လူမှုကွန်ရက်တွင် လွှမ်းမိုးနိုင်သူများနှင့် ချန်ပီယံများကို ရှာဖွေ ဖော်ထုတ်သွားရန်။ • မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာ အသိပညာပေးဆက်သွယ်ပြောဆိုရေး နည်းဗျူဟာ/ လှုပ်ရှားမှုများတွင် သတင်းအချက်အလက်နှင့် နည်းပညာ ရပ်များ ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းသွားရန် (ICT များ၊ ဥပမာ - အင်တာနက်၊ လက်ကိုင်ဖုန်းအခြေပြု ကျန်းမာရေးစနစ်နှင့် လူမှုကွန်ရက် များ)။ မူးယစ်ကာကွယ်တားဆီးရေး ပညာပေးအချက်အလက် များကို ပြည်သူများမှပို၍ ထိတွေ့ကြားသိနိုင်ရန် အင်တာနက်၊ လက်ကိုင်ဖုန်း အခြေပြုကျန်းမာရေးစနစ်နှင့် လူမှုကွန်ရက်များ အသုံးပြုသွားရန်။		

SD1.4 မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကာကွယ်တားဆီးရေးနှင့်ပတ်သက်သော အနာဂတ်မူဝါဒများနှင့် စီမံချက်လုပ်ငန်းများအတွက် သတင်းအချက်အလက်ရရှိစေရန်၊ ကြိုတင်ပြင်ဆင်နိုင်ရန်၊ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်နိုင်ရန်နှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်နိုင်ရန် သက်သေအထောက်အထားများရှာဖွေသွားရန်။

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
01.4.1 - မူးယစ်ဆေး ကာကွယ်တားဆီးရေး လုပ်ငန်းများ၏ ရလဒ်များနှင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ဆန်းစစ်ရန်။	• မြန်မာနိုင်ငံတွင်လက်ရှိလုပ်ဆောင်နေသော မူးယစ်ကာကွယ်တားဆီးရေးလုပ်ငန်းများကို အပြည့်အဝပြန်လည်သုံးသပ်မှုများ ပြုလုပ်မည့်အပြင် ထိရောက်မှု/ကုန်ကျစရိတ် အရအကျိုးရှိမှုတို့အား ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်မှုများလုပ်ဆောင်ရန် (01.1.2 နှင့် 01.1.3 ကို မှီငြမ်းပါ။)	ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစား ဝန်ကြီးဌာန၊ မြန်မာနိုင်ငံ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများအန္တရာယ်တားဆီး ကာကွယ်ရေးဗဟိုအဖွဲ့	ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ
01.4.2 - မူးယစ်ဆေး ကာကွယ်တားဆီးရေး လုပ်ငန်းများ၏အကျိုးရှိမှု၊ ထိရောက်မှုနှင့် ရေရှည်တည်တံ့မှုတို့ကို အားကောင်းစေရန်။	• ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် ကုန်ကျစရိတ်အရ အကျိုးရှိမှုခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်ခြင်းတို့တွင် တွေ့ရှိထားသော အဟန့်အတားများနှင့် ကွာဟချက်များကို ဖြေရှင်းရန်နှင့် အောက်ပါရှုထောင့်များကို မှတ်တမ်းတင်သွားရန် လုပ်ငန်းအစပျိုးသုတေသန (များ) (formative research(es)) ပြုလုပ်ပါ။ ▶ မူးယစ်ဆေးအမျိုးမျိုးသုံးစွဲပုံနှင့် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသည့် အချိန်တွင် အတွေ့ရများသော အန္တရာယ်ရှိသည့်အချက်များ ▶ လူငယ်များအတွက် မူးယစ်ဆေးရရှိနိုင်မှုနှင့်လက်လှမ်းမီမှု ▶ လူငယ်များအတွင်း မူးယစ်ဆေးအသုံးပြုခြင်းအပေါ်ထားရှိသော သဘောထားများနှင့် ဗဟုသုတ ▶ မူးယစ်ဆေးကာကွယ်တားဆီးရေးလုပ်ငန်းများရရှိနိုင်မှု/ လက်လှမ်းမီမှု • မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှု ကာကွယ်တားဆီးရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့်မဟာဗျူဟာကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်နိုင်ရန် စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းနှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း မူဘောင် တစ်ရပ်ရေးဆွဲပြီး လုပ်ငန်းများ၏ တိုးတက်မှုနှင့် ရလဒ်များကို စောင့်ကြည့်လေ့လာရန် (SD1.1-01.1.1 ကိုလည်း မှီငြမ်းပါ။)	ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ မြန်မာနိုင်ငံ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများအန္တရာယ်တားဆီး ကာကွယ်ရေးဗဟိုအဖွဲ့	ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

ဦးစားပေးနည်းဗျူဟာ ၂ - အန္တရာယ်လျော့ချခြင်း

အန္တရာယ်လျော့ချရေးဆိုသည်မှာ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော ကျန်းမာရေး၊ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုးကျိုးများကို လျော့ချရန်ရည်ရွယ်သော မူဝါဒများ၊ စီမံချက်များနှင့် အလေ့အကျင့်များကို ရည်ညွှန်းပါသည်။¹⁸ ၎င်းသည်မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကြောင့် ထိခိုက်ခံစားနေရသူတစ်ဦးချင်းစီနှင့် လူထု၏ ကျန်းမာရေး၊ လူမှုဘဝဖူလုံရေးနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာတို့ကို ဦးစားပေးထားသည် လူထုအခြေပြု ချဉ်းကပ်မှုတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ အန္တရာယ်လျော့ချရေးမူဝါဒများနှင့် အလေ့အကျင့်များမှာ လက်တွေ့ဆန်သော ကုန်ကျစရိတ်အရ ထိရောက်မှုရှိသော အထောက်အထားရှိနှင့်ပြီးသော အရာများ ဖြစ်ပါသည်။ သက်သေသာဓကများစွာအရ အန္တရာယ်လျော့ချရေးသည် ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါ၊ အသည်းရောင်အသားဝါဘီနှင့် စီရောဂါတို့ကဲ့သို့သော သွေးမှတဆင့် ကူးစက်တတ်သောရောဂါများ ကူးစက်ခံရမှုကို လျော့ချပေးနိုင်ရုံမျှမက ဆေးလွန်ခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးစွဲ ရောဂါအန္တရာယ်များကို လျော့ချခြင်း၊ လူမှုဘဝတိုးတက်ကောင်းမွန်ခြင်း၊ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ရရှိခြင်း၊ မူးယစ်ဆေးနှင့် နှီးနွယ်နေသောရာဇဝတ်မှုများ လျော့ကျခြင်း စသည့် ထိရောက်မှုရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။^{19, 20, 21}

မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများအတွက် ပြီးပြည့်စုံသောအန္တရာယ်လျော့ချရေးလုပ်ငန်းများ²²ကို ဆေးထိုးအပ်၊ ဆေးထိုးပြန်ဖြန့်ဝေပေးခြင်းနှင့် သိမ်းဆည်းပေးခြင်းအစီအစဉ်၊ ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါစစ်ဆေးသည့် ဝန်ဆောင်မှုများ၊ ခုခံအား ကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါ ပိုးထိန်းဆေးကုသမှု၊ မက်သာဒုန်းဆေးကုသမှု၊ လိင်မှတဆင့်ကူးစက်တတ်သောရောဂါများ ကာကွယ်ခြင်းနှင့် ကုသခြင်း၊ ကွန်ဒုံးဖြန့်ဝေပေးခြင်းစီမံချက်များ၊ ထိရောက်သောသတင်းအချက်အလက်ပေးခြင်း၊ အသိပညာပေးခြင်းနှင့် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ပြောဆိုခြင်း (IEC)၊ အသည်းရောင်အသားဝါရောဂါကာကွယ်ခြင်း၊ ကာကွယ်ဆေးထိုးခြင်း၊ ရောဂါရှာဖွေစစ်ဆေးခြင်းနှင့် ကုသခြင်း၊ တီဘီရောဂါကာကွယ်ခြင်း၊ ရောဂါရှာဖွေစစ်ဆေးခြင်းနှင့် ကုသခြင်း၊ နာလော့ဇန်း (Naloxone) အသုံးပြု၍ ဆေးလွန်ခြင်းကိုကုသပေးခြင်း စသည်တို့ ပါဝင်သော လုပ်ငန်းစဉ်ဆယ်ရပ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။²³ သို့ရာတွင် အန္တရာယ်လျော့ချရေးတွင် ဥပမာအားဖြင့် ကွင်းဆက်ဖြတ်ခြင်း (break the cycle) ကဲ့သို့သော မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲနေသော်လည်း မူးယစ်ဆေးထိုးဖူးခြင်းမရှိသေးသောသူများအတွင်း မူးယစ်ဆေးစတင် စမ်းသပ်ထိုးခြင်းကို ကာကွယ်တားဆီးရန် ရည်ရွယ်ထားသော အခြားလုပ်ငန်းများလည်း ပါဝင်ပါသည်။^{24, 25}

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အန္တရာယ်လျော့ချရေးကို မြန်မာနိုင်ငံ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေးဗဟိုအဖွဲ့နှင့် ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာနတို့မှ အရှိန်အဟုန်မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်လာသည်မှာ ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုပင် ကျော်လွန်လာခဲ့ပြီဖြစ်ပါသည်။ မူးယစ်ဆေးထိုး သုံးစွဲသူများအတွက် အန္တရာယ်လျော့ချရေးဝန်ဆောင်မှုများ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းကို ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါဆိုင်ရာ အမျိုးသားမဟာဗျူဟာ စီမံကိန်း ၂၀၁၆-၂၀၂၀ (NSP III)²⁶ နှင့် အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးထိန်းချုပ်ရေးမူဝါဒ²⁷ နှစ်ရပ်စလုံးတွင် ဦးစားပေးကဏ္ဍတစ်ရပ်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။ အန္တရာယ်လျော့ချရေး လုပ်ငန်းများစတင်ခဲ့သည့် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ် နှစ်လယ်ခန့် အချိန်မှစ၍ ဝန်ဆောင်မှုများကို လက်လှမ်းမီလာသော မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူ အရေအတွက်မှာ သိသိသာသာတိုးလာခဲ့ပါသည်။ သို့ပါသော်လည်း ဝေးလံခေါင်ဖျားသောဒေသများရှိ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူ အများအပြားသည် လက်လှမ်းမမှီသေးဘဲရှိနေပါသေးသည်။

နိုင်ငံအတွင်းရှိ အန္တရာယ်လျော့ချရေးတုံ့ပြန်မှုလုပ်ငန်းများတွင် အစိုးရဌာနဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံတကာနှင့် ပြည်တွင်း အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ၊ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများကွန်ရက်များနှင့် လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများအပြင် ဖွံ့ဖြိုးရေးမိတ်ဖက်များနှင့် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ အစရှိသည့် အဖွဲ့အစည်းပေါင်းများစွာတို့က တက်တက်ကြွကြွပါဝင်လျက် ရှိပါသည်။ နိုင်ငံတကာနှင့်ပြည်တွင်း အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများမှ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်လျက်ရှိသော အန္တရာယ်လျော့ချရေးစီမံကိန်းများ အရေအတွက်များပြားလာခြင်း၊ အစိုးရကဏ္ဍမှ ပိုမိုပါဝင်လာပြီး ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုလာခြင်း၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးမိတ်ဖက်များ၊ အလှူရှင်များနှင့် အားပေးထောက်ခံသော အဖွဲ့

အစည်းများမှ မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများအတွက် ဝန်ဆောင်မှုများပံ့ပိုးပေးရန် ကတိကဝတ်များ ပိုမိုထားရှိလာခြင်းစသည်တို့ကို ထောက်ချင့်ခြင်းအားဖြင့် လွန်ခဲ့သောဆယ်စုနှစ်များအတွင်း သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော တိုးတက်အောင်မြင်မှုများ ရရှိခဲ့ကြောင်း ပေါ်လွင်နေပါသည်။ ဆေးထိုးအပ်၊ ဆေးထိုးပြွန် ဖြန့်ဝေပေးခြင်းနှင့် သိမ်းဆည်းပေးခြင်း အစီအစဉ် (NSP)၊ မက်သာဒုန်းကုထုံး၊ ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါပိုး စစ်ဆေးသည့် ဝန်ဆောင်မှုများ (HTS)၊ ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါ ပိုးထိန်းဆေးကုထုံး (ART)၊ လိင်မှတစ်ဆင့် ကူးစက်တတ်သောရောဂါ (STI)၊ အသည်းရောင်အသားဝါရောဂါနှင့် တီဘီရောဂါ ကာကွယ်ကုသရေး စသည့်ကဏ္ဍများတွင် ပေးအပ်နေသည့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများသည် ပထဝီအနေအထားအရသော်လည်းကောင်း၊ ဝန်ဆောင်မှုရလူဦးရေအရသော်လည်းကောင်း ကဏ္ဍနှစ်ရပ်စလုံး၌ လွှမ်းခြုံမှုတိုးတက်လာသည်ကို တွေ့ရှိလာရပြီး အန္တရာယ်လျော့ချရေး ဝန်ဆောင်မှုများ ယခင်ကရရှိခဲ့ဖူးခြင်းမရှိသည့် မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများနှင့် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများထံသို့ပါ ရောက်ရှိခဲ့ပါသည်။

ဥပမာ - တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် ဖြန့်ဝေပေးသော ဆေးထိုးအပ်၊ ဆေးထိုးပြွန်အရေအတွက်မှာ ၂၀၀၃ ခုနှစ် တွင် ၂၁၀,၀၀၀ သာရှိရာမှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် ၃၅ သန်းအထိ သိသိသာသာတိုးလာခဲ့ပြီး ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါပိုး စစ်ဆေးသည့် ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် မက်သာဒုန်းဝန်ဆောင်မှုများ လက်လှမ်းမှီအသုံးပြုနိုင်သော အရေအတွက်မှာ ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှ စတင်၍ ၁၃ ဆနှင့် ၁၂ ဆ အထိအသီးသီးတိုးမြှင့်လာခဲ့သည်။

မက်သာဒုန်းကုထုံးများ မရရှိနိုင်သေးသော်လည်း အကျဉ်းထောင်အတွင်း ကျန်းမာရေးကဏ္ဍ ပိုမိုတိုးတက်လာစေရန် ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန (ခုခံကျ/ကာလသားရောဂါတိုက်ဖျက်ရေးစီမံချက်နှင့် အမျိုးသားတီဘီတိုက်ဖျက်ရေးစီမံချက်) နှင့် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန (အကျဉ်းဦးစီးဌာန) တို့၏ ပူးပေါင်းကြိုးပမ်းမှုများဖြင့် အကျဉ်းထောင်များ၌ ခုခံအားကျဆင်းမှုရောဂါ ကူးဆက်ပျံ့ပွားမှုကာကွယ်ရေးနှင့် ကုသရေးဝန်ဆောင်မှုအချို့ကို မကြာသေးမီနှစ်များမှ စတင်ရရှိလာခဲ့ပါသည်။

ဤတိုးတက်မှုများရှိနေသော်လည်း မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများအကြား ခုခံအားကျဆင်းမှုရောဂါ ကူးစက်ပျံ့ပွားမှုမှာ မျှော်မှန်းထားသလောက် လျင်မြန်စွာကျဆင်းလာခြင်းမရှိပါ။ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်အစောပိုင်း အန္တရာယ်လျော့ချရေးစီမံချက်များ စတင်ခဲ့သည့်အချိန်မှစ၍ မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများတွင် ခုခံအားကျဆင်းမှုရောဂါ ဖြစ်ပွားနှုန်းများ နှေးကွေးစွာ ကျဆင်းလာသည့်အခြေအနေကိုတွေ့ရသော်လည်း ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ၂၃.၁% မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ၃၄.၉% သို့ ပြန်လည် မြင့်တက်လာခဲ့သည် (IBBS 2014, 2017)။

အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာမူဘောင်ရေးဆွဲရာတွင် ပါဝင်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သူများ အထူးသဖြင့် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ/မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများက ကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် နှောင့်နှေးစေသော စိန်ခေါ်မှုအချို့ကို ဆွေးနွေးခဲ့ကြပါသည်။ ယင်းတို့တွင် အဓိကအားဖြင့် အောက်ပါတို့ ပါဝင်ပါသည်-

- မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများအတွင်း ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါပြန့်ပွားမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ထိရောက်သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများရရှိရန် အဓိကအန္တရာယ်လျော့ချရေး/ ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါကာကွယ်တားဆီးရေးလုပ်ငန်းများဖြစ်သော ဆေးထိုးအပ်၊ ဆေးထိုးပြွန် ဖြန့်ဝေပေးခြင်းနှင့် သိမ်းဆည်းပေးခြင်း အစီအစဉ်၊ မက်သာဒုန်းဖြင့်ကုသမှုနှင့် ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါပိုး ထိန်းဆေးကုထုံး (အေအာရ်တီကုထုံး) စသည့် စီမံချက်လုပ်ငန်းများ လွှမ်းခြုံမှုမလုံလောက်ခြင်း၊ အမ်ဖက်တမင်းအမျိုးအစား စိတ်ကြွဆေးအတွက် ဝန်ဆောင်မှုနှင့် အမျိုးသမီးမူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများအကြား ဝန်ဆောင်မှု၊ ရောဂါပိုးနှင့် ထိတွေ့အပြီး ရောဂါကူးစက်မခံရအောင် တားဆီးကာကွယ်ခြင်း (PEP)၊ ရောဂါပိုးနှင့် မထိတွေ့မှီ ရောဂါကူးစက်မခံရအောင် တားဆီးကာကွယ်ခြင်း (PrEP)၊ ဆေးလွန်ခြင်းအားကုသခြင်း (နာလော့ဇုန်း)၊ အသည်းရောင် အသားဝါစီပိုးကုသခြင်း စသည့်ဝန်ဆောင်မှုများ မရရှိခြင်း သို့မဟုတ် အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ လက်လှမ်းမှီ အသုံးပြုနိုင်ခြင်း၊ အကျဉ်းထောင်များတွင် မက်သာဒုန်းဖြင့်ကုသမှု မရရှိနိုင်ခြင်း။

- ပိုမိုကျယ်ပြန့်သောအတိုင်းအတာဖြင့် လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် အဓိကဝန်ဆောင်မှုပေးသူများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ် မလုံလောက်ခြင်း၊ လက်ရှိအန္တရာယ်လျှော့ချရေး ဝန်ဆောင်မှုများသည်လည်း နိုင်ငံတကာထောက်ပံ့မှုအပေါ်တွင် များစွာမှီခိုနေရပြီး တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်သည့်လုပ်ငန်းများတွင် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူတို့၏ အခန်းကဏ္ဍနည်းပါးနေခြင်း။
- လက်ရှိလုပ်ငန်းများ၏ လွှမ်းခြုံမှုကိုရှင်းလင်းစွာ စောင့်ကြည့်လေ့လာရန်နှင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ဆန်းစစ်နိုင်ရန် ခက်ခဲနေခြင်း။

အဆိုပါလိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိအန္တရာယ်လျှော့ချရေးလုပ်ငန်းများ၏ ထိရောက်မှုကို အရှိန်အဟုန်မြှင့်နိုင်ရန် အောက်ပါဦးစားပေးလုပ်ငန်းများကို သတ်မှတ်ခဲ့ကြပါသည်။ -

- ၁။ ပြီးပြည့်စုံသော အန္တရာယ်လျှော့ချရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ၎င်းနှင့်ဆက်စပ်သော ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါနှင့် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများ၏ ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ လွှမ်းခြုံမှုများကို တိုးမြှင့်သွားရန်နှင့် အထူးသဖြင့် ဝေးလံခေါင်ဖျားဒေသများမှ မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများအပေါ် အလေးပေး၍ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ အားလုံးအတွက် ဆန်းသစ်မှုရှိသော ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုပေးအပ်သည့် စံပုံစံများကို ဖော်ထုတ်သွားရန်။^{iv}
- ၂။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အန္တရာယ်လျှော့ချရေးတုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများကို အကောင်းဆုံးဖြစ်စေရန် ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်သွားရန်။
- ၃။ နိုင်ငံတကာရန်ပုံငွေထောက်ပံ့မှုများ လျော့ကျနေချိန်တွင် ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါ ကာကွယ်တားဆီးရေးနှင့် အန္တရာယ်လျှော့ချရေးလုပ်ငန်းများ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲစေရန်။
- ၄။ ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါနှင့် အန္တရာယ်လျှော့ချရေးစီမံချက်များနှင့် ပတ်သက်သောအစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ခြင်းနှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းတို့ ပိုမိုကောင်းမွန်စေရန် မြန်မာနိုင်ငံရှိမူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများနှင့် မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများအတွက်လက်ရှိရောဂါဖြစ်ပွားနေသော အခြေအနေနှင့် လုပ်ဆောင်မှုများအပေါ်အခြေခံ၍ သက်သေအထောက်အထားများ ခိုင်မာအောင်လုပ်ဆောင်သွားရန်။

iv Logframeတွင်မူးယစ်ထိုးသုံးစွဲသူများအတွက်ဟူ၍ရည်ညွှန်းရာ၌လုပ်ငန်းအစီအစဉ်/လုပ်ငန်းများတွင်၎င်းတို့၏လိင်ဆက်ဆံဖက်များကိုပါ ထည့်သွင်းသွားရန်ရည်ရွယ်ထားပါသည်။

ဦးစားပေးနည်းဗျူဟာ ၂ အတွက်အကြံပြုချက်များ

SD2.1 ပြီးပြည့်စုံသော အန္တရာယ်လျှော့ချရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ၎င်းနှင့်ဆက်စပ်သော ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါနှင့် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ လွှမ်းမိုးမှုများကို တိုးမြှင့်သွားရန်နှင့် အထူးသဖြင့် ဝေးလံခေါင်ဖျားဒေသများမှ မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများအပေါ် အလေးပေး၍ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ အားလုံးအတွက် ဆန်းသစ်မှုရှိသော ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုပေးအပ်သည့် စံပုံစံများကို ဖော်ထုတ်သွားရန်။^v

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
02.1.1 - မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ/မူးယစ်ထိုးသုံးစွဲသူများအတွက်အန္တရာယ်လျှော့ချရေး ဝန်ဆောင်မှုများ ပို၍လက်လှမ်းမီအောင် ဆောင်ရွက်ပြီး ဆန်းသစ်မှုရှိသော ဝန်ဆောင်မှုပေးသည့် ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုများနှင့် စံပုံစံများ ဖော်ထုတ်ရန်	- အန္တရာယ်လျှော့ချရေးဝန်ဆောင်မှုများ (အထူးသဖြင့် ဆေးထိုးအပ်၊ ဆေးထိုးပြန် ပြန်ဝေပေးခြင်းနှင့်သိမ်းဆည်းပေးခြင်း အစီအစဉ်နှင့် ကွင်းဆင်းစောင့်ရှောက်မှုပေးသော လုပ်ငန်းများ) ကို ကျင့်စစ်ကိုင်စွဲခြင်းနှင့် ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၊ ရန်ကုန်နှင့် မန္တလေးရှိ မူးယစ်ဆေးထိုး သုံးစွဲသူများရှိသော အခြားသောမြို့နယ်များသို့ ထပ်မံတိုးချဲ့ရန်နှင့် ပထဝီအနေအထားအရ ရောက်ရှိရန် ခက်ခဲသော ဒေသများကို အထူးအလေးပေးသွားရန်။ - အန္တရာယ်လျှော့ချရေးလုပ်ငန်းများကို အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှု နှစ်ရပ်စလုံးတွင် ထပ်မံပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းသွားရန် (SD2.3-02.3.1 ကိုလည်းမူကြမ်းပါ)။ ► ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါ ကာကွယ်တားဆီးရေးဆိုင်ရာ အခြားသော နည်းလမ်းများ (ရောဂါပိုးနှင့် ထိတွေ့အပြီး ရောဂါကူးစက်မခံရအောင် တားဆီးကာကွယ်ခြင်း၊ ရောဂါပိုးနှင့် မထိတွေ့မီရောဂါကူးစက်မခံရအောင် တားဆီးကာကွယ်ခြင်း) ကို လက်လှမ်းမီအသုံးပြုနိုင်စေရန်နှင့် မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများအတွက် ကုသမှုများနှင့် ဆက်လက် ဆေးကုသမှုချိတ်ဆက်ရရှိစေရန်၊ ဆန်းသစ်မှုရှိသော လုပ်ဆောင်မှုများ ဖော်ထုတ်ရန်။	ခုခံကျ/ကာလသားရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး စီမံချက်/ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစား ဝန်ကြီးဌာန	ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများ၊ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

v Logframe တွင် မူးယစ်ထိုးသုံးစွဲသူများအတွက်ဟူ၍ ရည်ညွှန်းရာ၌ လုပ်ငန်းအစီအစဉ်/လုပ်ငန်းများတွင် ၎င်းတို့၏ လိင်ဆက်ဆံဖက်များကိုပါ ထည့်သွင်းသွားရန်ရည်ရွယ်ထားပါသည်။

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
	• အန္တရာယ်ကင်းသော အလအကျင့်များ၊ ခုခံအားကျဆင်းမှုရောဂါ ပိုးစစ်ဆေးခြင်းနှင့် ပိုးရှိသည်ဟု စစ်ဆေးသိရှိရပါက ခုခံအားကျ ဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါပိုးထိန်းဆေး စတင်သောက်သုံးခြင်းတို့၏ အရေးကြီးပုံကို ပိုမိုအလေးပေးသော ပညာပေးအချက်အလက်များ ရေးဆွဲရန်။		
02.1.2 – မူးယစ်ဆေးထိုး သုံးစွဲခြင်းမရှိသေးသူများအား စတင်ခြင်းကို နှောင့်နှေးစေ ရန်၊ ကာကွယ်ရန်နှင့် မူးယစ်ဆေး စတင်ထိုးသုံးစွဲ သူများအား မူးယစ်ဆေးစွဲ ရောဂါအဆင့်သို့ရောက် မသွားစေရန်ကို ဦးတည် ဆောင်ရွက်ရန်	• အပြုအမူနှင့် လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ချက်များတွင် ကာလတို ၁၀၀ တူ ဦးဆောင်သော လုပ်ငန်းများစတင်ရန်။^{vi} အတွေ့အကြုံရှိ ၁၀၀ တူ ပညာပေးသူများနှင့်/သို့မဟုတ် သင်တန်းရပြီးသော မူးယစ်ဆေးထိုး အသုံးပြုနေသူများအား အကျိုးခံစားခွင့်အနည်းငယ်ပေး၍ မူးယစ် ဆေးမထိုးဖူးသော သူများကို မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲမှု မပြုအောင် တားဆီးရန် (ဥပမာ ပထမဆုံးအကြိမ်မူးယစ်ဆေးထိုးရာ၌ အကူ အညီမပေးရန်)။ • လူငယ်များနှင့် မူးယစ်ဆေးစတင်ထိုးသုံးစွဲသူများအတွက် အလွယ် တကူလက်လှမ်းမှီသည့် ဝန်ဆောင်မှုများစတင်ရန်နှင့် မူးယစ်ဆေး ထိုးသုံးစွဲခြင်းနှင့် ယင်း၏ နောက်ဆက်တွဲ သတင်းအချက်အလက် များအပြင် လူမှုရေးနှင့်စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှုများပေးရန်။	ခုခံကျ/ကာလသားရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး စီမံချက်/ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစား ဝန်ကြီးဌာန	I/NGO များ၊ CSO များ၊ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ ကွန်ရက်၊ ကိုယ့်အား ကိုယ်ကိုးအဖွဲ့များ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ
02.1.3 – မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲ သူများ၏ လိင်ဆက်ဆံဖက် များ၊ မူးယစ်ဆေး သုံးစွဲသော/ မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသော	• လိင်နှင့်မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများ၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင် စောင့်ရှောက်မှုနှင့် မီးဖွားပြီးကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ လိင်အ ကြမ်းဖက်မှုနှင့် အခြားဆက်စပ် ဝန်ဆောင်မှုများကို ခုခံအား ကျဆင်းမှု ရောဂါနှင့် အန္တရာယ်လျော့ချရေးဝန်ဆောင်မှုများတွင်	ခုခံကျ/ကာလသားရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး စီမံချက်/ကျန်းမာရေး နှင့် အားကစား ဝန်ကြီးဌာန	ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများ၊ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

vi University of Connecticut. Peer-driven intervention. <https://chip.uconn.edu/research/intervention-resources/peer-driven-intervention/>

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
အမျိုးသမီးများ၏ သီးခြား လိုအပ်ချက်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ရှိသော အန္တရာယ် လျှော့ချရေး ဝန်ဆောင်မှုများ ဖော်ထုတ်ရန်	ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်း သွားခြင်းအားဖြင့် မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများ ၏ လိင်ဆက်ဆံဖက်များနှင့် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသော/ထိုးသုံးစွဲသော အမျိုးသမီးများအတွက် စောင့်ရှောက်မှုများ ထပ်မံထည့်သွင်း ပေးရန်။		
02.1.4 - ထိန်းသိမ်းခံထားရသော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ/ မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများကို အကျဉ်းထောင် ပြင်ပနှင့် အခြားထိန်းသိမ်းရေးနေရာများတွင် ပေးအပ်သည့် စံနှုန်းများအတိုင်း ပြုစောင့်ရှောက်မှုပေးရန်	• အကျဉ်းထောင်ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုဆိုင်ရာ စံလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် လုပ်ဆောင်ရန်၊ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်မှု တိုးတက်မှုတို့ကို စောင့်ကြည့်လေ့လာရန်နှင့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီသော ထပ်ဆောင်းဝန်ဆောင်မှုများ ဖော်ဆောင်ရန် (ဥပမာ-အကျဉ်းထောင်များတွင် မက်သာဒုန်းဖြင့်ကုသမှုအား လက်လှမ်းမီအောင်ဆောင်ရွက်ပေးရန်) • အကျဉ်းထောင်များနှင့်အခြားထိန်းသိမ်းရေးစခန်းများတွင် ခုခံအားကျဆင်းမှုရောဂါ၊ တီဘီ၊ အသည်းရောင်အသားဝါရောဂါနှင့် အခြားသော ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ကုသမှုများ၊ ဆေးစွဲခြင်း ကုသမှုများ စသည့်ဝန်ဆောင်မှုများကို ပို၍လက်လှမ်းမီအောင်ဆောင်ရွက်ရန်။ • အကျဉ်းထောင်ပြင်ပရောက်စဉ်တွင် အကျဉ်းထောင်တွင်းရှိခဲ့သော ပြုစောင့်ရှောက်မှု အချို့အား စဉ်ဆက်မပြတ်ပြုစောင့်ရှောက်မှု ရရှိအောင် အစီအမံကို စတင်အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်	ခုခံကျ/ကာလသားရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး စီမံချက်/ မူးယစ် ဆေးစွဲရောဂါ ကုသရေးနှင့် သုတေ သန ဌာန၊ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစား ဝန်ကြီးဌာန၊ အကျဉ်းဦးစီး ဌာန/ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန	ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများ၊ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
02.1.5 - ဝေးလံခေါင်ဖျားသော/ နယ်စပ်ဒေသများတွင် လူထုဦးဆောင်သောလုပ်ငန်းများကို အားကောင်းအောင် လုပ်ဆောင်ရန်	• ဝေးလံခေါင်ဖျား/နယ်စပ်ဒေသများတွင်နေထိုင်သော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ/ မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများ အတွက် ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါနှင့် ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုများကို လက်လှမ်းမီအသုံးပြုနိုင်ခြင်းရှိမရှိ ဆန်းစစ်မှုများ လုပ်ဆောင်သွားရန် • အန္တရာယ်လျော့ချရေးလုပ်ငန်းကို ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုဖြေလျှော့ပြီး လိုအပ်ချက်များကို ဦးတည်ဖြေရှင်းပေးရန် အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာများနှင့် ဆန်းသစ်သော ဝန်ဆောင်မှုပေးသည့်စုံစုံများကို ဖော်ထုတ်ရန် (ဥပမာ-သင်တန်းရ အုပ်စုတူညီသောပေးသူများနှင့် အခြားသော ကွင်းဆင်းလုပ်သားများမှ ဆေးလွန်ခြင်းအား ပြုစုကုသပေးခြင်းအပါအဝင် ရွေ့လျားဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ကိုယ်ထူကိုယ်ထ လူထုအခြေပြုလုပ်ငန်း) (02.3.2 ကိုမှီငြမ်းပါ။)	ခုံခံကျ/ကာလသားရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး စီမံချက်/ မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါ ကုသရေးနှင့် သုတေသန ဌာန၊ - ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန	NGO များနှင့် CBO များ၊ ဆေးပညာဝန်ထမ်းများ၊ သင်တန်းရ သက်တူရွယ်တူ ပညာပေးသူများနှင့် လက်ကမ်း စောင့်ရှောက်ရေးလုပ်သားများ၊ တိုင်းရင်းသားကျန်းမာရေး အဖွဲ့အစည်းများ (EHOs)၊ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ
02.1.6 -ဆေးတစ်မျိုးထက် ပိုသောသုံးစွဲမှုများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ပြီး နိုင်ငံအခြေအနေအရ ဦးတည်ဆောင်ရွက်ရန် (အထူးသဖြင့် အမ်ဖက်တမင်း အမျိုးအစား စိတ်ကြွဆေး (ATS) ကို အန္တရာယ်ရှိသော သုံးစွဲမှု)	• မူးယစ်ဆေးတစ်မျိုးထက်ပိုသောသုံးစွဲမှုနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် အလေ့အထနှင့် နောက်ခံအချက်အလက်များ (ဥပမာ အမျိုးသား/အမျိုးသမီးကွာခြားချက်များ) အမ်ဖက်တမင်း အမျိုးအစားစိတ်ကြွဆေးအသုံးပြုခြင်းနှင့် ဆက်စပ်သော ဆန်းစစ်မှု/ အခြေအနေခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်မှုတစ်ခု ပြုလုပ်ရန်။ • အမ်ဖက်တမင်းအမျိုးအစား စိတ်ကြွဆေးသုံးစွဲသူများအတွက် လိုအပ်သောဝန်ဆောင်မှုများ၊ ကာကွယ်ရေးနှင့်ကုသရေးနည်းလမ်းများကို လာမည့်ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက် ရောဂါဆိုင်ရာအမျိုးသား	မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေးနှင့် သုတေသနဌာန/ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန	ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

vii FSW၊ အမျိုးသမီးများ၊ ကလေးသူငယ်နှင့်လူငယ်များ၊ ဝေးလံခေါင်ဖျားသောဒေသ၊ နယ်စပ်ဒေသနှင့်ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာဒေသတွင်နေထိုင်သူများ၊ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသော MSM နှင့် TG များ

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
	အဆင့်မဟာဗျူဟာစီမံကိန်းနှင့် အခြားသော အမျိုးသားအဆင့် မူဝါဒများ၊ မဟာဗျူဟာများနှင့်စီမံကိန်းအစီအစဉ်များတွင် ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းသွားရန်။ • အဓိကဖက်တမ်းအမျိုးအစား စိတ်ကြွဆေးသုံးစွဲသူများ၏ လိုအပ်ချက်များကို ပိုမိုကောင်းမွန် စွာတုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လက်ရှိ နိုင်ငံတကာအဆင့်နှင့် အမျိုးသားအဆင့် လမ်းညွှန်ချက်များအပေါ် အခြေခံ၍ သက်ဆိုင်ရာဝန်ဆောင်မှုပေးသူများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်များကိုတည်ဆောက်ပေးရန် (SD3.1-03.1.4 ကိုလည်း ခိုငြိမ်းပါ။)		

SD2.2 မြန်မာနိုင်ငံရှိ အန္တရာယ်လျော့ချရေးတုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများကို အကောင်းဆုံးဖြစ်စေရန် ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်သွားရန်။

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
02.2.1 - နည်းဗျူဟာကျသော လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ် အစီအစဉ်တစ်ရပ် ဖော်ထုတ်ရန်	• ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့်မဟာဗျူဟာစီမံကိန်းတွင် ဖော်ပြထားသော ဦးတည်ချက်များရရှိရန်နှင့် ခုခံအားကျဆင်းမှုရောဂါ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများကို စောင့်ကြည့်လေ့လာရန်၊ လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်လိုအပ်ချက်များကို ကြိုတင်မှန်းဆနိုင်ရန် လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်ကဏ္ဍအတွက် (လက်ရှိဝန်ထမ်းအင်အားနှင့် ဝန်ထမ်းအင်အား လိုအပ်ချက်များ) လိုအပ်ချက်များကိုခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ သုံးသပ်မှုများ လုပ်ဆောင်သွားရန်။	ခုခံကျ/ကာလသားရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး စီမံချက်/ကျန်းမာရေး နှင့် အာကစားဝန်ကြီးဌာန	ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
	• လူစွမ်းအားအရင်းအမြစ်များ၏ ထိရောက်အကျိုးရှိမှု ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန် တာဝန် မထမ်းဆောင်မီဝန်ထမ်းခေါ်ယူခြင်း၊ တာဝန်ထမ်းဆောင်နေစဉ် လုပ်ငန်းပိုင်းဆိုင်ရာ သင်တန်းများပေးအပ်ခြင်း၊ အခြားဝန်ထမ်းများအား တာဝန်လွှဲပြောင်းလုပ်ကိုင်စေခြင်း စသည်တို့အတွက် လူစွမ်းအားအရင်းအမြစ်အစီအစဉ်တစ်ရပ် ရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်။		
02.2.2 – ကျန်းမာရေး ဝန်ထမ်းများနှင့် အခြားသော သက်ဆိုင်ရာ အကျိုးတူ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်သူများ အကြား မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါ နှင့် အန္တရာယ်လျော့ချခြင်း အကြောင်း ဗဟုသုတနှင့် အသိအမြင် တည်ဆောက်ပေးရန်	• မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ/ မူးယစ်ဆေးထိုး သုံးစွဲသူများ၏ သီးခြား လိုအပ်ချက်များကို ပိုမိုနားလည်သဘောပေါက်စေရန် နိုင်ငံတဝှမ်းရှိ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုပေးနေသော ဝန်ထမ်းများ၊ ကွင်းဆင်းလုပ်သားများနှင့် အခြားသော သက်ဆိုင်သည့် အကျိုးတူပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သူများ (သတင်းမီဒီယာ၊ ရဲ၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးစသည်) အတွက် စာတွေ့နှင့် လက်တွေ့သင်တန်းများ ပေါင်းစပ်ပေးအပ်နိုင်ရန်၊ ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါ၊ အန္တရာယ်လျော့ချရေးနှင့် ပတ်သက်သော အသိပညာ အရင်းအမြစ်ဌာနနှင့် စာကြည့်တိုက် အပါအဝင် ကျွမ်းကျင်ပညာရပ် ဆိုင်ရာဌာန (များ)။	ခုခံကျ/ကာလသားရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး စီမံချက်/ကျန်းမာရေး နှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ မြန်မာနိုင်ငံ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများအန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေးဗဟိုအဖွဲ့/ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန	ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ
•	• ခုခံအားကျဆင်းမှုရောဂါနှင့်မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါတို့အား တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မည့် အကောင်းဆုံး အလေ့အကျင့်များ၊ ဥပဒေများ/ မူဝါဒများကို မိတ်ဆက်ပေးရန်နှင့် နိုင်ငံတော်အဆင့်၊ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် အသိပေးတင်ပြမှုများကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်ရန် အတွေ့အကြုံများဖလှယ်နိုင်ရန် နေရာ (platform) တစ်ခု ထူထောင်ရန်။		

SD2.3 နိုင်ငံတကာရန်ပုံငွေထောက်ပံ့မှုများ လျော့ကျနေချိန်တွင် ခုခံအားကျဆင်းမှုရောဂါ ကူးဆက်မှုကာကွယ်တားဆီးရေးနှင့် အန္တရာယ်လျှော့ချရေးလုပ်ငန်းများ၏ ရေရှည် တည်တံ့ခိုင်မြဲစေရန်။

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
02.3.1 - ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါ နှင့် မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါအတွက် ပြီးပြည့်စုံသော လူနာအခြေပြု ပြုစုစောင့်ရှောက်ရေး ချဉ်းကပ်မှု တစ်ခုကို မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်သွားရန်	• ခုခံအားကျဆင်းမှုရောဂါ/အန္တရာယ်လျှော့ချရေး/မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသခြင်းများ ပေါင်းစပ်ထားသောဝန်ဆောင်မှုများကို ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးကဏ္ဍတွင် ပို၍ရရှိ လာနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်သွားရန် (ဥပမာ တစ်နေရာတည်းတွင်ရရှိနိုင်သော ဝန်ဆောင်မှုများအဖြစ်) နှင့် လူတိုင်းလက်လှမ်းမီ လွှမ်းခြုံနိုင်သော ကျန်းမာရေး (UHC) တွင် ရရှိလာအောင် ဆောင်ရွက်သွားရန်။ • ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါနှင့် အန္တရာယ်လျှော့ချရေးဆိုင်ရာ ဆန်းသစ်သောလုပ်ငန်းများကို အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကကျန်းမာရေးကဏ္ဍနှစ်ရပ်စလုံးတွင် ဖော်ထုတ်မြှင့်တင်သွားရန်။	ခုခံကျ/ကာလသားရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး စီမံချက်/ကျန်းမာရေး နှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန	ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ
02.3.2 - ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဆောင်ရွက်ပေးမည့် ဝန်ဆောင်မှုများ အားလုံး၏ အနည်းဆုံး ၃၀% သည် လူထုမှ ဦးဆောင်သော ဝန်ဆောင်မှုများဖြစ်ရမည် ဆိုသည့် ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါကင်းဝေးသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်လာစေရေးဆိုင်ရာ	• ရောက်ရှိရန်ခက်ခဲသောဒေသများတွင် ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါနှင့် အန္တရာယ်လျှော့ချရေးဝန်ဆောင်မှုများ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန်နှင့် တိုးချဲ့နိုင်ရန် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ/တိုင်းရင်းသားကျန်းမာရေး အဖွဲ့အစည်းများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ပြီး စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ပေးရန် (ဥပမာ အန္တရာယ်လျှော့ချရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အတွေ့အကြုံရှိသည့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းတစ်ဖွဲ့ဖွဲ့ကို လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းတစ်ဖွဲ့နှင့် ‘တွဲဖက်’ လုပ်ဆောင်စေခြင်း၊ အတွေ့အကြုံရှိသည့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းအနေဖြင့် လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းအတွက် သင်တန်းပေးခြင်း၊ နည်းပေးလမ်းပြခြင်းတို့လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်လိမ့်မည်ဖြစ်သည်) (02.1.5 နှင့် SD5.2-05.2.2 တို့ကို မှီငြမ်းပါ။)	ခုခံကျ/ကာလသားရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး စီမံချက်/ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန	ဝန်ဆောင်မှု ပေးသူများ/ တိုင်းရင်းသားကျန်းမာရေး အဖွဲ့အစည်းများ (EHOS) ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
၂၀၁၆ ကုလသမဂ္ဂ နိုင်ငံရေး ကြေညာစာတမ်းအရ ခုခံအား ကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါပိုး နှင့် အန္တရာယ်လျှော့ချရေးတွင် လူထုပိုမိုပါဝင်လာစေရန်။	ဝန်ဆောင်မှုပေးရာတွင် လူထုပိုမိုပါဝင်လာစေရန် လူမှုရေးအရ တာဝန်ယူသည့် နည်းလမ်းများ (အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိကမိတ်ဖက် လုပ်ဆောင်မှု) တည်ဆောက်ရန်။		
02.3.3 - အန္တရာယ်လျှော့ချရေးနှင့် ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် အခြားသော ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် နိုင်ငံတကာ ထောက်ပံ့မှုမှ ပြည်တွင်း ထောက်ပံ့မှုသို့ ကူးပြောင်းနိုင်အောင် ပြင်ဆင်ရန်။	- မွေးယဉ်းဆေးသုံးစွဲမှုနှင့်ပတ်သက်၍ အထောက်အထားနှင့်လူ့အခွင့်အရေးအပေါ် အခြေခံထားသော ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးတုံ့ပြန်မှုများကို တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်နှင့် ရေရှည် တည်တံ့စေရန်အတွက် ပြည်တွင်းရန်ပုံငွေများရှိလာအောင် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်သွားရန်။ ဆေးထိုးအပ်နှံဆေးထိုးပြန်နှင့် မက်သာဒန်းဖြင့်ထိုးကုသမှု အစီအစဉ်များကဲ့သို့သော ထိရောက်မှုမြင့်မားပြီး ကုန်ကျစရိတ်အရ အကျိုးရှိသော အထောက်အထား အခြေပြုလုပ်ငန်းများအတွက် ရန်ပုံငွေများဦးစားပေးရန်။ - ပြည်ပရန်ပုံငွေအပေါ် တည်မီနေရခြင်းမှ ရေရှည်တည်တံ့မည့် ပြည်တွင်းရန်ပုံငွေသို့ ကူးပြောင်းနိုင်ရန် အဆင်သင့်ဖြစ်မှုနှင့် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော အန္တရာယ်အခက်အခဲများကို ဆန်းစစ်ရန်၊ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်မှုတစ်ခုပြုလုပ်ရန်နှင့် အဆင်ပြေချောမွေ့သော အကူးအပြောင်းတစ်ခုဖြစ်စေရန် လိုအပ်မည့် အရင်းအမြစ်များကို ခန့်မှန်းတွက်ဆထားရန်။	ခုခံကျ/ကာလသားရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး စီမံချက်/ကျန်းမာရေး နှင့် အားကစား ဝန်ကြီးဌာန၊ စီမံကိန်းနှင့်ဘဏ္ဍာရေး ဝန်ကြီးဌာန	ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
	အခြားသော နိုင်ငံအများအပြားတွင် အသုံးပြုသော အကူးအပြောင်း အတွက် အသင့်ဖြစ်မဖြစ် ဆန်းစစ်သည့် နည်းလမ်း^{viii} သည် မြန်မာ နိုင်ငံအတွက် သင့်လျော်သောနည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။ • ရန်ပုံငွေလိုအပ်ချက်များကိုပြည့်မီစေရန်နှင့် အစိုးရကဏ္ဍရှိ သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ စီမံကိန်းလျာထားမှုနှင့် အညီ ပုဂ္ဂလိကနှင့်အစိုးရကဏ္ဍ အသီးသီးတို့ထံမှ ရန်ပုံငွေများ လုံလောက်စွာ ရရှိနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ထားရန်။ • သတ်မှတ်ထားသော စည်းမျဉ်းများအကြား အပြန်အလှန်ချိတ်ဆက် နှီးနှွယ်နေပြီး ကုန်ကျစရိတ်အရအကျိုးရှိသော နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် ပေါင်းစပ်တုံ့ပြန်မှုတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာစေရန်အတွက် ကဏ္ဍအဆင့်ဆင့်ကူးပြောင်းမှုတစ်ခု ဖော်ဆောင် ရန်။ ဤတွင် ပြည်တွင်းဘဏ္ဍာငွေ အရင်းအမြစ်တစ်ခုနှင့်/သို့မဟုတ် အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိကမိတ်ဖက်မှုနှင့်စပ်တူဘဏ္ဍာငွေ ထောက်ပံ့မှု၊ နိုင်ငံတော်အဆင့်/ ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းတို့ကို တရားဝင်ပံ့ပိုးပေးမည့် နည်းလမ်းများ လိုအပ်ပါသည် (SD3.3-03.3.1-03.3.2 တို့ကိုလည်းမှီငြမ်းပါ)။		

viii <http://www.harm-reduction.org/library/transition-readiness-assessment-tool-trat>

SD2.4 ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါနှင့် အန္တရာယ်လျော့ချရေးစီမံချက်များနှင့်ပတ်သက်သော အစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ခြင်းနှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းတို့ ပိုမိုကောင်းမွန်စေရန် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများနှင့် မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများအတွက် လက်ရှိရောဂါဖြစ်ပွားနေသော အခြေအနေနှင့်လုပ်ဆောင်မှုများအပေါ်အခြေခံ၍ သက်သေအထောက်အထားများခိုင်မာအောင်လုပ်ဆောင်သွားရန်။

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
02.4.1 - မြန်မာနိုင်ငံရှိ မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများ အကြား ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါ နှင့် အန္တရာယ် လျော့ချရေး တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများ၏ အတိုင်းအတာ၊ ထိရောက်မှု၊ အကျိုးရှိမှု၊ အရည်အသွေးနှင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုတို့ကို ပိုမိုနားလည်စေရန်။	- ဆေးလွန်ခြင်းအား ပြုစုကုသရန်အတွက် နာလော့ဇန်းရီနိုင်မှု*နှင့် အသုံးပြုမှုအပါအဝင် အရေးကြီးသည့် အန္တရာယ်လျော့ချရေး နှင့် ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါ ကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများ (ဆေးထိုးအပ်၊ ဆေးထိုးပြန်ဖြန့်ဝေပေးခြင်းနှင့် သိမ်းဆည်းပေးခြင်း အစီအစဉ်၊ မက်သာဒန်ဖြန့်ဝေပေးကုသခြင်း၊ ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက် ရောဂါပိုးစစ်ဆေးခြင်းနှင့် နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးခြင်း၊ ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါပိုးထိန်းဆေးကုထုံး (အေအာရ်တီကုထုံး) တစ်ခုစီအား အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရာတွင် ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါနှင့် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုနှုန်းမြင့်မားသော ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးများမှ ရရှိနိုင်သော အချက်အလက်များကို အချိန်နှင့် တပြေးညီ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်ခြင်းနှင့် အတည်ပြု စစ်ဆေးခြင်းဖြင့် တိုးတက်မှုများကို ပုံမှန်ဆန်းစစ်မှုများ ပြုလုပ်ရန်နှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်။ - ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါ ကာကွယ်တားဆီးရေးနှင့် ကုသရေးဆိုင်ရာ အဓိကလုပ်ငန်းတစ်ခုစီ (ဆေးထိုးအပ်၊ ဆေးထိုးပြန်ဖြန့်ဝေပေးခြင်းအစီအစဉ်၊ မက်သာဒန်ဖြင့် ကုသခြင်း)* ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါပိုး ထိန်းဆေးကုထုံး (အေအာရ်တီ	ခုခံကျ/ကာလသားရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး စီမံချက်/ကျန်းမာရေး နှင့် အားကစား ဝန်ကြီးဌာန	အန္တရာယ်လျော့ချရေး ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများနှင့် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

ix National Guideline/SOP for Management of Overdose should include ease access to/ and management of Naloxone by non-medical persons

x မက်သာဒန်ဖြင့်ကုသသည့် ဝန်ဆောင်မှုပေးသောနေရာအရေအတွက်သည် မူးယစ်ထိုးသုံးစွဲသူသည့်အရေအတွက်နှင့်အချိုးကျဖြစ်သင့်ပြီးသွားလာရလွယ်ကူသောအကွာအဝေးတွင်ရှိသင့်ပါသည်။

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
	ကုထုံး)) အတွက် (ဦးတည်လျာထားချက်များ အပါအဝင်) တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်မည့် အစီအစဉ်များကို အချိန်နှင့်တပြေးညီ ပြုလုပ်ရန် နှင့် နိုင်ငံတော်/ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး/ မြို့နယ်အဆင့်များရှိ လျာထားချက်အသစ်များကို ကိုက်ညီအောင် လုပ်ဆောင်ရန် သို့မဟုတ် အဆိုပါအစီအစဉ် မရှိသေးသော နေရာများတွင် လုပ်ငန်းတိုးမြှင့် အစီအစဉ်များ ဖော်ထုတ်ရန်။ ကျန်းမာရေးနှင့် စီးပွားရေးရလဒ်များကို အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်ရန် နှင့် နိုင်ငံတော်အဆင့် ကျန်းမာရေးတုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများအား လိုက်လျောညီထွေ ပြင်ဆင်ရာတွင် အသုံးပြုသွားရန် ခုခံအား ကျဆင်း မှုကူးစက်ရောဂါ/အန္တရာယ်လျော့ချရေးလုပ်ငန်းများ (ဆိုလိုသည်မှာ ဆေးထိုးအပ်၊ ဆေးထိုးပြန်ဖြန့်ဝေပေးခြင်းနှင့် သိမ်းဆည်းပေးခြင်း အစီအစဉ်၊ မက်သာဒုန်းဖြင့် ဆေးကုသမှု၊ ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါကုထုံး (အေအာရ်တီကုထုံး)) ၏ ထိရောက်မှု၊ ကုန်ကျစရိတ်အရ အကျိုးရှိမှုနှင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ စစ်တမ်းတစ်ခု ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ပြုလုပ်ရန်။		
02.4.2 - ခုခံအား ကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါနှင့် ပတ်သတ်သည့် ဝန်ဆောင်မှု ကွင်းဆက် တလျှောက်ရှိ ကွာဟမှုများကို လျော့ချနိုင်ရန်နှင့် တိုးတက်မှု	မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများနှင့် မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများ ရယူနိုင်သော ဝန်ဆောင်မှုများ၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပြီး နိုင်ငံတော်အဆင့် လမ်းညွှန်ချက်များတွင် မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများ/မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ အပါအဝင် အဓိကဦးတည်အုပ်စုတစ်စုအတွက် လွှမ်းခြုံမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ရှင်းလင်းစွာ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်း ရှိမရှိ သေချာ အောင် လုပ်ဆောင်သွားရန်။ သတ်မှတ်ထားသောရယူနိုင်သည့် ဝန်ဆောင်မှုများ၏ လွှမ်းခြုံမှုဟု	ခုခံကျ/ကာလသားရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး စီမံချက်/ ကျန်းမာရေး နှင့် အားကစား ဝန်ကြီးဌာန	ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
များကို တိုင်းတာနိုင်ရန် စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းနှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းစနစ်ကို ထပ်မံအားပြည့်သွားရန်	ဆိုရာတွင် လူတစ်ဦးသည် သတ်မှတ်ထားသော ရယူနိုင်သည့် ဝန်ဆောင်မှုများမှ ဝန်ဆောင်မှုအားလုံးကို ရရှိနေမှသာ လွှမ်းခြုံမှုရှိသည်ဟု မှတ်တမ်းယူသင့်ပါသည်။^{xi} • လုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်သည့် မိတ်ဖက်များအသုံးပြုရန် မွေးယဉ်းစွာသုံးစွဲသူများနှင့် မွေးယဉ်းစွာသုံးစွဲသူများအတွက် ကျင့်ဝတ်နှင့်လျော်ညီပြီး လက်တွေ့ကျသော သီးသန့်နံပါတ်ပေးစနစ်တစ်ခု (UIC) အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရန်။ ထိုသို့ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများ လုပ်ဆောင်ရာတွင် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများ၏ အရေအတွက်နှင့် အရည်အသွေးအား ဆန်းစစ်ခြင်းကိုလည်း အာရုံစိုက်အလေးပေး သင့်ပါသည် (ဆိုလိုသည်မှာ ဝန်ဆောင်မှု လိုအပ်ချက်များကို ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ၏ ဖော်ရွေမှု၊ ငှာမှု သို့မဟုတ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတို့ကို တိုင်းတာခြင်း၊ လူနာမှတုံ့ပြန် အကြံပြု/ အကြံပေးနိုင်သော အစီအစဉ်များ အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ခြင်း စသည်ဖြင့်)။ • မွေးယဉ်းစွာသုံးစွဲသူများပြောင်းလဲသွားခြင်းရှိမရှိနှင့် ဝန်ဆောင်မှုလွှဲပြောင်းမှုတို့ကို သိရှိနိုင်ရန် အတွက် နိုင်ငံတော်/အာရှဒေသအဆင့်တွင် မွေးယဉ်းစွာသုံးစွဲသူဦးရေကို ပုံမှန် (နှစ်နှစ်လျှင်တစ်ကြိမ်) မှတ်တမ်းတင်ပြီး လုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်သည့် အဆင့်တွင် (အသေးစိတ် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်းကဲ့သို့ ကွင်းဆင်း ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုတွင် ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းသွားခြင်းအားဖြင့်) နှစ်စဉ်ဆန်းစစ် အတည်ပြု သွားရန်။		

xi မြန်မာနိုင်ငံရှိ အဓိကဦးတည်အုပ်စုများအတွက် အမျိုးသားအဆင့်အိတ်ချ်ဆိုင်းစီစီမံချက် ပြန်လည်သုံးသပ်မှုအစီရင်ခံစာအကြံပြုချက်၊ ဩဂုတ် ၂၀၁၉။

ဦးစားပေးနည်းဗျူဟာ ၃ - အထောက်အထားအခြေပြု မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေး

မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါသည် အကြောင်းရင်းများစွာပါဝင်သည့် ကျန်းမာရေးပြဿနာတစ်ခုဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် လူမှုရေး အကြောင်းရင်းခံများ၊ နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးဆက်များနှင့်ဆက်နွှယ်လျက် ကြာရှည်သည့်သဘော၊ ထပ်ခါထပ်ခါပြန် ဖြစ်တတ်သော သဘောသဘာဝရှိသည်။²⁸ မိမိဆန္ဒအလျောက်ဖြစ်ပြီး၊ အထောက်အထားအခြေပြုသည့် ဆေးကုသမှုနှင့် စိတ်လူမှုပိုင်းဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များသည် မူးယစ်ဆေးစွဲနေသူများ ပြန်လည်ကျန်းမာလာအောင် ပံ့ပိုးပေးရာတွင် လက်တွေ့အားဖြင့် အကောင်းဆုံးနှင့် ကုန်ကျစရိတ်အရထိရောက်မှု အရှိဆုံးရလဒ်များရရှိနိုင်ပါသည်။ မူးယစ်ဆေးစွဲ ရောဂါ ကုသရေးဝန်ဆောင်မှုများတွင် လူထုအခြေပြုကွင်းဆင်းစောင့်ရှောက်ရေး ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် အန္တရာယ်လျှော့ ချရေး၊ ဆေးဝါးအကူအညီဖြင့် ဆေးဖြတ်ခြင်း၊ မက်သာဒုန်းကုထုံး၊ ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါအတွက် ဝန် ဆောင်မှုများ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာပံ့ပိုးမှုနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတွင် ပြန်လည်ဝင်ဆံ့ပေါင်းစည်းရေး စသည်တို့ အပါအဝင် ကျယ်ပြန့်လှသော လုပ်ငန်းများ ပါဝင်ပါသည်။

လူထုအခြေပြုကုသရေးဝန်ဆောင်မှုများသည် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲခြင်းကြောင့် ထိခိုက်ခံစားနေရသူများနှင့် မူးယစ်ဆေး စွဲသူများအား ပံ့ပိုးကူညီရာတွင် ကုန်ကျစရိတ်အနည်းဆုံးနှင့် ထိရောက်မှုအရှိဆုံး ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုဖြစ်သည်။²⁹ လူထုအတွင်းတွင် အခြေပြုထားပြီး လိုအပ်ချက်အသိသီး (ကျန်းမာရေး၊ နေထိုင်ရေး၊ မိသားစု၊ ပညာရေး၊ အလုပ်အကိုင်) ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားသည့် ပြီးပြည့်စုံသည့်ဝန်ဆောင်မှုများကို ပြင်ပလူနာပုံစံမျိုးဖြင့် ရယူနိုင်သောကြောင့် အကျိုးဆက်အားဖြင့် မိသားစုဘဝ၊ အလုပ်အကိုင်နှင့် လူမှုရေးတို့အပေါ် ထိခိုက်မှုအနည်းငယ်သာရှိပါသည်။ လူထု အခြေပြုဝန်ဆောင်မှုများတွင် ဆေးကုသခံမည့်သူသည် သတင်းအချက်အလက် ပြည့်စုံစွာရရှိရမည်၊ ဆေးစွဲကုသ ခံယူခြင်းသည် ကာယကံရှင်၏ သဘောဆန္ဒအလျောက်ဖြစ်ရမည်၊ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာတို့ကို လေးစားလိုက် နာမှုရှိသည့် ဝန်ဆောင်မှုမျိုးဖြစ်ရမည်၊ ဆေးပြန်သုံးခြင်းကို ကုသမှုလုပ်ငန်းစဉ်၏ တစိတ်တဒေသအဖြစ် လက်ခံရမည် စသည့် သတ်မှတ်ချက်များ ပါဝင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသမှုဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများကို ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာနရှိ မူးယစ် ဆေးစွဲရောဂါ ကုသရေးနှင့် သုတေသနဌာနက ကြီးကြပ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေး ဝန်ဆောင်မှုများကို မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသမှုကြီးများနှင့် မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသမှုနယ်များတွင် ၂၀၀၆ ခုနှစ်မှ စတင်၍ မက်သာဒုန်းကုထုံးကို WHO, UNODC နှင့် UNAIDS တို့၏ ကူညီပံ့ပိုးမှုများဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၁ နောက်ပိုင်းမှစ၍ မက်သာဒုန်းဆေးခန်းများတွင် ဆေးကုသမှုခံယူနေသော လူနာများ သိသိသာသာများပြားလာ ခဲ့ပြီး ၂၀၁၉ နှစ်ကုန်ပိုင်းတွင် မက်သာဒုန်းကုထုံး ရယူနေသောလူနာပေါင်း ၂၀၀၀၀ နီးပါးဖြစ်လာခဲ့သည်။ တိုးတက်လာ သော်လည်း လူနာဦးရေမှာ ခန့်မှန်းထားသော မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူစုစုပေါင်း၏ ၂၁ ရာခိုင်နှုန်းသာ လွှမ်းခြုံမှုရှိပြီး ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါ အမျိုးသားအဆင့်မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း (၂၀၁၆-၂၀၂၀) ၏ ၂၀၂၀ပြည့်နှစ်အတွက် ရည်မှန်းထားသည့် မက်သာဒုန်းကုသမှု ရရှိသူလူနာဦးရေ ၃၂၀၀၀ ပြည့်မှီရန် ကွာဟနေသေးကြောင်းတွေ့ရသည်။ အန္တရာယ်ရှိသော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကို ထိရောက်စွာဖြေရှင်းနိုင်ရန်နှင့် မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများအကြား ခုခံအား ကျဆင်းမှုရောဂါပိုးကူးဆက်ဖြစ်ပွားမှုကို တန့်သွားအောင် လုပ်ဆောင်ရန် သို့မဟုတ် လျှော့ချနိုင်ရန် မက်သာဒုန်းကုထုံး လွှမ်းခြုံမှု ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းရှိရမည်ဖြစ်သည်။

လူထုအခြေပြုကုသမှုမှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် စတင်ဆဲအခြေအနေ၌ပင်ရှိနေပါသေးသည်။ ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာရုံး (UNODC) သည် အရှေ့တောင်အာရှဒေသများအတွက် ရည်ရွယ်ရေးဆွဲထားသော လူထုအခြေပြု ဝန်ဆောင်မှုများသင်တန်းလမ်းညွှန်များကို မြန်မာဘာသာသို့ပြန်ဆိုပေးခဲ့သည်။³⁰ လူထုအခြေပြုကုသရေးဝန်ဆောင်မှု များကို ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာနနှင့် လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည် နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာနအပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများကွန်ရက်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်၍ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးအတွင်းရှိ ကလေးနှင့် ဝန်းသိုမြို့နယ်တို့တွင် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်လျက်ရှိပါသည်။

မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါ ကုသရေးဝန်ဆောင်မှုများ၊ အထူးသဖြင့် မက်သာဒုန်းကုထုံးအား လက်လှမ်းမှီနိုင်ရေးအတွက် တိုးချဲ့ဆောင်ရွက်ရာတွင် သိသိသာသာတိုးတက်မှုများရှိသော်လည်း အရေးကြီးသည့် စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ကွာဟမှုများ အများအပြား ကျန်ရှိနေပါသေးသည်။ အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာမူဘောင်ဖော်ဆောင်ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါ ကုသရေးစီမံချက်၏ ထိရောက်မှုကို လျော့နည်းနေစေသည့် အောက်ပါအဟန့်အတားများကို ရေးဆွဲခဲ့ကြပါသည် -

- မက်သာဒုန်းကုထုံး ဝန်ဆောင်မှုများ၏ လွှမ်းခြုံမှုနည်းပါးခြင်းမှာ ကုသမှုတင်ရန်အဆင့်များခြင်း၊ ကုသမှု အစပျိုးချိန်ကြာခြင်း၊ လူနာများမှာအနီးဆုံးမက်သာဒုန်းကုထုံးဝန်ဆောင်မှုသို့ရောက်ရှိရန်ခရီးဝေးသွားရခြင်း၊ နေ့စဉ်ဆေးလာသောက်ရခြင်း၊ အကျဉ်းထောင်များတွင် မက်သာဒုန်းကုထုံးဝန်ဆောင်မှုများ မရရှိနိုင်ခြင်း၊ ဝေးလံခေါင်ဖျားသောဒေသများတွင် မက်သာဒုန်းဆေးခန်းများမရှိခြင်း³¹
- မိမိဆန္ဒအလျောက်မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေးဝန်ဆောင်မှုများလက်လှမ်းမှီရရှိရန်အလွန်အမင်းခက်ခဲခြင်း
- မက်သာဒုန်းကုထုံးစီမံချက်များမှာ နိုင်ငံကာပွဲပိုးမှုများကို မှီခိုနေရခြင်း၊ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် နှင့် မက်သာဒုန်းစီမံချက်များကို လိုအပ်သောအတိုင်းအတာအထိ တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ရန် မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါ ကုသရေးနှင့် သုတေသနဌာနအနေဖြင့် ငွေကြေးနှင့် လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်များ လုံလောက်မှုမရှိခြင်း
- မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိပေးအပ်နေသော မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါ ကုသရေးဝန်ဆောင်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ အချိန်နှင့် တပြေးညီဖြစ်သော၊ တိကျသော၊ ပြီးပြည့်စုံသောအချက်အလက်များ ရရှိနိုင်မှုအားနည်းခြင်း

အဆိုပါကွာဟချက်များကို ဖြေရှင်းရန်နှင့် မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါ ကုသရေးဆိုင်ရာဝန်ဆောင်မှုများ၏ ထိရောက်မှုကို တိုးမြှင့်နိုင်ရန် အောက်ပါဦးစားပေးလုပ်ငန်းများကို ဖော်ထုတ်ခဲ့ကြပါသည် -

- ၁။ မိမိဆန္ဒအလျောက်ရယူနိုင်သည့် အထောက်အထားအခြေပြု မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသမှု၏ လွှမ်းခြုံမှု တိုးတက်စေရန်နှင့် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ အားလုံးအတွက် ဆန်းသစ်သောချဉ်းကပ် ဆောင်ရွက်မှု များနှင့် ဝန်ဆောင်မှုပေးသည့် စံပုံစံများရေးဆွဲရန်။
- ၂။ မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါ ကုသရေးဝန်ဆောင်မှုများ၏ထိရောက်မှုတိုးမြှင့်နိုင်ရန် ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများအား စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ပြီး ထိရောက်စွာအသုံးပြုရန်။
- ၃။ ကဏ္ဍအစုံတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အကျိုးတူပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သူများအကြား ညှိနှိုင်းဆောင် ရွက်ခြင်းနှင့် ပြည်တွင်း၌ ရန်ပုံငွေရရှိရန်စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်းတို့ဖြင့် မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေးတုံ့ပြန် ဆောင်ရွက်မှုများ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲအောင် လုပ်ဆောင်ရန်။
- ၄။ မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေးစီမံချက်များ ရေးဆွဲခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ခြင်းနှင့် ပြန်လည် သုံးသပ်ခြင်းများ လုပ်ဆောင်ရာတွင် သတင်းအချက်အလက်ပိုမိုရရှိစေရန် မြန်မာနိုင်ငံရှိမူးယစ်ဆေး သုံးစွဲမှုနှင့် မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါတို့အား တုံ့ပြန်မှုတို့အပေါ် အခြေခံထားသော အထောက်အထားများကို အားကောင်းအောင်လုပ်ဆောင်ရန်။

ဦးစားပေးနည်းဗျူဟာ ၃ အတွက်အကြံပြုချက်များ^{xii}

SD3.1 မိမိဆန္ဒအလျောက်ရယူနိုင်သည့် အထောက်အထားအခြေပြု မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသမှု၏ လွှမ်းခြုံမှုတိုးစေရန်နှင့် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ အားလုံးအတွက် ဆန်းသစ်သောချဉ်းကပ် ဆောင်ရွက်မှုများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုပေးသည့်စံပုံစံများရေးဆွဲရန်။^{xiii}

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော ဗိတ်ဖက်များ
03.1.1 - အထောက်အထားအခြေပြုမူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေး ဝန်ဆောင်မှုများ ပိုမိုရရှိစေရန်နှင့် ယင်းတို့ကို ပို၍လက်လှမ်းမီအသုံးပြုနိုင်စေရန်	- ဆေးဝါးအကူအညီဖြင့် ကုသမှုအား တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ရန်နှင့် မူးယစ်ဆေး ထိုးသုံးစွဲသူများ၊ ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါနှင့် အသည်းရောင်အသားဝါ အများဆုံး ကူးစက်ခံရသော ဒေသများတွင် ဝန်ဆောင်မှုများအသေအချာ ရရှိစေရန်။ - လွှမ်းခြုံမှုပိုမိုရရှိစေရန် ဗျူပရီနော်ဖင်း (Buprenorphine) စီမံချက်ကိုအစိုးရ-ပုဂ္ဂလိကမိတ်ဖက်လုပ်ငန်းတစ်ခုအဖြစ် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်။ - အကျဉ်းထောင်၊ အချုပ်တို့တွင် ဆေးဝါးအကူအညီဖြင့် ကုသမှုရရှိအောင် လုပ်ဆောင်ပေးရန်။ - အမ်ဖက်တမင်းအမျိုးအစား စိတ်ကြွဆေးအသုံးပြုခြင်းကြောင့် စိတ်ရောဂါဖြစ်မှုကို ကုသရန် သီးခြားစီမံချက်တစ်ခုထူထောင်ပြီး အမ်ဖက်တမင်းအမျိုးအစားစိတ်ကြွဆေးကို အန္တရာယ်ရှိသော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုရှိနေသောသူများအတွက် အထောက်အထားအခြေပြု/ လူထုအခြေပြု ဝန်ဆောင်မှုများ ဖော်ဆောင်ရန် (SD2.1-02.1.6 တို့ကိုလည်း ခိုငြိမ်းပါ။)	ကုသရေးဦးစီးဌာနနှင့် မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေးနှင့် သုတေသနဌာန/ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန	I/NGO များ၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍနှင့် လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများ၊ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

xii Logframe တွင် မူးယစ်ထိုးသုံးစွဲသူများအတွက်ဟူ၍ ရည်ညွှန်းရာ၌ လုပ်ငန်းအစီအစဉ်/လုပ်ငန်းများတွင် ၎င်းတို့၏ လိင်ဆက်ဆံဖက်များကိုပါ ထည့်သွင်းသွင်းရန်ရည်ရွယ်ထားပါသည်။

xiii ဤLogframe ကိုဖော်ထုတ်ရာတွင် ၁) အမျိုးသားအဆင့်မူးယစ်ထိန်းချုပ်ရေးမူဝါဒသစ်၊ ၂) မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေးကဏ္ဍ၏တာဝန်များကိုအသေးစိတ်ဖော်ပြထားသော CCDAC ၏ ကြေညာချက် ၃/၂၀၁၆၊ ၃) ဦးပြည့်စုံ သောမူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသမှုအတွက် နိုင်ငံတော်အဆင့်မဟာဗျူဟာမူဘောင် (၂၀၁၇-၂၀၂၁) တို့မှ သတင်းအချက်အလက်များကို ရယူထားပါသည်။

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
03.1.2 - မူးယစ်ဆေးစွဲ ရောဂါကုသရေးဌာန များ၏ သယ်ယူထောက်ပံ့ ပို့ဆောင်ရေးနှင့် ပြုပြင်တည်ဆောက်ရေး လိုအပ်ချက်များ လုံလုံလောက်လောက် ပြည့်မှီနေစေရန်	• လာမည့်နှစ်များတွင် မက်သာဒုန်းကုသမှုအတွက် ဆေးနှင့် ဆေးပစ္စည်းလိုအပ်ချက်ပြလမ်းပြမြေပုံ (roadmap) တစ်ခုရေးဆွဲထားပြီး သယ်ယူထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေး ထိရောက်တိုးတက်စေရန်နှင့် မက်သာဒုန်းကုသမှုအတွက် ရေရှည်တည်တံ့သော ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေး စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်တစ်ခု ထူထောင်ရန်။ • ကုသရေးလုပ်ငန်းများ တိုးမြှင့်လိုအပ်လာမှုကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ရန် မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါ ကုသရေးဌာနများ၏ အခြေခံအဆောက်အအုံများအား ပို၍ကောင်းမွန်အောင် လုပ်ဆောင်သွားရန်။	မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေးနှင့် သုတေသနဌာန/ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစား ဝန်ကြီးဌာန၊ နိုင်ငံတော်အဆင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာရှိသူများ	
03.1.3 - မူးယစ်ဆေးစမ်းသပ်သုံးစွဲခြင်း/ အပျော်သုံးစွဲခြင်းမှ အန္တရာယ်ရှိသော သုံးစွဲမှုမျိုးအထိ ကူးပြောင်းသွားခြင်းကို တားဆီးရန် သို့မဟုတ် နှောင့်နှေးစေရန်	• အစိုးရနှင့် လူထုအခြေပြုဝန်ဆောင်မှုပေးသည့် နေရာများတွင် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှု စစ်ဆေးခြင်း၊ အသိပညာပေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့်/သို့မဟုတ် အန္တရာယ်ရှိသော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုရှိသည့်လူနာများအား ဆေးကုသမှုခံယူရန်အတွက် လွှဲပြောင်းညွှန်ပို့ခြင်း စသည်တို့ လုပ်ဆောင်ရန်။		
03.1.4 - ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုဖြေလျှော့ပြီး အထောက်အထားအခြေပြု မူးယစ်ဆေးစွဲ ရောဂါကုသမှုနည်းလမ်းများအား လက်လှမ်းမီအသုံးပြုနိုင်ရန် အရှိန်အဟုန်ဖြင့် တင်သွားရန်	• ဘိန်းအမျိုးအစား မူးယစ်ဆေးစွဲနေသောသူများနှင့်/အမိဖက်တမင်းအမျိုးအစားစိတ်ကြွဆေးကို အလွန်အကျွံအသုံးပြုသူများ အတွက် လူထုအခြေပြုဝန်ဆောင်မှုပေးသည့်ပုံစံများကို အားပေးသွားရန်။ အဆိုပါဝန်ဆောင်မှုများတွင် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများအား ဖမ်းဆီးအကျဉ်းချသည့် နည်းလမ်းအစား၊ အခြားရွေးချယ်စရာ နည်းလမ်းများ ပါဝင်သင့်ပါသည် (SD2.1-02.1.6 ကိုလည်း မှီငြမ်းပါ)။		

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
	- ဆေးကုသမှု ပုံမှန်ခံယူနေသောလူနာများ၊ အထူးသဖြင့် ကျန်းမာရေး ဌာနများနှင့် ဝေးလံသောဒေသများတွင် နေထိုင်သည့်သူများအတွက် အိမ်သို့ဆေး ယူဆောင်သွားနိုင်ခွင့် ရရှိအောင်ပံ့ပိုးလုပ်ဆောင်ပေးရန်။ - ပုဂ္ဂလိက ဆေးခန်းများတွင် မက်သာဒန်း သို့မဟုတ် ဗျူပရီနော်ဖင်း မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေး စံလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို စတင်ရေး ဆွဲရန်။ - လူထုအခြေပြု နာလော့ဇုန်ဖြန့်ဝေပေးခြင်းတို့အတွက် လမ်းညွှန် ချက်များနှင့် စံလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများရေးဆွဲရန်။		

SD3.2 မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေးဝန်ဆောင်မှုများ၏ထိရောက်မှုတိုးမြှင့်နိုင်ရန် ဝန်ဆောင်မှုသူများအား စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ပြီး ထိရောက်စွာအသုံးပြုရန်။

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
03.2.1 - မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါ ကုသရေး စင်တာများတွင် လူ့စွမ်းအား အရင်းအမြစ်များ ကို ထိရောက်စွာ အသုံးပြုနိုင် ရန် လုပ်သားအင်အားနှင့် ပတ်သက်၍ မဟာဗျူဟာ မြောက် အစီအစဉ်တစ်ရပ် ရေးဆွဲရန်	- လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်လိုအပ်ချက်ကို ကြိုတင်မှန်းဆတွက်ချက် နိုင်ရန် လူ့စွမ်းအား အရင်းအမြစ် (လက်ရှိဝန်ထမ်းအင်အားနှင့် ဝန်ထမ်းအင်အားလိုအပ်မှု) အတွက် ကွာဟမှုကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ သုံးသပ်မှုပြုလုပ်ရန်။ - တာဝန်ထမ်းဆောင်မှုဝန်ထမ်းခေါ်ယူခြင်း၊ တာဝန်ထမ်းဆောင် နေစဉ် လုပ်ငန်းပိုင်းဆိုင်ရာသင်တန်းများပေးအပ်ခြင်း၊ အခြားသူ များအား တာဝန်လွှဲပြောင်းခြင်း စသည်တို့အတွက် လူ့စွမ်းအား အရင်းအမြစ် အစီအစဉ်တစ်ရပ် ရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရန် (SD2.2-02.2.1 ကိုလည်း မှီငြမ်းပါ။)	ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန /ကုသရေးဦးစီးဌာန နှင့် မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေးနှင့် သုတေသနဌာန	ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
03.2.2 - မူးယစ်ဆေးစွဲနေသောသူများ၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ဆေးကုသမှုဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များအလိုက် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုပြုနိုင်ရန် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုပေးသူများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို တိုးမြှင့်ပေးရန်	- တာဝန်ထမ်းဆောင်မီနှင့် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေစဉ် အသိပညာပေးခြင်းနှင့် သင်တန်းပေးခြင်းတို့ဖြင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုပေးသူများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကိုမြှင့်တင်ပေးရန်။ - လူနာများ၏ လိုအပ်ချက်များကို ပိုမိုပြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန် ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများ၏ တာဝန်များနှင့် အခန်းကဏ္ဍများကို ရှင်းလင်းစွာ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားပြီး နားလည်နေစေရန်။ - မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေးဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ပတ်သက်သော လမ်းညွှန်ချက်များနှင့် စံလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို သင့်လျော်သလို အချိန်နှင့် တပြေးညီပြင်ဆင်သွားရန်။	ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန /ကုသရေးဦးစီးဌာနနှင့် မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေးနှင့် သုတေသနဌာန	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

SD3.3 ကဏ္ဍအစုံတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အကျိုးတူပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သူများအကြား ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ပြည်တွင်း၌ ရန်ပုံငွေရှိရန်စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်းတို့ဖြင့် မူးယစ်ဆေးစွဲ ရောဂါကုသရေး တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများ ရေရှည် တည်တံ့ခိုင်မြဲအောင် လုပ်ဆောင်ရန်။

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
03.3.1 - မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါအတွက် ပြီးပြည့်စုံသော လူနာဗဟိုပြု ပြုစုစောင့်ရှောက် ရေး ချဉ်းကပ်မှုတစ်ခုကို အားပေး မြှင့်တင်သွားရန်။	- မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေး ဝန်ဆောင်မှုများကို ပဏာမကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုအပါအဝင် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးကဏ္ဍအပြင် ပုဂ္ဂလိက ကျန်းမာရေး ကဏ္ဍတွင်ပါ ဆက်လက်ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းသွားရန်။ - မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေးကို ရရှိနိုင်သော ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများတွင် မရှိမဖြစ် ပါဝင်ရမည့် လုပ်ငန်းတစ်ခုအဖြစ် လူတိုင်းလက်လှမ်းမီ လွှမ်းခြုံနိုင်သော ကျန်းမာရေး (UHC) တွင် ထည့်သွင်းသွားရန် (SD2.3 - 02.3.1 ကိုလည်း မှီငြမ်းပါ။)	မြန်မာနိုင်ငံ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ် တားဆီးကာကွယ်ရေး ဗဟိုအဖွဲ့/ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစား ဝန်ကြီးဌာန၊	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
	• အထူးသဖြင့် ဝေးလံခေါင်ဖျားသောဒေသများတွင် မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေး ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိရန် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုင်းရင်းသားကျန်းမာရေး အဖွဲ့ အစည်းများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ပြီး စွမ်းဆောင်ရည် တည်ဆောက်ပေးရန်။		
03.3.2 - နိုင်ငံတကာရန်ပုံငွေ လျှော့ကျချိန်တွင် အကူးအပြောင်းကာလအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားရန်	• မိမိဆန္ဒအလျောက်ရယူနိုင်သော အထောက်အထားအခြေပြု မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေး ဝန်ဆောင်မှုများကို တိုးချဲ့ရန်နှင့် မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေး ကျွမ်းကျင် ပညာရှင်များအား သင်တန်းပေးရန်အတွက် လုံလောက်သောငွေကြေး အရင်းအမြစ် များ ရှိနေစေရန် ပြည်တွင်း၌အရင်းအမြစ်များ ပေါ်ထွက်လာအောင် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်သွားရန်။ • သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနများ၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ၊ နိုင်ငံတကာ/ ပြည်တွင်း အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများ၊ တိုင်းရင်းသား ကျန်းမာရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ လူအုပ်စုတူကွန်ရက်များ၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးမိတ်ဖက်များနှင့် ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့အစည်းများအကြား ကဏ္ဍပေါင်းစုံပူးပေါင်းညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်ခြင်းအားဖြင့် အမျိုးသားအဆင့် မူးယစ်ဆေးစွဲကုသရေး ဝန်ဆောင်မှုများ အတွက် ဘဏ္ဍာငွေရရှိသည့်တုံ့ရေးအစီအစဉ်တစ်ရပ် ဖော်ထုတ်ရန်။ (SD2.3-02.3.3 ကိုလည်း ခိုငြိမ်းပါ။)	ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစား ဝန်ကြီးဌာန ကုသရေးဦးစီးဌာနနှင့် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး ဦးစီးဌာန၊ အခြားသက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနများ	ဖွံ့ဖြိုးရေးမိတ်ဖက်များ၊ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

SD3.4 မွေးယဉ်းစွာ ရောဂါကုသရေးစီမံချက်များ ရေးဆွဲခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ခြင်းနှင့် ပြန်လည် သုံးသပ်ခြင်းများလုပ်ဆောင်ရာတွင် သတင်းအချက်အလက် ပိုမိုရရှိစေရန် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မွေးယဉ်းစွာ ရောဂါတို့အား တုံ့ပြန်မှုတို့အပေါ်အခြေခံထားသော အထောက်အထားများကို အားကောင်းအောင် လုပ်ဆောင်ရန်။

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
03.4.1 - မွေးယဉ်းစွာ ရောဂါ အတွက် တုံ့ပြန်မှုများ ပိုမို အားကောင်းလာစေရန် ကျန်းမာရေးသတင်း အချက်အလက်များ၊ သုတေသန အထောက်အထားများနှင့် ဗဟုသုတများ ရရှိနိုင်မှု၊ အရည်အသွေးနှင့် အသုံးချမှုတို့ကို ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် လုပ်ဆောင်ရန်	• ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါ/အန္တရာယ်လျော့ချရေး အဓိက လုပ်ငန်းများ (ဆေးထိုးအပ်၊ ဆေးထိုးပြန်ဖြန့်ဝေပေးခြင်းနှင့် သိမ်းဆည်းပေးခြင်း အစီအစဉ်၊ မက်သာဒုန်းကုထုံး၊ ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါပိုးထိန်းဆေးကုထုံး (အေအာရ်တီကုထုံး) - SD2.4-02.4.1 ကိုလည်း မှီငြမ်းပါ) ၏ ထိရောက်မှု၊ ကုန်ကျစရိတ် အရ အကျိုးရှိမှု၊ အကျိုးသက်ရောက်မှုတို့နှင့်ပတ်သက်၍ ကြီးမားသော လေ့လာဆန်းစစ်မှု တစ်ရပ်လုပ်ဆောင်ရန်။ မက်သာဒုန်းကုထုံး စီမံချက်များ၏ ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုရေးရလဒ်များကို (ဥပမာ အန္တရာယ်ရှိသော အမှုအကျင့်များကို လျော့ချခြင်း၊ ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါနှင့် အသည်းရောင် အသားဝါရောဂါ ပိုးများ ကူးစက်ပျံ့ပွားခြင်း၊ လူနာများ ခုခံအားကျဆင်းမှုရောဂါ ပိုး ထိန်းဆေးကုထုံးအတိုင်း လိုက်နာမှုရှိအောင် တိုးမြှင့် လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ လူနာများ၏ အထွေထွေကျန်းမာရေးနှင့် ဘဝအရည်အသွေး တိုးတက်စေခြင်း၊ ဆေးလွန်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်နိုင်သော သေဆုံးနှုန်းများ လျော့ချပေးခြင်း၊ မွေးယဉ်းစွာနှင့် ဆက်နွယ်နေသော ရောဂါဝတ်မှုများ လျော့နည်းစေခြင်း၊ အသိပေးတင်ပြတောင်းဆိုခြင်းနှင့် အရင်းအမြစ်များရရှိရန် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်းတို့တွင် အသုံးပြုရန်။	ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစား ဝန်ကြီးဌာန/ကုသရေးဦးစီးဌာန နှင့် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဦးစီးဌာန၊ မွေးယဉ်းစွာ ရောဂါကုသရေးနှင့် သုတေသနဌာန	ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
	• အသိပညာ/အချက်အလက် ကွာဟချက်များဖြည့်ဆည်းရန် (ဥပမာ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ လူဦးရေခန့်မှန်းချက်) လုပ်ငန်း လည်ပတ်မှုဆိုင်ရာနှင့် အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ခြင်းဆိုင်ရာ သုတေသန/လေ့လာဆန်းစစ်မှုများ လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် သုတေသန အစီအစဉ်များရေးဆွဲရန်၊ မူးယစ်ဆေးနှင့်စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများသုံးစွဲခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပေါ်သော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာပြဿနာ များအား ကုသသည့်နည်းလမ်းများ ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေ ရန်နှင့် ဝန်ဆောင်မှု ရယူသူများ လက်ခံနိုင်သော၊ သင့်တင့်လျောက် ပတ်သောလုပ်ငန်း/ ဝန်ဆောင်မှုပေးအပ်သည့် ပုံစံအသစ်များ (ဥပမာ လူထုမှဦးဆောင်သော လုပ်ငန်းများ) ကို ရှာဖွေရေးဆွဲရန်။		
03.4.2 - စောင့်ကြည့်လေ့လာ သည့် စနစ်ကိုတိုးမြှင့်ပြီး မူးယစ်ဆေးစွဲ ရောဂါကုသရေး စီမံချက်များအား စောင့်ကြပ် ကြည့်ရှုခြင်းနှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း တို့ကို အားကောင်းအောင် လုပ်ဆောင်ရန်	• ပြန်လည်ပြဿရန် ပျက်ကွက်မှတ်တမ်းတင်သည့် စနစ်နှင့် အစီရင်ခံတင်ပြသည့်စနစ်များ အားကောင်းစေရန် လူနာ တစ်ဦးချင်းစီအား စောင့်ကြည့်လေ့လာနိုင်သည့် အစီအစဉ်များ (ဥပမာ အများနှင့် ကိုက်ညီသော Unit Identification Code (UIC) - SD2.4-02.4.2 ကိုလည်း မှီငြမ်းပါ) နှင့် အမျိုးသားအဆင့်မူးယစ်ဆေး၏သုံးစွဲမှု စောင့်ကြည့်လေ့လာရေးစနစ်တစ်ခု ထူထောင်ရန်။ • မှတ်တမ်းတင်ခြင်းနှင့်အစီရင်ခံတင်ပြသည့်ခြင်းကို ကွန်ပျူတာ အခြေပြုစနစ်သို့ ကူးပြောင်းရန်။ • တုံ့ပြန်အကြံပြု/အကြံပေးသည့် စနစ်များအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ခြင်းအပါအဝင် မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေးဌာနများ/ စီမံချက်များအတွက် အမျိုးသားအဆင့် စောင့်ကြပ် ကြည့်ရှုခြင်းနှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းမူဘောင်တစ်ခု ရေးဆွဲရန်။	ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစား ဝန်ကြီးဌာန/ကုသရေးဦးစီးဌာနနှင့် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဦးစီးဌာန၊ မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေးနှင့် သုတေသနဌာန	ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့အစည်းများ

ဦးစားပေးနည်းဗျူဟာ ၄ - ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းသို့ ပြန်လည် ဝင်ဆံ့ပေါင်းစည်းရေး

အန္တရာယ်ရှိသောမူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုနှင့်ပတ်သက်လျှင်ပြန်လည်ထူထောင်ရေးဟူသောစကားရပ်ကိုကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေး အဖွဲ့မှ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်မှာ အကောင်းဆုံးကျန်းမာရေးအခြေအနေ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာလုပ်ဆောင်မှုနှင့် လူမှု ရေးစောင့်ရှောက်မှုတို့ရှိမှုကို ပံ့ပိုးပေးရန်ရည်ရွယ်ထားသော လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုဟူ၍ဖြစ်ပါသည်။³² ကွင်းဆင်းစောင့် ရှောက်မှုလုပ်ငန်း၊ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုအန္တရာယ်များ စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အချိန်တိုကုသမှု လုပ်ဆောင်ခြင်း၊³³ အတွင်းလူနာ နှင့် ပြင်ပလူနာစောင့်ရှောက်မှုပေးခြင်း၊ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာကုသရေးနှင့် စိတ်လူမှုပိုင်းဆိုင်ရာကုသရေး (ယှဉ်တွဲဖြစ်ပေါ် နေသော ရောဂါများကို ကုသပေးခြင်းအပါအဝင်) တို့ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းအပြင် စခန်း သို့မဟုတ် ဂေဟာအခြေပြု ရက်ရှည်ကုသမှုပေးခြင်းစသည်တို့ကဲ့သို့ပင်ပြန်လည်ထူထောင်ရေး၊ ပြန်လည်နုလန်ထကောင်းမွန်ရန်ပံ့ပိုးမှုပေးရေးနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းသို့ ပြန်လည်ဝင်ဆံ့ပေါင်းစည်းနိုင်ရေးတို့သည် သက်သေအထောက်အထား အခြေပြုမူးယစ် ဆေးစွဲရောဂါကုသရေး ဝန်ဆောင်မှုများ၏ အဓိကကျသောအစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဝန်ဆောင်မှုများသည် အများအားဖြင့် ဆေးဝါးများအသုံးပြု၍ ကုသခြင်းနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကုသမှုများကို အားဖြည့်ပေးသော ဝန်ဆောင်မှု များဖြစ်ပြီး ဆေးပြန်သုံးစွဲမှုမှကာကွယ်ခြင်း၊ ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုးအဖွဲ့များတွင် ပါဝင်စေခြင်း၊ အိမ်ရာစီစဉ်ပေးခြင်း၊ ကုသရေး လူမှုအဝန်းအဝိုင်းများ သို့မဟုတ် ခေတ္တနားနေစခန်း (ကွန်းထောက်စခန်း) တွင် နေထိုင်ခြင်း၊ ပညာရေးနှင့် သက်မွေးပညာသင်တန်းများနှင့် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများပေးခြင်းတို့ ပါဝင်နိုင်ပါသည်။

ဝန်ဆောင်မှုများဆောင်ရွက်ပေးရာတွင် အစဉ်သဖြင့် ကာယကံရှင်များ၏ ဆန္ဒအလျောက်သာဖြစ်စေရန်နှင့် ကာယကံ ရှင် လူနာ၏ သဘောတူညီချက်အပေါ်တွင် အခြေခံရန်အရေးကြီးပါသည်။ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများအတွက် ဖွင့်လှစ် ထားသော မဖြစ်မနေတက်ရောက်ရမည့် ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးစခန်းများပိတ်သိမ်းပြီး ယင်းနေရာ တွင် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်သော၊ မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေးနှင့် ပတ်သက် သည့် UNODC နှင့် WHO တို့၏ အခြေခံမူဘောင်များ³⁴နှင့်ကိုက်ညီသော ရပ်ရွာအတွင်း မိမိဆန္ဒအလျောက်ရယူနိုင် သည့် လူ့အခွင့်အရေးအခြေပြု၊ အထောက်အထားအခြေပြုလုပ်ငန်း စီမံကိန်းများဖြင့် အစားထိုးရန် နိုင်ငံတော်အစိုးရ များကို တိုက်တွန်းနှိုးဆော်ထားသည့် ပူးတွဲကြေညာစာတမ်းတစ်ခု³⁵ကို ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့အစည်း (၁၂) ဖွဲ့မှ ၂၀၁၂ ခုနှစ် တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။

ဌာနအခြေပြုပြန်လည်ထူထောင်မှုပေးခြင်းနှင့် ပြင်ပလူနာအဖြစ် ပြန်လည်ထူထောင်မှုပေးခြင်း နှစ်ခုစလုံး၌ ထိရောက် မှု ရှိကြောင်း သက်သေပြနိုင်သည့်ပြန်လည်ထူထောင်ရေးဆိုင်ရာ ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှု နည်းလမ်းများတွင် စိတ်လူ မှုပိုင်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများ (ဥပမာ သိမြင်မှုအမှုအကျင့်ကုထုံး၊ စိတ်လှုံ့ဆော်တွေ့ဆုံ မေးမြန်းမှုကုထုံးနှင့် အတုယူဆုပေး စီမံခန့်ခွဲမှု စသည်တို့ကဲ့သို့သော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကုထုံးများ) နှင့် လူမှုရေးလုပ်ငန်းများ (ဥပမာ အလုပ်အကိုင်ရှာဖွေ ပေးသည့် စီမံချက်များ၊ သက်မွေးမှုသင်တန်းများနှင့် ဥပဒေရေးရာအကြံဉာဏ်များ) ရောယှက်ပါဝင်ပါသည်။³⁶

လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတွင် ပြန်လည်ဝင်ဆံ့ပေါင်းစည်းနိုင်ရန်နှင့် မူးယစ်ဆေးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသောနာမကျန်းမှုများမှ ပြန်လည်နုလန်ထူလာစေရန် ပံ့ပိုးပေးနိုင်သော အကြောင်းအချက်များနှင့် လုပ်ငန်းများတွင် နေ့စဉ်ကြုံတွေ့နေရသောစိန်ခေါ်မှုများနှင့် စိတ်ဖိစီးမှုများကို စီမံခန့်ခွဲနိုင်ရန် လူတစ်ဦး၏ ခံနိုင်ရည် စွမ်းအားနှင့် မိမိကိုယ်ကို ယုံကြည်မှုတိုးအောင်လုပ်ဆောင်ပေးခြင်း၊ ပြန်လည်နုလန်ထူရာတွင် တည်ငြိမ်မှုရှိအောင် ပံ့ပိုးပေးနိုင်သည့် အထောက်အကူပြုလူမှုရေးကွန်ရက်တစ်ခုရှိခြင်း၊ နေထိုင်စရာနေရာ အတည်တကျရှိခြင်း၊ လုပ်ငန်း ခွင်တွင် အသိအမှတ်ပြုခံရခြင်းနှင့်အတူ အဓိပ္ပါယ်ရှိသော အလုပ်အကိုင်၊ ဘဝ၏ ပိုမိုခိုင်မာသော ဦးတည်ချက်များ အတွက် နိုင်ငံရေး၊ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် ဘာသာရေးလုပ်ငန်းများတွင် အဓိပ္ပါယ်ရှိပါဝင် နိုင်ခြင်း၊ စေတနာ့ဝန်ထမ်းလုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် လူထုလုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်ခြင်းတို့အပါအဝင် ပညာရေးနှင့် သက်မွေး

ပညာလေ့လာလိုက်စားခြင်း၊ ဥပဒေရေးရာနှင့် ငွေကြေးပြဿနာများအား ကုစားပေးခြင်း၊ ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုးအဖွဲ့များ၊ ဘာသာရေးအဖွဲ့များ သို့မဟုတ် အခြားပံ့ပိုးကူညီရေးအဖွဲ့များတွင် တက်ကြွစွာပါဝင်ခြင်းစသည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။³⁷

၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာနအောက်ရှိ ဌာနအသစ်တစ်ခု ဖြစ်သော ပြန်လည်ထူထောင်ရေးဦးစီးဌာနမှ ဦးစီးသည့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးစခန်း (၉) ခုနှင့် လူငယ်ပြုပြင် ထိန်းသိမ်းရေးစခန်း (၃) ခုရှိခဲ့ပါသည်။ အချို့သောစခန်းများမှာ ရန်ပုံငွေမရှိခြင်း၊ ‘သင်တန်းသား’ အရေအတွက် နည်းပါးခြင်း၊ သို့မဟုတ် လုံခြုံရေးအခြေအနေစသည်တို့ကဲ့သို့သော အကြောင်းရင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် အပြည့်အဝမလည်ပတ်နိုင်သေးပါ။³⁸ ထို့ပြင် အချို့သောပြန်လည်ထူထောင်ရေး အစီအစဉ်လုပ်ငန်းများမှာ ရန်ကုန်၊ ကျိုင်းတုံနှင့် မြစ်ကြီးနားရှိ မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါ ကုသရေးစခန်းများတွင်သာ ပြုလုပ်နေကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံတော်၏ ကြိုးပမ်းမှုများကို UNODC၊ မြန်မာနိုင်ငံမူးယစ်ဆေးဝါးဆန့်ကျင်ရေးအသင်း (MANA) နှင့် မြန်မာနိုင်ငံမူးယစ်ဆေးဝါးဆန့်ကျင်ရေးအသင်း၏ လူငယ်အားမာန်အဖွဲ့တို့မှ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နေသော စာတတ်မြောက်ရေးနှင့် သက်မွေးပညာသင်တန်းများ၊ ဆေးပြန်သုံးမှုတားဆီးကာကွယ်ရေး အစည်းအဝေးများနှင့် အသေးစားဝင်ငွေရစီမံချက်များအပါအဝင် စီမံချက်များနှင့် လုပ်ငန်းများက အားပြည့်ပေးနေပါသည်။

နောက်ဆုံးအနေဖြင့် မကြာသေးသော နှစ်များအတွင်း ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများမှဦးစီးသော ပြန်လည်ထူထောင်ရေးစခန်း အများအပြားဖွင့်လှစ်လာသည်ကို တွေ့လာရသော်လည်း အဆိုပါလုပ်ငန်းများမှာ အများအားဖြင့်အစိုးရနှင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုမရှိဘဲ နည်းပညာနှင့် လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုဆိုင်ရာပံ့ပိုးမှုနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုများလည်းမရှိကြကြောင်းတွေ့ရှိရသည်။

အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာမူဘောင် ရေးဆွဲသည့်လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသော အဓိကသတင်းအချက်အလက်ပေးသူများသည် လက်ရှိပြန်လည်ထူထောင်ရေးစီမံချက်များ၏ ထိရောက်မှုကို ဟန့်တားနေသော အောက်ပါ ကွာဟချက်များနှင့် စိန်ခေါ်မှုများကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခဲ့ကြပါသည် -

- အဓိကအားဖြင့် ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာနနှင့် လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာနတို့အကြား ပူးပေါင်းညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှု အားနည်းသောကြောင့် ပြုစုစောင့်ရှောက်ရေး၊ ကုသရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆံ့ပေါင်းစည်း ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တလျှောက် ကွာဟချက်များ။
- မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ လိုအပ်နေသည့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးဝန်ဆောင်မှုများအတွက် ထိုဝန်ဆောင်မှုများ ဖော်ဆောင်ရန် ငွေကြေးလက်လှမ်းမီမှုအခက်အခဲများ၊ အဆိုပါစခန်းများတွင် ငွေကြေးအရင်းအမြစ်နှင့် ကျွမ်းကျင်ဝန်ထမ်းများမရှိခြင်း၊ အချို့သောသင့်လျော်မှုမရှိသည့် သက်မွေးပညာသင်တန်းများ၊ ရရှိမည့်အကျိုးရလဒ်များ တိုင်းတာနိုင်ရန် အထောက်အထားအခြေပြု သတင်းအချက်အလက်များမရှိခြင်းနှင့် အထူးသဖြင့် စီမံချက်ပြီးဆုံးပြီးနောက် ဆေးပြန်သုံးမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း။
- ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် လူထုအတွင်းရှိအခြားအဖွဲ့များမှ ဦးစီးလုပ်ဆောင်လျှက်ရှိသော ပြန်လည်ထူထောင်ရေးစခန်းအချို့တွင် ဖြစ်ပေါ်နေသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ အထောက်အထား အခြေပြု ဝန်ဆောင်မှုများဖြစ်မနေခြင်းတို့နှင့်ဆက်စပ်သည့် စိုးရိမ်မှုများ။

အဆိုပါကွာဟချက်များကို ဖြေရှင်းရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတွင် ပြန်လည်ဝင်ဆံ့နိုင်ရေးဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ၏ ထိရောက်မှုကိုတိုးမြှင့်နိုင်ရန် အောက်ပါဦးစားပေးလုပ်ငန်းများကို ဖော်ထုတ်ခဲ့ကြပါသည် -

- ၁။ ရပ်ရွာလူထုအဆင့်တွင် မိမိဆန္ဒအလျောက်ရယူနိုင်သော အထောက်အထားအခြေပြု ပြန်လည်ထူထောင်ရေး အစီအစဉ်များအားဖြင့် အန္တရာယ်ရှိသောမူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုရှိသူများအတွက် ပြန်လည်နုလန်ထသည့် အချိန်တွင် ပေးအပ်သောပံ့ပိုးမှုများကို WHO နှင့် UNODC နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများနှင့်အညီ ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် လုပ်ဆောင်ရန်။
- ၂။ ရပ်ရွာလူထုအဆင့်တွင် မိမိဆန္ဒအလျောက်ရယူနိုင်သော အထောက်အထားအခြေပြု လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆံ့ရေးအစီအစဉ်များအားဖြင့် အန္တရာယ်ရှိသောမူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုရှိသူများ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးနယ်ပယ်တွင် ပြန်လည်ဝင်ဆံ့နိုင်အောင် နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများနှင့်အညီ မြှင့်တင်ပေးရန်။
- ၃။ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းသို့ ပြန်လည်ဝင်ဆံ့ပေါင်းစည်းရေး ဝန်ဆောင်မှုများ အစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းတို့ ပြုလုပ်ရာတွင် လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာန၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် နည်းပညာစွမ်းဆောင်ရည်တို့ကို မြှင့်တင်သွားရန်။

ဦးစားပေးနည်းဗျူဟာ ၄ အတွက်အကြံပြုချက်များ

SD4.1 ရပ်ရွာလူထုအဆင့်တွင် မိမိဆန္ဒအလျောက်ရယူနိုင်သော အထောက်အထားအခြေပြု ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအစီအစဉ်များအားဖြင့် အန္တရာယ်ရှိသော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုရှိသူများအတွက် ပြန်လည်နုလင်သည့်အချိန်တွင် ပေးအပ်သောပံ့ပိုးမှုများကို WHO နှင့် UNODC နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများနှင့်အညီ ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် လုပ်ဆောင်ရန်။

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော ဗိတ်ဖက်များ
04.1.1 - မူးယစ်ဆေးစွဲရာမှ ပြန်လည် နုလင်ထူလာသည့် အခြေအနေတွင် ဆက်လက် တည်မြဲရန်နှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ရောက်နိုင်ရန် ပံ့ပိုးကူညီနိုင်ပေးမည့် လက်ရှိပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းပြန်လည်ဝင်ဆံ့ပေါင်းစည်းရေးလုပ်ငန်းများ၏ ရလဒ်များကို ဆန်းစစ်ပြီး ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ သုံးသပ်ရန်	- မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုနှင့် မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါတို့ကြောင့် ထိခိုက်ခံစားနေရသောသူများအတွက် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆံ့ ပေါင်းစည်းရေးတို့ကို မြှင့်တင်ပေးရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဆောင်ရွက်နေသော လက်ရှိစီမံချက်များနှင့် စီမံကိန်းများကို ပြည့်စုံသည့် ပြန်လည် သုံးသပ်မှုတစ်ခုပြုလုပ်ရန်။ - ပြန်လည်သုံးသပ်ရာတွင် တွေ့ရှိရသော ကွာဟချက်များနှင့် အဟန့်အတားများကို ဖြေရှင်းရန်နှင့် အန္တရာယ်ရှိသော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုရှိသူများ၏ သီးခြားလိုအပ်ချက်များနှင့်အညီ လုပ်ငန်းများ/ စီမံချက်များကို လိုက်လျောညီထွေစွာ ပြင်ဆင်နိုင်ရန် (လိုအပ်ပါက) နောက်ထပ်သုတေသနများ လုပ်ဆောင်သွားရန်။	လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာန	မြန်မာနိုင်ငံမူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲသူများကွန်ရက်
04.1.2 - ရပ်ရွာလူထုအဆင့်တွင် မိမိဆန္ဒအလျောက်အသုံးပြုနိုင်သော အထောက်အထားအခြေပြု ပြန်လည်ထူထောင်ရေးဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိနိုင်မှုနှင့်အသုံးပြုနိုင်မှုတို့ကို မြှင့်တင်ရန်	အစိုးရနှင့်ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍနှစ်ရပ်စလုံးတွင် လက်ရှိဖွင့်လှစ်ထားသော ပြန်လည်ထူထောင် ရေးစခန်းများအတွက် အနိမ့်ဆုံးရှိရမည့် စံနှုန်းများသတ်မှတ်ပြီး အတည်ပြုပြဌာန်းရန်၊ တိုးတက်မှုကို ပုံမှန်စောင့်ကြည့်နိုင်ရန် စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုရေး ယန္တရားတစ်ခုထူထောင်ရန်။	လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာန	မြန်မာနိုင်ငံမူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲသူများကွန်ရက်၊ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
	- ဆေးပြန်သုံးခြင်းကို ကာကွယ်တားဆီးရန်နှင့် အန္တရာယ်ရှိသော မူးယစ်ဆေး သုံးစွဲမှုရှိသူများ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကို ပံ့ပိုးကူညီရန် စိတ်လူမှုပိုင်းဆိုင်ရာကုထုံးများ (ဥပမာ တစ်ဦးချင်းစီအလိုက် အမှုအကျင့်ဆိုင်ရာ ကုထုံးနှင့် အုပ်စုလိုက်ကုထုံး) အပါအဝင် မိမိဆန္ဒအလျောက်အသုံးပြုနိုင်သော အထောက်အထားအခြေပြု ပြန်လည်ထူထောင်ရေး ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုများကို ပဏာမကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအဆင့်၌ ပြင်ပ လူနာဌာနအနေဖြင့် စမ်းသပ်လုပ်ဆောင်ကြည့်ရန်။ - မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုနှင့် မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါ အများအပြားတွေ့ရသော ဒေသများ/မြို့နယ်များတွင် ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုးအဖွဲ့များ ထူထောင်ရန်နှင့် အဖွဲ့များ၏ လုပ်ငန်းလည်ပတ်နိုင်ရေးအတွက် ပံ့ပိုးကူညီသွားရန်။ - ပြန်လည်ပြင်ဆင်ထားသော ၁၉၉၃ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာဥပဒေပါ ညွှန်ကြားချက်များနှင့် အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးထိန်းချုပ်ရေး မူဝါဒတို့နှင့်အညီ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးစခန်းများကို တဖြည်းဖြည်း ရပ်သိမ်းရန် သို့မဟုတ် ကုစားမှုပေးနိုင်သော ပတ်ဝန်းကျင် ကုသရေးလူမှုအဝန်းအဝိုင်းများ^{xiv} သို့မဟုတ်		

xiv ကုသရေးလူမှုအဝန်းအဝိုင်းများ (Therapeutic Communities) ဆိုသည်မှာ စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများနှင့် မူးယစ်ဆေးများကို သုံးစွဲသူများအား ပြန်လည်ထူထောင်မှု လုပ်ဆောင်နိုင်စေရန်အတွက် တည်ထောင်ထားသော လူမှုအဝန်းအဝိုင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်ကို ဆိုလိုပါသည်။ အများအားဖြင့် အဆိုပါ အဝန်းအဝိုင်းများကို မူးယစ်ဆေးစွဲသူများအတွက် သီးသန့်ရည်ရွယ် ပုံစံထုတ်ထားခြင်းဖြစ်ပြီး တင်းကျပ်သော စည်းမျဉ်းများဖြင့် လည်ပတ်ကာဆေးစွဲခြင်းမှ ပြန်လည်ကောင်းမွန်လာပြီးသူများက အဓိကဦးစည်းလည်ပတ်နေခြင်းဖြစ်ပြီး တည်နေရာအရ သီးသီးသန့်သန့်ဖြစ်သော နေရာအရပ်တွင် တည်ထောင်ထားလေ့ရှိပါသည်။ ကုသရေးအဝန်းအဝိုင်းများတွင် လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါအန္တရာယ်နှင့် ပတ်သက်သည့် ပကတိအခြေအနေမန်ကို ဆန်းစစ်ခြင်း “reality testing” နှင့် ဝန်ထမ်းများနှင့် ဘဝတူများ၏ ထောက်ပံ့ကူညီခြင်းတို့ ပေါင်းစပ်ပါဝင်ပါသည်။ ကုသရေးအဝန်းအဝိုင်းများအား Narcotic Anonymous ကဲ့သို့သော အချင်းချင်းအပြန်အလှန်ကူညီသည့် အဖွဲ့များဖြင့် နီးကပ်စွာ ချိတ်ဆက်ထားလေ့ ရှိပါသည်။ (ကိုးကားချက် : WHO Lexicon on Alcohol and Drug Terms, 1994)

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
	ခေတ္တနားနေစခန်းများ ကွန်း ထောက်စခန်း၊ ကြားစခန်းများ ^{xv} အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲဆောင်ရွက် သွားရန်။		

SD4.2 ရပ်ရွာလူထုအဆင့်တွင် မိမိဆန္ဒအလျောက်ရယူနိုင်သော အထောက်အထားအခြေပြု လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆံ့ရေးအစီအစဉ်များအားဖြင့် အန္တရာယ်ရှိသော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုရှိသူများ လူမှုရေးနှင့်စီးပွားရေးနယ်ပယ်တွင် ပြန်လည်ဝင်ဆံ့နိုင်အောင် နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများနှင့်အညီ မြှင့်တင်ပေးရန်။

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
04.2.1 - ရပ်ရွာလူထုအဆင့်တွင် မိမိဆန္ဒအလျောက် ရယူ အသုံးပြုနိုင်သော အထောက်အထားအခြေပြု လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပြန်လည် ဝင်ဆံ့ပေါင်းစည်းရေး ပိုမိုရရှိ စေရန် နှင့် ပိုမိုလက်လှမ်းမှီ အသုံးပြုနိုင်စေရန်	လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းသို့ ပြန်လည်ဝင်ဆံ့ပေါင်းစည်းရေးအတွက် အိမ်ရာအဆောက်အဦးလက်လှမ်းမီခြင်း အပါအဝင် မိမိဆန္ဒအလျောက် ရွေးချယ်နိုင်သော အထောက်အထားအခြေပြု စံပုံစံများကို ရေးဆွဲရန်၊ စမ်းသပ်လုပ်ဆောင်ရန်နှင့် တိုးမြှင့်သွားရန်၊ ဥပဒေရေးရာနှင့် ငွေကြေးပြဿနာများ ကုစားပေးရန်၊ စေတနာ့ဝန်ထမ်း လုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် လူထုလုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်ခြင်းတို့ အပါအဝင် ပညာရေးနှင့် သက်မွေးပညာ လေ့လာ လိုက်စားစေရန်။ ထိုကဲ့သို့သော ဝန်ဆောင်မှုများရေးဆွဲရာတွင် ထိခိုက်ခံစားနေရသော လူထု၊ အထူးသဖြင့် မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါ ကုသမှုခံယူဖူးသူများ၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးစခန်းတွင် နေထိုင်ဖူးသူများထံမှ အကြံဉာဏ်များ လိုအပ်ပါသည်။	လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာန အလုပ်သမား၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီး ဌာန၊	မြန်မာနိုင်ငံမူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲသူများကွန်ရက်၊ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

xv ကြားစခန်းများ သို့မဟုတ် ကွန်းထောက်စခန်းများ (Half-way houses) ဆိုသည်မှာ အတွင်းလူနာ သို့မဟုတ် ဂေဟာအခြေပြု ကုသရေးအစီအစဉ်များတွင် ပါဝင်ကုသမှုခံယူနေသည့်အဆင့်မှ ရပ်ရွာအတွင်း အဓိခိုက်ကင်းရှင်းဖြင့် လွတ်လပ်စွာ နေထိုင်နိုင်သည့်အဆင့်သို့ မရောက်မီ ကြားအဆင့်တစ်ခုအဖြစ်နေထိုင်နိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ပေးသော ကြားအဆင့်နေရာ/စခန်း ဖြစ်ပါသည်။ မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါ သို့မဟုတ် အရက်စွဲခြင်းမှ လုံးဝကင်းလွတ်သွားရန် ကြိုးပမ်းနေသည့်သူများအတွက် နေရာထိုင်ခင်း/နေထိုင်ရာ နေရာကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ စိတ်ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာများ ခံစားနေရသူများနှင့် အကျဉ်းထောင်များမှ လွတ်မြောက်ခွင့် ရလာသူများအတွက် ရည်ရွယ်သော ကြားစခန်းများလည်း ရှိပါသည်။ (ကိုးကားချက် : WHO Lexicon on Alcohol and Drug Terms, 1994)

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
04.2.2 - အန္တရာယ်ရှိသော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုရှိသူများ စီးပွားရေး နယ်ပယ်တွင် ပြန်လည်ဝင်ဆံ့လာအောင် အားပေးတိုက်တွန်းရန်နှင့် ကူညီလုပ်ဆောင်ပေးရန်	မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုနှင့် ဆက်စပ်နေသော ရာဇဝတ်မှုများကြောင့် အကျဉ်းကျဖူးသူများအပါအဝင် အန္တရာယ်ရှိသော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုရှိသူများကို အလုပ်လုပ်ရန် ပိုမိုသင့်လျော်မှုရှိလာအောင် မြှင့်တင်ပေးရန်ဟူသောအမြင်ဖြင့် ရပ်ရွာလူထု အဆင့်တွင် အသေးစားကျွမ်းကျင်မှုတည်ဆောက်ရေး/ သက်မွေးပညာသင်တန်းများ နှင့် အလုပ်ခန့်အပ်ရေးစီမံကိန်းများအပြင် ဝင်ငွေရအခွင့်အလမ်းများ ဖော်ထုတ်ရန်နှင့် စမ်းသပ်လုပ်ဆောင်ရန်။	လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာန အလုပ်သမား၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီး ဌာန၊	UNODC နှင့် WHO အပါအဝင် ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့အစည်းများ၊ မြန်မာနိုင်ငံမူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲသူများကွန်ရက်

SD4.3 ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့်လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းသို့ပြန်လည်ဝင်ဆံ့ပေါင်းစည်းရေးဝန်ဆောင်မှုများ အစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း တို့ပြုလုပ်ရာတွင် လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့်ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာန၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့်နည်းပညာစွမ်းဆောင်ရည်တို့ကို မြှင့်တင်သွားရန်။

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
04.3.1 - အန္တရာယ်ရှိသော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုရှိသူများ အတွက် မိမိဆန္ဒအလျောက် ရယူအသုံးပြုနိုင်သော အထောက်အထား အခြေပြု ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆံ့ပေါင်းစည်းရေး ဝန်ဆောင်မှုများဆောင်	- ပြန်လည်ထူထောင်ရေး၊ လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆံ့နိုင်ရေးတို့နှင့် စပ်လျဉ်းသောလက်ရှိ သင်တန်းများနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ရေး သင်ထောက်ကူပစ္စည်းများကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ပြီး ခေတ်နှင့်အညီမွမ်းမံရန်နှင့်/ သို့မဟုတ် လိုအပ်ပါက နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ၊ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့်အညီ သင်ရိုးအသစ်များ ရေးဆွဲရန်။ - အထောက်အထားအခြေပြု ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆံ့ရေး ဝန်ဆောင်မှုများ အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်နိုင်ရန်နှင့် အဆိုပါလုပ်ငန်းများ၏ ရလဒ်များကို	လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာန	မြန်မာနိုင်ငံမူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲသူများကွန်ရက်၊ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
ရွက်ပေးနိုင်ရန်၊ မန်နေဂျာများ/ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများနှင့် အခြားသောသက်ဆိုင်ရာ ဝန်ထမ်းများကို စွမ်းဆောင်ရည် တည်ဆောက်ပေးရန်	တိုင်းတာနိုင်ရန် စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်းနှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းကဏ္ဍအပါအဝင် အစီအစဉ်တစ်ခု ရေးဆွဲရန်။ • အန္တရာယ်ရှိသော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုရှိသူများအတွက် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆံ့ပေါင်းစည်း နိုင်ရေးဝန်ဆောင်မှုများ ပေးအပ်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းများ၏ တိုးတက်မှုကို တိုင်းတာခြင်း စသည်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဝန်ကြီးဌာန အတွင်းရှိ သက်ဆိုင်ရာဝန်ထမ်းများကို သင်တန်းပေးရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ စွမ်းဆောင်ရည်များကို တည်ဆောက် ပေးရန်။		

ဦးစားပေးနည်းဗျူဟာ ၅ - ဥပဒေများ၊ မူဝါဒများနှင့် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေသော ပတ်ဝန်းကျင်

ဥပဒေနှင့် မူဝါဒများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ပြည်သူလူထု၏ ကျန်းမာရေးအပေါ် သိသိသာသာလွှမ်းမိုးမှုရှိသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများအတွက်လည်း မှန်ကန်နေပါသည်။ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲခြင်းနှင့် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများကို ပြစ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်းသည် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ၊ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကာကွယ်တားဆီးရေး၊ အန္တရာယ်လျှော့ချရေး၊ မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း ပြန်လည်ဝင်ဆံ့နိုင်ရေးတို့ကဲ့သို့သော ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများကို လက်လှမ်းမှီ အသုံးပြုနိုင်ခြင်းအပေါ် တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှုရှိနေပါသည်။ ယင်းကဲ့သို့ ပြစ်မှုအဖြစ်သတ်မှတ်ခြင်းသည် မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများနှင့် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ၏ ကျန်းမာရေးအပေါ် ဆိုးကျိုးသာသက်ရောက်မှုရှိနေပြီး၊ ခုခံအားကျဆင်းမှုရောဂါ၊ အခြားသော လိင်မှတစ်ဆင့်ကူးစက်တတ်သောရောဂါများနှင့်ပတ်သက်၍ ရောဂါဖြစ်နိုင်ချေကို ပိုမိုဖြစ်စေကာ အရေးပါသော ရောဂါကာကွယ်ရေး၊ ကုသရေးနှင့် ပြုစုစောင့်ရှောက်ရေး ဝန်ဆောင်မှုများအား လက်လှမ်းမှီ အသုံးပြုခြင်းကို ဟန့်တားနေပါသည်။

နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာကုလသမဂ္ဂသဘောတူညီချက် (၃) ရပ်ကို သဘောတူလက်ခံထားပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီတွင် ကမ္ဘာ့မူးယစ်ဆေးအန္တရာယ် (မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာ UNGASS) နှင့်ပတ်သက်သော ၂၀၁၆ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံအထူးအစီအစဉ်၏ ရလဒ်စာတမ်းကို သဘောတူလက်ခံခဲ့သည်။ ယင်းတွင် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက မူးယစ်ဆေးအန္တရာယ်နှင့်ဆက်စပ်၍ ရှုထောင့်ပေါင်းစုံမှ ပြီးပြည့်စုံပြီး မျှမျှတတရှိသည့် ဦးတည်ဖြေရှင်းချိုးဖြင့် ဆောင်ရွက်သွားမည်ဟု ကတိကဝတ်ပြု ဖော်ပြခဲ့ကြပါသည်။

လွန်ခဲ့သော နှစ်အနည်းငယ်မှစ၍ မူးယစ်ဆေးစစ်ပွဲများ အဆုံးသတ်ရန် ပို၍တောင်းဆိုလာကြပါသည်။ Global Commission on HIV and the Law and the Global Commission on Drug Policy တို့ကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းများမှလည်း ဖိနှိပ်ထားသော ဥပဒေများ (repressive laws) သည် ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါကူးစက်မှု ကာကွယ်တားဆီးရေး၊ ကုသရေးနှင့် ပြုစုစောင့်ရှောက်ရေးတို့ကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် မည်ကဲ့သို့အဟန့်အတားများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်ဆိုသည်ကို မီးမောင်းထိုးပြခဲ့ကြပြီး³⁹ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲခြင်းနှင့် မူးယစ်ဆေးကို တကိုယ်ရည်အသုံးပြုရန် လက်ဝယ်ထားရှိမှုတို့အား ပြစ်မှုအဖြစ်မသတ်မှတ်ရန်၊⁴⁰ ပြင်းထန်သော ဥပဒေများ ကိုပယ်ဖျက်ပြီး ယင်းအစား ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးနှင့် အထူးသဖြင့် ထိရောက်သော ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများကို မြှင့်တင်အားပေးနေသည့် ဥပဒေများဖြင့်အစားထိုးရန်⁴¹ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကို တိုက်တွန်းခဲ့ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဥပဒေဆိုင်ရာပြုပြင်ပြောင်းလဲသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်အနေနှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ယစ်မျိုးအက်ဥပဒေ (၁၉၁၇) နှင့် ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီတွင် ၁၉၉၃ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာဥပဒေတွင် အဓိကပြောင်းလဲမှုများမှာ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ မဖြစ်မနေစာရင်းသွင်းရခြင်းကို ပယ်ဖျက်ခြင်း၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် လူထုဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ပတ်သက်သည့်ပြဌာန်းချက်များ ထည့်သွင်းခြင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများအန္တရာယ် တားဆီးကာကွယ်ရေးဗဟိုအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းများတွင် အန္တရာယ်လျှော့ချရေး ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုကို တိတိကျကျထည့်သွင်းဖော်ပြခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အမျိုးသားအဆင့် မူးယစ်ထိန်းချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ပထမဆုံးမူဝါဒတစ်ရပ်ကိုလည်း ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီတွင် ရေးဆွဲအတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ ယင်းမူဝါဒသည် ဖိနှိပ်မှုအစားပြည်သူ့ကျန်းမာရေးကို ရှင်းလင်းစွာအလေးပေး ဖော်ပြထားပြီး၊ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကို ပြစ်မှုအဖြစ်မသတ်မှတ်ရန် အကြံပြုထားသည့်အပြင်၊ လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားရန်တိုက်တွန်းထားသည်။ မူဝါဒသည် ဥပဒေအရစည်းနှောင်ခြင်းမရှိသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ မူးယစ်ဆေးအန္တရာယ်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးကို ရှေးရှုသည့် ပိုမိုမျှတသော၊ ပေါင်းစည်းထားသော ချဉ်းကပ်မှုတစ်ခုအနေနှင့် လက်ခံကျင့်သုံးရန်အတွက် ကဏ္ဍပေါင်းစုံ၏ သဘောတူညီမှုများ ပိုမို ရရှိလာခြင်းက ညွှန်ပြနေပါသည်။

- ဤကဲ့သို့အပြုသဘောဆောင်သည့် တိုးတက်မှုများရှိသော်လည်း ဥပဒေနှင့်မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာ ကြီးမားသော အဟန့်အတားများ ဆက်လက်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ ယင်းတို့ကို အဓိကသတင်းအချက်အလက်ပေးသူများက ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါအပါအဝင်မြန်မာနိုင်ငံရှိ အန္တရာယ်ရှိသော မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် စိန်ခေါ်မှုများကို ထိရောက်စွာ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် တွေ့ကြုံရသောအခက်အခဲများအဖြစ် ပြောကြားထားပါသည် -
- မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာဥပဒေ ပုဒ်မာဇ် (ပုဒ်မခွဲဂ) အရ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ သည် တကိုယ်ရည်အသုံးပြုရန် မူးယစ်ဆေးအနည်းငယ်ကို လက်ဝယ်ထားရှိပါက ဖမ်းဆီးခံရနိုင်သည့် အန္တရာယ်နှင့် ရေရှည်အကျဉ်းကျခံရခြင်းတို့ကို ဆက်လက်ကြုံတွေ့နေရဆဲဖြစ်သည်။ ပြစ်တင်ရှုတ်ချမှု၊ ခွဲခြားနှိမ်ချဆက်ဆံမှုနှင့် အခြားသောလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ဆက်လက်ရင်ဆိုင်နေကြရပါသည်။
- ကြီးလေးသောအပြစ်ဒဏ်ပေးသည့် ဥပဒေများ၊ မူဝါဒများနှင့် ရဲလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသောသူများမှ ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါဆိုင်ရာနှင့် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများကို လက်လှမ်းမှီအသုံးပြုခြင်းအား ဟန့်တားနေပြီး ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါနှင့် အခြားသွေးမှတစ်ဆင့် ကူးစက်တတ်သော ရောဂါများနှင့်လိင်မှတစ်ဆင့်ကူးစက်တတ်သောရောဂါများကူးစက် ယှဉ်ပွားခြင်းကို ဖြစ်စေပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိမူးယစ်ဆေးနှင့်ဆက်စပ်နေသောအန္တရာယ်များကို ဖြေရှင်းရန် အထောက်အကူဖြစ်စေမည့် ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ရပ်ရရှိရန် ပံ့ပိုးပေးခြင်းနှင့် အရေးကြီးသော စိန်ခေါ်မှုများကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် ဦးစားပေးလုပ်ဆောင်ရမည့် အချက်များကို အောက်ပါအတိုင်းသတ်မှတ်ထားသည် -

- ၁။ မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများသည် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးအခြေပြုချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုတို့နှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန်။
- ၂။ ပြီးပြည့်စုံသော အန္တရာယ်လျှော့ချရေးဝန်ဆောင်မှုများ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေမည့် ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ရပ်ဖန်တီးနိုင်ရန်၊ ခုခံအားကျဆင်းမှုရောဂါ၊ မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါတို့နှင့် ပတ်သက်၍ အများပြည်သူနှင့် အချို့သော အကျိုးတူပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သူများအကြား အသိအမြင် တိုးစေရန်။
- ၃။ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများနှင့် မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများ၏ လိုအပ်ချက်များကို ပို၍ကောင်းမွန်စွာ ပံ့ပိုးနိုင်ရန် လူထုစည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်းနှင့် ကွန်ရက်များနှင့် ပြည်သူလူထုအခြေပြု CBO များ၏ နည်းပညာစွမ်းရည်ကို အားကောင်းစေရန်
- ၄။ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ/ မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများအကြား ထိရောက်သော ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုအတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေမည့် ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ရပ် ဖန်တီးရာတွင် အဟန့် အတားဖြစ်စေသော မူဝါဒများကိုဖော်ထုတ်ပြီးဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရန်။

ဦးစားပေးနည်းဗျူဟာ ၅ အတွက် အကြံပြုချက်များ

SD5.1 မွေးယဉ်းသော အခြေအနေအထားရှိသူများနှင့် မူဝါဒများသည် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေး အခြေပြု ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုတို့နှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန်။

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
O5.1.1 - အမျိုးသားအဆင့် မွေးယဉ်းသော ဦးစားပေးမှုများ/မူဝါဒများနှင့် ခုခံအား ကျဆင်းမှုကူးစက် ရောဂါ၊ မွေးယဉ်းသော သုံးစွဲခြင်းနှင့် မွေးယဉ်းသော ရောဂါတို့နှင့် ဆက်စပ်နေသော ကျန်းမာရေး မူဝါဒများ သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အား ဖြည့်နေစေရန်နှင့် အန္တရာယ် လျော့ချရေးစီမံချက်များကို မွေးယဉ်းသော ထိုးသုံးစွဲသူများ နှင့် မွေးယဉ်းသော သုံးစွဲသူများ လက်လှမ်းမှီ အသုံးပြုနိုင် အောင် ပံ့ပိုးကူညီပေးရန်	- ပြန်လည်ပြင်ဆင်ထားသည့် မွေးယဉ်းသော ဦးစားပေးမှုများနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲ စေသောဆေးဝါးများဆိုင်ရာ ဥပဒေအကောင်အထည်ဖော်ဆောင် ရာတွင် မွေးယဉ်းသော သုံးစွဲခြင်း၊ မွေးယဉ်းသော စွဲခြင်းတို့နှင့်အပေါ် ပြင်းထန်သည့် ပြစ်ဒဏ်များပေးခြင်းမှ ကျန်းမာရေးအလေးပေး သည့် ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်မှုသို့ ကူးပြောင်းခြင်းကို ပံ့ပိုးကူညီရန်နှင့် မွေးယဉ်းသော စွဲခြင်းရောဂါကုသရေးနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေး ဝန်ဆောင်မှုများသည် ကာယကံရှင်ဆန္ဒအလျောက် ရွေးချယ်နိုင် သော အထောက်အထားအခြေပြု ဝန်ဆောင်မှုများ ဖြစ်စေရန်။ - အမျိုးသားအဆင့် မွေးယဉ်းသော ထိန်းချုပ်ရေးမူဝါဒနှင့် မွေးယဉ်းသော ထိန်းချုပ်ရေးမူဝါဒဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာစီမံကိန်းတို့ရှိ ဦးစားပေး ကဏ္ဍဖြစ်သော ‘လိုအပ်ချက်နှင့် အန္တရာယ်လျော့ချရေး’ အကောင် အထည် ဖော်ဆောင်ခြင်းကိုအားပေးမြှင့်တင်ပြီး ပံ့ပိုးပေးသွားရန်။	မြန်မာနိုင်ငံ မွေးယဉ်းသော ဆေးဝါးများ ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ် တားဆီးကာကွယ်ရေး ဗဟိုအဖွဲ့ / ပြည်ထောင်စုရေးဝန်ကြီးဌာန၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ ရုံး၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ ရှေ့နေချုပ်ရုံး	I/NGOs CSO/CBO, DPAG, မြန်မာနိုင်ငံ မွေးယဉ်းသော သုံးစွဲသူများ ကွန်ရက်၊ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
05.1.2 - မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ ကို အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ ပြစ်တင်ရှုတ်ချခြင်း၊ ခွဲခြားနှိမ်ချဆက်ဆံခြင်းတို့မှ အကာအကွယ်ပေးရန် လက်ရှိဖိနှိပ်မှုများသော ဥပဒေများကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရန်၊ ဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းအသစ်များ ရေးဆွဲရန်နှင့် ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါနှင့် ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုများ ရယူရာတွင် ရှိနေသော အဟန့်အတားများကို ဖယ်ရှားပစ်ရန်	• လက်ရှိ မူးယစ်ဆေးနှင့်ဆက်စပ်သော ဥပဒေများအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်နေခြင်းကို ဆန်းစစ်မှုများ ပုံမှန်ပြုလုပ်သွားရန်။ • ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါကာကွယ်တားဆီးရေး၊ ကုသရေး၊ ပြုစုစောင့်ရှောက်ရေးနှင့် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများအား ပံ့ပိုးကူညီရေးတို့အတွက် အဟန့်အတားများဖြစ်စေသော ဥပဒေများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် (ဥပမာ ရဲအက်ဥပဒေ)။ • ပြန်လည်ပြင်ဆင်ထားသော ၁၉၉၃ မူးယစ်ဆေးနှင့် ဆက်နွယ်နေသော ပြဌာန်းချက်များ (ဥပမာ မူးယစ်ဆေးနှင့် ဆက်နွယ်နေသော ပြစ်မှုများအတွက် သေဒဏ်ပေးခြင်း) ကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် အခြားပြဿနာရှိသော ပြဌာန်းချက်များ (ဥပမာ တကိုယ်ရည်အသုံးပြုမှုအတွက် အများဆုံးလက်ဝယ်ထားရှိနိုင်သော မူးယစ်ဆေးပမာဏ သတ်မှတ်ခြင်း၊ တကိုယ်ရည်အသုံးပြုရန်လက်ဝယ်ထားရှိခြင်းဖြစ်ပါက အခြားအရေးယူသည့် နည်းလမ်းများ ပြောင်းလဲအသုံးပြုရန် တိုက်တွန်းခြင်း) ကို သုံးသပ်နိုင်ရန် ပံ့ပိုးပေးရန်။ • မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများကို ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်မည့်အစား ဖေးမကူညီမှု၊ ပြုစုစောင့်ရှောက်မှုတို့ ပေးအပ်ပါမည်ဟူသော မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကတိကဝတ်ကို ထပ်လောင်းအတည်ပြုခြင်းအပြင် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ကျန်းမာရေးကို ရှေးရှုသည့်ဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများဖြစ်လာရန် သမ္မတရုံး၊ လွှတ်တော်နှင့် ဥပဒေအတည်ပြုပြဌာန်းရေး အဖွဲ့အစည်း များကဲ့သို့သော ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သူများနှင့် ဆွေးနွေးပြောဆိုခြင်း၊ အသိပေးတင်ပြတောင်းဆိုခြင်းကဲ့သို့ ကြိုးပမ်းမှုများကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်သွားရန်။	မြန်မာနိုင်ငံ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ် တားဆီးကာကွယ်ရေးဗဟိုအဖွဲ့ /ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန/ ပြည်ထောင်စုအစိုးရရုံး မြန်မာနိုင်ငံ၊ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ ရှေ့နေချုပ်ရုံး	ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

SD5.2 ပြီးပြည့်စုံသော အန္တရာယ်လျော့ချရေးဝန်ဆောင်မှုများ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေမည့် ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ရပ် ဖန်တီးနိုင်ရန်၊ ခုခံအားကျဆင်းမှုရောက်ရှိမှုမှ ဖယ်ရောက်ကာ၊ မွေးယဉ်းသော အခြေအနေအထားရှိသူများအကြား အသိအမြင်တိုးပွားလာစေရန်။

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
05.2.1 - ရဲဝန်ထမ်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍသည် မွေးယဉ်းဆေးထိုး သုံးစွဲသူများ အကြား ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါပိုး ကူးဆက်မှု လျော့ချရေးတွင် မည်သို့ သက်ရောက်မှုရှိမှုကို အသိအမြင်ဖွင့်ပေးရန်	- ရဲသင်တန်းကျောင်းနှင့် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော ရဲဝန်ထမ်းများ အတွက် ခုခံအားကျဆင်းမှု ကူးစက်ရောဂါပိုး၊ မွေးယဉ်းဆေးထိုးရောဂါ၊ အန္တရာယ်လျော့ချခြင်းတို့နှင့်ပတ်သက်သော သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများ ရေးဆွဲပြီး သင်တန်းပေးရန်။ - တားဆီးနှိမ်နင်းရေးလုပ်ငန်းများသည် အန္တရာယ်လျော့ချရေး ဝန်ဆောင်မှုများ ပေးအပ်ခြင်းအပေါ်မည်ကဲ့သို့ ဆိုးကျိုးသက် ရောက်မှုများ ရှိနေသည်ဆိုသည်ကို တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော ရဲဝန်ထမ်းများနှင့် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဌာနဝန်ထမ်းများ အကြား အန္တရာယ်လျော့ချရေးကို တားဆီးနှိမ်နင်းရေးလုပ်ငန်း များတွင် ထည့်သွင်းလုပ်ဆောင်သွားရန်။	မြန်မာနိုင်ငံ မွေးယဉ်းဆေးထိုးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တား ဆီးကာကွယ်ရေးဗဟိုအဖွဲ့ / ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန / အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန / ပြည်ထောင်စုအစိုးရ ရုံး မြန်မာနိုင်ငံ၊	I/NGOs CSO/CBO, DPAG, မြန်မာ နိုင်ငံမွေးယဉ်းဆေးထိုးသုံးစွဲသူ များကွန်ရက်၊ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ
05.2.2 - မွေးယဉ်းဆေးသုံးစွဲ ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဗဟိုနှင့် လူထု အဆင့်နှစ်ရပ်စလုံး တွင် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး ရှေးရှုသော ချဉ်းကပ်ဆောင် ရွက်မှုများကို ပို၍လက်ခံ လာစေရန်နှင့် ပံ့ပိုးကူညီမှု ရရှိစေရန်	- နိုင်ငံတော်နှင့်ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်ရှိ လွှတ်တော်အမတ် များ၊ ဝန်ကြီးများ၊ အထင်ကရ ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ချိတ်ဆက်မှု ပိုမိုအားကောင်းရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ပါဝင်မှု ပိုမို ရှိလာစေရန်အတွက် နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့်ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်ရှိ အဓိက မူဝါဒ /ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သူများနှင့် ဌာနများ၏အရေးပါမှုတို့ သိရှိရန် mapping တစ်ခု လုပ်ဆောင်ရန်။ - ပြည်သူများ လက်ခံမှုရှိလာစေရန်နှင့် အန္တရာယ်လျော့ချရေး လုပ်ငန်းများအတွက် ပံ့ပိုးမှုရရှိစေရန် advocacy and	ခုခံကျ/ကာလသားရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး စီမံချက်/ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစား ဝန်ကြီးဌာန၊ မြန်မာနိုင်ငံ မွေးယဉ်းဆေးထိုးနှင့် စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီးကာကွယ်ရေးဗဟို အဖွဲ့ / ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန	DPAG, မြန်မာနိုင်ငံမွေးယဉ်း ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများကွန်ရက်၊ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
05.2.3 - ဝန်ဆောင်မှုပေးရာတွင်ပြစ်တင်ဝေဖန်သော၊ ခွဲခြားဆက်ဆံတတ်သော သဘောထားများလျှော့ချနိုင်ရန် ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါ စီမံချက်များ၌ လူ့အခွင့်အရေး သဘောတရားများပေါင်းစပ် ထည့်သွင်းသွားရန်	• လူထု/လူနာတို့ပြန်အကြံပြု/အကြံပေးနိုင်သည့်အစီအစဉ်များ (community/patient feedback) ရေးဆွဲပြီး လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် (SD2.4-02.4.2 ကိုလည်းမှီငြမ်းပါ။) • ပြီးပြည့်စုံသည့် အရည်အသွေးမီကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများကို ခွဲခြားနှိမ်ချဆက်ဆံမှုများမရှိဘဲ ဆောင်ရွက်ရာတွင် အစိုးရပုဂ္ဂလိကနှင့် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်း စသည့် ကဏ္ဍမှ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုပေးသူများအား မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ/ မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများ၏ သီးခြားလိုအပ်ချက်များ သိရှိနိုင်ရန် သင်တန်းများပေးခြင်းဖြင့် ကုသမှုအတိုင်း လိုက်နာမှုနှင့် ကုသရာတွင် အောင်မြင်မှုတိုးတက်ရရှိနိုင်စေမည်။	ခုခံကျ/ကာလသားရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး စီမံချက်/ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစား ဝန်ကြီးဌာန၊	UNAIDS

SD5.3 မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများနှင့် မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများ ၏ လိုအပ်ချက်များကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ပံ့ပိုးနိုင်ရန် လူထုစည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်းနှင့် ကွန်ရက်များနှင့် CBO များ၏ နည်းပညာစွမ်းရည်ကို အားကောင်းစေရန်

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
05.3.1 ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရေးလုပ်ငန်းများ ပိုမိုကောင်းမွန်ရေးအတွက် ဆွေးနွေးမှုများနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များချရာတွင် အထူးသဖြင့် ဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းများ၊ ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါ၊ ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး ဝန်ဆောင်မှုများ ရေးဆွဲခြင်း၊ ဖော်ဆောင်ခြင်းတို့တွင် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများကို လုပ်ငန်းစဉ် အစပိုင်းမှစ၍ ထယ်ထယ်ဝင်ဝင် ပါဝင်စေရန်	- မူဝါဒဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရာတွင် ပါဝင်ခြင်းအပြင် အန္တရာယ် လျှော့ချရေးလုပ်ငန်းများ အစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်း၊ လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် ပြန်လည် သုံးသပ်ခြင်းတို့တွင် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ ပိုမိုကိုယ်စားပြု ပါဝင်လာစေရန်နှင့် ထိုသို့ပါဝင်လာအောင် အားပေးမြှင့်တင်ရန်။ - နည်းပညာ၊ စီမံချက်နှင့် သက်ဆိုင်သည့်လုပ်ငန်းများဆိုင်ရာ အပါအဝင် သင်တန်းများပေးခြင်းနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ပေးခြင်းအားဖြင့် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ/မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများ ဦးဆောင်သည့် ကွန်ရက်များအကြား ခေါင်းဆောင်မှုနှင့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးမှုကို ဦးစားပေးသွားရန်။	ခုခံကျ/ကာလသားရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး စီမံချက်/ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစား ဝန်ကြီးဌာန၊	လူထုအတွင်းရှိကွန်ရက်များ၊ DPAG, မြန်မာနိုင်ငံမူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများကွန်ရက်၊ ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုး အဖွဲ့များ၊ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
05.3.2 -မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ တရားမျှတမှုကို ပိုမိုလက်လှမ်းမှီစေပြီး ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများကို သိရှိနားလည်အသုံးပြုတတ်အောင် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ပေးရန်	• ရှေ့နေများနှင့်ဥပဒေအထောက်အကူပြုများ ခုခံအားကျဆင်းမှုရောဂါပိုးနှင့် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲခြင်းတို့နှင့်ပတ်သက်၍ အသိအမြင်တိုးစေရန်နှင့် မူးယစ် ဆေးသုံးစွဲသူများ/မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများ ကြုံတွေ့နေရသော မတရားခံမှုများ သိရှိစေရန်။ • မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ/မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများ၏ အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခြင်းခံရသည့် အမှုများကို ကိုင်တွယ်နိုင်ရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ ဥပဒေရေးရာ အကူအညီ လိုအပ်ချက်များအား ပံ့ပိုးကူညီပေးနိုင်ရန် ရှေ့နေများနှင့် ဥပဒေအထောက်အကူပြုများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို တိုးမြှင့်ပေးရန်။ • မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများ/ မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများအတွက် ဥပဒေရေးရာနှင့် ဥပဒေအထောက်အကူပြု ဝန်ဆောင်မှုများ၊ နှစ်သိမ့်ဆွေးနွေးခြင်း၊ ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများအား ပို၍လက်လှမ်းမှီစေရန်။	ခုခံကျ/ကာလသားရောဂါတိုက်ဖျက်ရေးစီမံချက်/ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊	မြန်မာနိုင်ငံမူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများကွန်ရက်၊ CBO၊ ဥပဒေရေးရာ ကူညီပေးသည့်အဖွဲ့အစည်းများ၊ ရှေ့နေများ၊ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

SD5.4 မွေးယဉ်းစွာသုံးစွဲသူများ/မွေးယဉ်းစွာထိုးသုံးစွဲသူများအကြား ထိရောက်သော ခုခံအားကျဆင်းမှုကူးစက်ရောဂါ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုအတွက် အထောက်အကူ ဖြစ်စေမည့် ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ရပ်ဖန်တီးရာတွင် အဟန့်အတားဖြစ်စေသော မူဝါဒများကိုဖော်ထုတ်ပြီးဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရန်။

ရည်ရွယ်ချက်များ	အဓိကလုပ်ငန်းများ	တာဝန်ရှိကဏ္ဍများ	ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော မိတ်ဖက်များ
05.4.1 - အမျိုးသားအဆင့် မွေးယဉ်းစွာဆိုင်ရာ မူဝါဒ မူဘောင် အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ရာတွင် တိုးတက်မှုကိုစောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုရန်နှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်	မွေးယဉ်းစွာသုံးစွဲသူများအပေါ် အကျိုးဖြစ်စေမည့် ပြင်ဆင်ထားသည့် ဥပဒေများ၊ အမျိုးသားအဆင့် မွေးယဉ်းစွာ ထိန်းချုပ်ရေး မူဝါဒနှင့် အခြားဥပဒေရေးရာနှင့်မူဝါဒမူဘောင်များ တိုးတက်အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်သည့် အချက်အလက်များနှင့် အထောက်အထားများကို မှတ်တမ်းတင်စုဆောင်းရန်နှင့် မူဝါဒဆိုင်ရာ အသိပေးတင်ပြ တောင်းဆိုမှုများနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှုများအတွက် ရရှိသော သင်ခန်းစာများ ရယူရန်။	မြန်မာနိုင်ငံ မွေးယဉ်းစွာသုံးစွဲသူများအဆင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ် တားဆီးကာကွယ်ရေး ဗဟိုအဖွဲ့ /ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန	DPAAG, မြန်မာနိုင်ငံမွေးယဉ်းစွာသုံးစွဲသူများကွန်ရက်၊ ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုး အဖွဲ့များ၊ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ

ကိုးကားချက်များ

- 1 ကုလသမဂ္ဂမူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာရုံး (UNODC)၊ ကမ္ဘာ့မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာအစီရင်ခံစာ ၂၀၁၉၊ မူးယစ်ဆေးဝယ်လိုအားနှင့် ရောင်းလိုအားတို့နှင့်ပတ်သက်၍ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာခြုံငုံသုံးသပ်ချက်၊ ဗီယက်နာ - ကုလသမဂ္ဂနိုင်ငံများ၊ ၂၀၁၉။
- 2 Ibid
- 3 ကုလသမဂ္ဂမူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာရုံး (UNODC)၊ ကမ္ဘာ့မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာအစီရင်ခံစာ ၂၀၁၅၊ နယူးယော့ - ကုလသမဂ္ဂနိုင်ငံများ၊ ၂၀၁၅။ <http://www.unodc.org/wdr2015/> တွင်ရနိုင်ပါသည်။ ၂၀၁၈၊ ဧပြီ ၂၈ တွင် ဝင်ရောက် ကြည့်ရှုထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။
- 4 Ibid.
- 5 Faggiano F, Vigna-Taglianti FD, Versino E, Zambon A, Borraccino A, Lemma P. တရားမဝင်ဆေးဝါးများ အသုံးပြုခြင်းအတွက် ကျောင်းအခြေပြု တားဆီးကာကွယ်ရေး - စနစ်တကျပြန်လည်သုံးသပ်မှု။ Prev Med 2008;46(5):385-396
- 6 Botvin GJ. ဘဝတွက်တာကျွမ်းကျင်စရာသင်တန်းအားဖြင့် ဆယ်ကျော်သက်များ မူးယစ်ဆေးအလွဲသုံးခြင်းကို တားဆီးကာကွယ်ခြင်း - သီအိုရီ၊ ထိရောက်မှုသက်သေအထောက်အထားနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာများ။ In: Hansen WB, Giles SM and Fearnow-Kenney MD, eds. ကာကွယ်တားဆီးရာတွင်ထိရောက်မှု ပိုမိုရှိစေခြင်း၊ Greensboro, NC: Tanglewood Research; 2000:141-153.
- 7 Botvin GJ, Griffin KW. ဘဝတွက်တာကျွမ်းကျင်စရာသင်တန်း - လက်တွေ့တွေ့ရှိချက်များနှင့် အနာဂတ်လမ်းကြောင်းများ၊ ပဏာမ ကာကွယ်တားဆီးရေးသတင်းဂျာနယ် ၂၀၀၄။ 25:211-232.
- 8 James C. စာသင်ကျောင်းများ၌ မူးယစ်ဆေးတားဆီးကာကွယ်ရေးစီမံချက်များ - မည်သည့်အရာသည်သက်သေ အထောက်အထားများ ဖြစ်သနည်း၊ နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၁။ <http://fileserv.idpc.net/library/drug-prevention-programmes-in-schools.pdf> တွင် ရနိုင်ပါသည်။ ၂၀၁၈၊ ဧပြီ ၂၉ တွင် ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။
- 9 Ibid.
- 10 Ibid.
- 11 Ibid.
- 12 Roche AM, Bywood P, Pidd K, Feeman T, Steenson T. ဩစတြေးလျကျောင်းများ၌ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှု စစ်ဆေးခြင်း - မူဝါဒသက် ရောက်မှုများနှင့် ပြင်းထန်သော၊ အတားအဆီးဖြစ်စေသော/ သို့မဟုတ် ကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း၊ မူးယစ်ဆေး မူဝါဒဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသတင်းဂျာနယ်၊ 20(6):521-528.
- 13 Shek DTL. စာသင်ကျောင်းများ၌မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုစစ်ဆေးခြင်း - စာတမ်းများအား ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျကျပြန်လည် သုံးသပ်ခြင်း၊ သိပ္ပံနည်းကျ ကမ္ဘာဂျာနယ် ၂၀၁၀၊ 10:356-365.
- 14 F Ferri M, Allara E, Bo A, Gasparrini A, Faggiano F. လူငယ်များအကြား တရားမဝင်မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲခြင်းကို တားဆီးကာကွယ်ရန် အတွက် သတင်းမီဒီယာအသုံးပြုလှုံ့ဆော်မှုများ၊ Cochrane ဒေတာဘေ့စ်မှ စနစ်တကျပြန်လည် သုံးသပ်မှုများ ၂၀၁၃၊ (6):1-107.
- 15 Calafat A, Montse J, Duch MA. ညဘက်အပန်းဖြေဖျော်ဖြေရေးနေရာများရှိ ကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများ - ပြန်လည်သုံးသပ်မှု၊ Adicciones ၂၀၀၉၊ 21(4):387-414. UNODC ကမ္ဘာ့မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာအစီရင်ခံစာ ၂၀၁၅၊ နယူးယော့ - ကုလသမဂ္ဂနိုင်ငံများ၊ ၂၀၁၅ တွင်လည်း မှီငြမ်း ထားပါသည်။ http://www.unodc.org/wdr2015 တွင်ရနိုင်ပါသည်။ ၂၀၁၈၊ ဧပြီ ၂၈ တွင်ဝင်ရောက် ကြည့်ရှုထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။
- 16 ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာရုံး (UNODC) ကမ္ဘာ့မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာအစီရင်ခံစာ ၂၀၁၅. Op. Cit.
- 17 ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာရုံး (UNODC) ကမ္ဘာ့မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာအစီရင်ခံစာ ၂၀၁၅. Op. Cit.
- 18 Marlatt GA. အန္တရာယ်လျော့ချရေး - အန္တရာယ်များသော အမူအကျင့်များအတွက် လက်တွေ့ကျသော နည်းဗျူဟာများ၊ နယူးယော့ - Guilford ပုံနှိပ်၊ ၂၀၀၂၊ အန္တရာယ်လျော့ချရေးလုပ်ငန်းမှ အဓိကအချက်များ။
- 19 Ibid.
- 20 Wodak A, McLeod L. မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများအကြား အိပ်ချ်အိုင်ဗွီကူးစက်ပျံ့ပွားမှုကို ထိန်းချုပ်ရာတွင် အန္တရာယ်လျော့ချရေး၏ အခန်းကဏ္ဍ၊ အေအိုင်ဒီအက်စ် ၂၀၀၈၊ 22(Suppl 2):S81-92.

- 21 Hunt N. မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုဆိုင်ရာ အန္တရာယ်လျှော့ချရေးချဉ်းကပ်မှုများအတွက် သက်သေအထောက်အထားများအား သုံးသပ်မှု - မူးယစ်ဆေးနှင့် ပတ်သက်၍ ရှေ့သို့မျှော်တွေးကြည့်ခြင်း။ <https://www.hri.global/files/2010/05/31/HIVTop50Documents11.pdf> တွင် ရနိုင်ပါသည်။
- 22 ပြီးပြည့်စုံသောလုပ်ငန်းစဉ်များသည် ထိရောက်မှုရှိကြောင်း အထောက်အထားများရှိသည့်အလျောက်၊ ယင်းတို့ကို ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ (WHO)၊ ကုလသမဂ္ဂ အိပ်ချ်အိုင်စီ/အေအိုင်ဒီအက်စ် ပူးပေါင်းအစီအစဉ် (UNAIDS)၊ ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာရုံး (UNODC)၊ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံ၊ ကုလသမဂ္ဂစီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေးကောင်စီ၊ စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာကုလသမဂ္ဂ ကော်မရှင်၊ ကုလသမဂ္ဂ အိပ်ချ်အိုင်စီ/အေအိုင်ဒီအက်စ် ပူးပေါင်းအစီအစဉ် (UNAIDS) စီမံချက်ညှိနှိုင်းရေးအဖွဲ့၊ အေအိုင်ဒီအက်စ်၊ တီဘီနှင့် ငှက်ဖျား တိုက်ဖျက်ရေးအတွက် ကမ္ဘာ့ရန်ပုံငွေနှင့် United States President's Emergency Plan for AIDS Relief (PEPFAR) အပါအဝင် အဖွဲ့အစည်းများစွာက ကျယ်ပြန့်စွာထောက်ခံထားကြပါသည်။
- 23 ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ (WHO)၊ ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာရုံး (UNODC) နှင့် ကုလသမဂ္ဂ အိပ်ချ်အိုင်စီ/အေအိုင်ဒီအက်စ် ပူးပေါင်းအစီအစဉ် (UNAIDS) - မူးယစ်ဆေးထိုးသုံးစွဲသူများအတွက် အိပ်ချ်အိုင်စီကာကွယ်တားဆီးရေး၊ ကုသရေးနှင့် ပြုစုစောင့်ရှောက်ရေးတို့ကို လူတိုင်းလက်လှမ်းမှီအသုံးပြုနိုင်ရေးအတွက် နိုင်ငံများမှဦးတည်လျာထားချက်များ သတ်မှတ်နိုင်ရန် နည်းပညာလမ်းညွှန် (၂၀၁၂ ပြန်လည်ပြင်ဆင်ချက်)။ https://www.who.int/hiv/pub/idu/targets_universal_access/en/ တွင် ရနိုင်ပါသည်။ အဓိကဦးတည် အုပ်စုများအတွက် အိပ်ချ်အိုင်စီကာကွယ်တားဆီးရေး၊ ရောဂါရှာဖွေဖော်ထုတ်ရေး၊ ကုသရေးနှင့် ပြုစုစောင့်ရှောက်ရေးဆိုင်ရာ နည်းပညာ ပေါင်းစပ်လမ်းညွှန်များ - ၂၀၁၆ ပြန်လည်ပြင်ဆင်ချက်၊ ဂျီနီဗာ - ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေး အဖွဲ့၊ ၂၀၁၆။
- 24 Werb D, Bluthenthal RN, Kolla G, Strike C, Kral AH, Uuskula A, et al. မူးယစ်ဆေးစတင်စမ်းသပ်ထိုးသုံးစွဲမှု ကာကွယ်တားဆီးရေး - အနာဂတ်အတွက် သက်သေအထောက်အထားနှင့် အခွင့်အလမ်းများ။ J Urban Health 2018;95(1):91-98.
- 25 Hunt N, Derricott J, Preston A, Stillwell G. သံသရာစက်ဝန်းကို ချိုးဖျက်လိုက်ပါ - မူးယစ်ဆေးစတင်ထိုးသုံးစွဲမှုကို ကာကွယ်တားဆီးခြင်း၊ ဒုတိယအကြိမ်၊ ၂၀၀၉။
- 26 ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ အိပ်ချ်အိုင်စီနှင့် အေအိုင်ဒီအက်စ်ဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့်မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း ၂၀၁၆-၂၀၂၀။
- 27 ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုထိန်းချုပ်ရေးဗဟိုကော်မတီ၊ အမျိုးသားအဆင့် မူးယစ်ဆေးထိန်းချုပ်ရေးမူဝါဒ၊ ၂၀၁၈၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀။
- 28 ကမ္ဘာ့မူးယစ်ဆေးအန္တရာယ်နှင့်ပတ်သက်သော ၂၀၁၆ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံ အထူးအစီအစဉ်မှ ရလဒ်စာတမ်း၊ နယူးယော့၊ ၁၉-၂၁ ဧပြီ၊ ကမ္ဘာ့မူးယစ်ဆေးအန္တရာယ်အား ထိရောက်စွာအရေးယူဆောင်ရွက်ရန်နှင့် တွန်းလှန်ရန် ကျွန်ုပ်တို့၏ ကတိကဝတ်၊ <https://undocs.org/A/RES/S-30/1> တွင် ရနိုင်ပါသည်။
- 29 Ibid.
- 30 အရှေ့တောင်အာရှဒေသရှိ မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲသူများအတွက် လူထုအခြေပြုဝန်ဆောင်မှုများအတွက် သင်တန်းသင်ထောက်ကူနည်းကိရိယာများ၊ ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာရုံး (UNODC) ထံမှ တောင်းဆိုနိုင်ပါသည်။
- 31 မြန်မာနိုင်ငံ အိပ်ချ်အိုင်စီနှင့် အေအိုင်ဒီအက်စ်ဆိုင်ရာ အမျိုးသားအဆင့်မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း ၂၀၁၁-၂၀၁၅ စီမံကိန်း ကာလလယ်ပြန်လည် သုံးသပ်မှု - မက်သာဒုန်းကုထုံးစံမံချက်၊ ဒီဇင်ဘာ ၂၀၁၃ (မထုတ်ဝေရသေး)။
- 32 ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၊ အရက်နှင့်မူးယစ်ဆေးဆိုင်ရာအခေါ်အဝေါ်များအဘိဓာန်၊ ဂျီနီဗာ၊ WHO၊ ၁၉၉၄။
- 33 မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုစစ်ဆေးခြင်းနှင့် အသိပညာပေးလုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် ကုသမှုအတွက် လွှဲပြောင်းညွှန်းပို့ခြင်း (SBIRT) သည် အထူးသဖြင့် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသောနာမကျန်းမှုများကို ကုသရန် အထူးပြုထားခြင်းမရှိသော ဆေးရုံများတွင် မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသောနာမကျန်းမှုများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန်၊ လျှော့ချရန်နှင့် ကာကွယ်တားဆီးရန် အသုံးပြုသော သက်သေအထောက်အထား အခြေပြုအလေ့အကျင့်တစ်ခုဖြစ်ပါသည် (ဆိုလိုသည်မှာ ပဏာမပြုစုစောင့်ရှောက်မှု၊ အရေးပေါ်ပြုစု စောင့်ရှောက်မှု၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင်စောင့်ရှောက်မှု၊ လူမှုဖူလုံရေး ဝန်ဆောင်မှုများ၊ ကျောင်းကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများ)။
- 34 ကုလသမဂ္ဂမူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာရုံး (UNODC) နှင့် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ (WHO) - မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေးအတွက် စည်းမျဉ်းများ - ဆွေးနွေးမှုစာတမ်း၊ ၂၀၀၈ မတ်။
- 35 ကုလသမဂ္ဂနိုင်ငံများ၏ ပူးပေါင်းထုတ်ပြန်ချက်-မဖြစ်မနေမူးယစ်ဆေးစွဲသူများထိန်းသိမ်းရေးနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးစင်တာများ၊ ၂၀၁၂ မတ်။
http://files.unaids.org/en/media/unaids/contentassets/documents/document/2012/JC2310_Joint%20Statement6March12FINAL_en.pdf တွင် ရနိုင်ပါသည်။

- 36 ကုလသမဂ္ဂမူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာရုံး (UNODC) နှင့် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ (WHO) - မူးယစ်ဆေးစွဲရောဂါကုသရေးအတွက် စည်းမျဉ်းများ - ဆွေးနွေးမှုစာတမ်း၊ Op. Cit.
- 37 ကုလသမဂ္ဂမူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာရုံး (UNODC) နှင့် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ (WHO) - မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော နာမကျန်းမှုများကို ကုသရန် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစံနှုန်းများ၊ UNODC၊ ၂၀၁၇ မတ်။
- 38 မူးယစ်ဆေးအလွဲသုံးမှုထိန်းချုပ်ရေးဗဟိုကော်မတီ၊ မြန်မာနိုင်ငံမူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများထိန်းချုပ်ရေး နှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာ ၂၀၁၆။
- 39 မူးယစ်ဆေးမူဝါဒဆိုင်ရာ ကမ္ဘာ့ကော်မရှင်၊ မူးယစ်ဆေးနှင့် အိပ်ချ်အိုင်ဗွီဆိုင်ရာစစ်ပွဲ - မူးယစ်ဆေးသုံးစွဲမှုကို ပြစ်မှုအဖြစ်သတ်မှတ်ခြင်းက ကမ္ဘာ့ကူးစက်ရောဂါအသွင်ဖြစ်ပွားမှုကို မည်ကဲ့သို့အားပေးနေကြောင်း၊ ၂၀၁၂ ဇွန်၊ www.globalcommissionondrugs.org တွင် ရနိုင်ပါသည်။
- 40 အိပ်ချ်အိုင်ဗွီနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာကမ္ဘာ့ကော်မရှင်၊ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီနှင့် ဥပဒေ၊ အန္တရာယ်များ၊ အခွင့်အရေးများနှင့် ကျန်းမာရေး၊ ၂၀၁၂ ဇူလိုင်။ နယူးယော့၊ UNDP၊ ၂၀၁၂၊ www.hivlawcommission.org တွင် ရနိုင်ပါသည်။
- 41 အိပ်ချ်အိုင်ဗွီနှင့်ဥပဒေဆိုင်ရာကမ္ဘာ့ကော်မရှင်၊ အိပ်ချ်အိုင်ဗွီနှင့် ဥပဒေ၊ အန္တရာယ်များ၊ အခွင့်အရေးများနှင့် ကျန်းမာရေး၊ ၂၀၁၂ ဇူလိုင်။ နယူးယော့၊ UNDP၊ ၂၀၁၂၊ www.hivlawcommission.org တွင် ရနိုင်ပါသည်။

